

OKUL ÖNCESİ UYARLANMIŞ ETKİNLİKLER SETİ

Uyumsal Beceriler Gelişim Alanı

Ankara, 2021

Genel Yayın Yönetmeni

Mehmet Nezir GÜL

Yayın Koordinatörü

Kürşat DULKADİR

Editörler

Doç. Dr. Alparslan KARABULUT

Ozan Can CEYLAN

Salih Serkan ERGÜZEL

Yazarlar

Betül ÇÖTOĞLU

Emine Büşra ÖZBEY

Gülay ÇELİK

Selin SARI

Sümbül GÜZELCEOĞLU

Katkıda Bulunanlar

Fatih GÜVEN

Funda GÜNDOĞDU

Melisa KOZ İLİKLİER

Yeşim GÜMÜŞTEKİN

Grafik Tasarım

Sude Ajans Reklam Org. Tan. Ltd. Şti.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

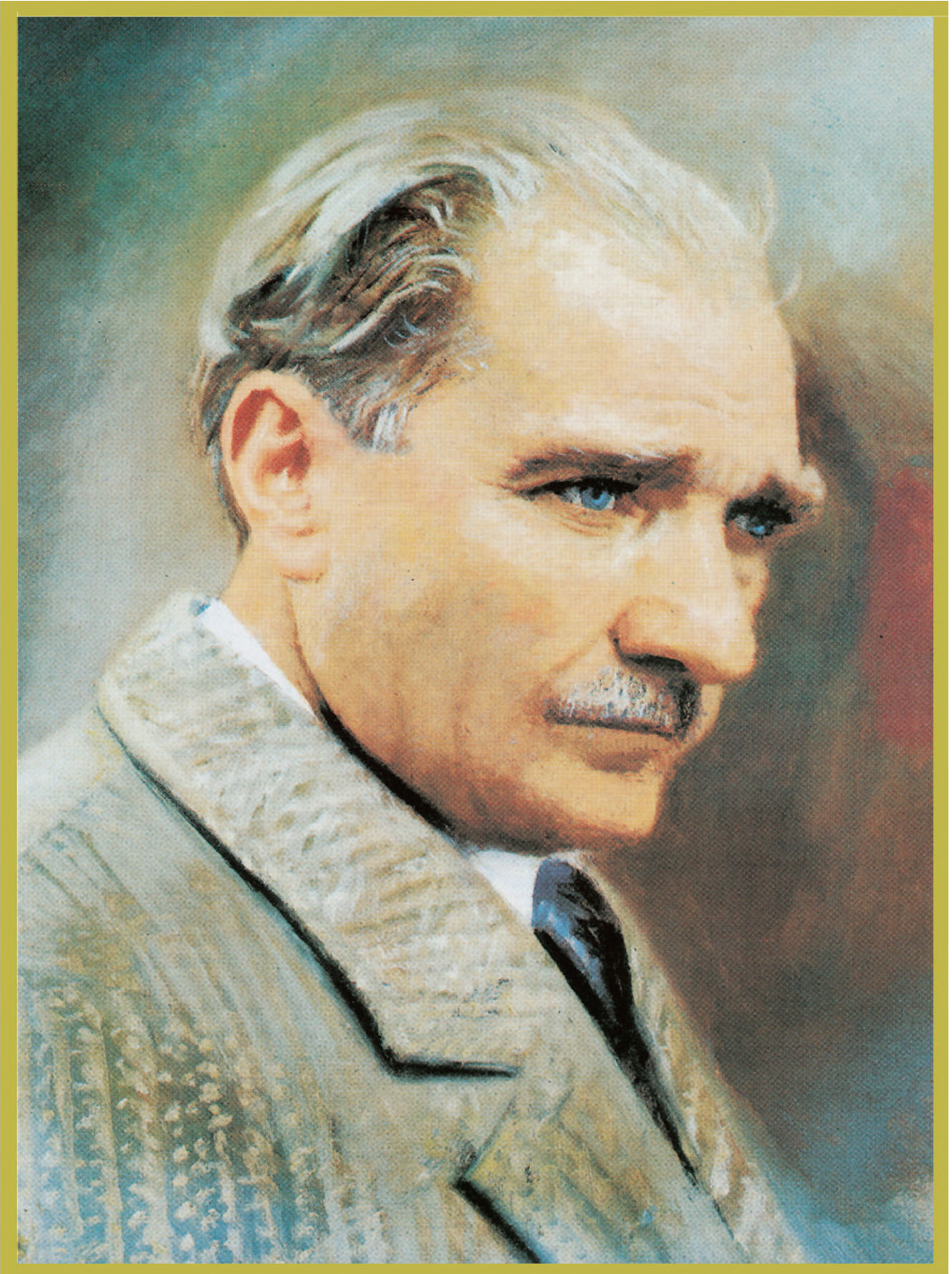
GENÇLİĞE HITABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Ön Söz	9
--------	---

Etkinlik Adı	Kazanımlar	Sayfa
Etkinlik 1. Mis Mis Sabunum	1	11
Etkinlik 2. Ben Büyüdüm	1	15
Etkinlik 3. Tertemiz Dişlerim	1	18
Etkinlik 4. Temizlenme Zamanı	1	21
Etkinlik 5. Şekilli Saçlar	1	24
Etkinlik 6. Düğmelerim	1	27
Etkinlik 7. Hangi Mevsim Ne Giyersin?	2	30
Etkinlik 8. Bağcıklı Ayakkabım	2	35
Etkinlik 9. Ayakkabım Nerede?	2	37
Etkinlik 10. Görev Tamam	2	42
Etkinlik 11. Don-Ateş	3	45
Etkinlik 12. Topla-Katla-Değiştir	3	49
Etkinlik 13. Sağlık Tüneli	4, 8	52
Etkinlik 14. Pazara Gidelim	4, 8	56
Etkinlik 15. Vitamin Bardağımda	4, 8	60
Etkinlik 16. Mutlu Tabaklar, Mutlu Mideler	4, 8	63
Etkinlik 17. Bu Parkur Çok Yorucu	5	67
Etkinlik 18. Köpeğimin Kulübesi	5	70
Etkinlik 19. Müzikle Dinlenme	5	73
Etkinlik 20. Mikropları Temizleyelim	6	76
Etkinlik 21. Şefe Sürpriz	6	79
Etkinlik 22. Tehlikeli-Tehlikeli Değil	7	83
Etkinlik 23. Yardım Ediyorum	7	86
Etkinlik 24. Sabundan Kaçan Mikroplar	8	87

Eğitimin her alanında olduğu gibi özel eğitim alanında da uluslararası standartları takip eden ve dünya ile yarışan Bakanlığımız, yeni ve nitelikli hizmetler sunabilmek için pek çok çalışma yürütmektedir. Bunlardan biri de özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin hak ettikleri yaşam düzeylerine ulaşabilmelerini ve eğitim imkânlarından en üst düzeyde yararlanabilmelerini sağlamak amacıyla yürütülen özel eğitim materyalleri geliştirme çalışmalarıdır. Materyal geliştirme çalışmalarının esas amacı öğrencilerimize, daha nitelikli öğrenme imkânı sunmak, onları görsel ve yazılı olarak desteklemek ve ilgilerini derse çekerek öğrenmelerini kalıcı hale getirmektir.

Bu amaçla okul öncesi dönemde kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla ve özel eğitim sınıfı/okulunda eğitim gören öğrencilerimizin sınıflarında uygulanmak üzere eğlenceli, öğretici etkinlik önerileri ve bu etkinliklerin yetersizlik türlerine göre uyarlamalarını kapsayan “Okul Öncesi Uyarlanmış Etkinlikler Seti” hazırlanmıştır.

Okul Öncesi Etkinlikleri Seti’nde öğrencilerimizin sınıfta akranları ile beraber uygulayabileceği etkinlikler bulunmakta olup etkinliklerin tamamı tüm engel gruplarına göre uyarlanmıştır. Toplamda 5 ciltten oluşan sette Bilişsel Gelişim, Dil Gelişimi, Sosyal Duygusal Gelişim, Motor Gelişim ve Uyumsal Beceriler alanlarında toplam 160 etkinlik bulunmaktadır. Etkinliklerin yazımında Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı’nda yer alan kazanım ve göstergeler esas alınmıştır. Oluşturulan etkinlikler söz konusu programda yer alan tüm kazanımları kapsamaktadır. Etkinliklerin tamamında zihinsel yetersizliği olan, görme yetersizliği olan, işitme yetersizliği olan, bedensel yetersizliği olan, otizm spektrum bozukluğu olan, dil ve konuşma bozukluğu olan, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu bulunan, az gören ve az işiten öğrencilerimize yönelik uyarlamalar yer almaktadır. Hazırlanan bu set, öğretmenlerimize etkinliklerde yapılacak uyarlamalar konusunda rehber olacak ve sınıflarda uygulanacak etkinlikleri çeşitlendirecektir.

Alanında etkinlik uyarlamaları bakımından en kapsamlı çalışma olan “Okul Öncesi Uyarlanmış Etkinlikler Seti” ile hedefimiz yeni, özgün, işlevsel materyaller ile özel eğitim hizmetlerinde öğrencilerin akademik başarılarını destekleyerek okullarımızın kapısını mutluluğa açmaktır.

Bu setin hazırlanması, yayınlanması ve dağıtımında fikir, bilgi ve emeklerini bizimle paylaşan ve setin oluşumunda bize destek veren tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Nezir GÜL
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürü

ETKİNLİK 1

Etkinliğin Adı	: Mis Mis Sabunum
Etkinlik Çeşidi	: Fen-Müzik Bütünleştirilmiş Etkinlik
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 1	: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.
Göstergeleri	: Tuvalet gereksinimine yönelik işlerini yapar.
Materyaller	: Tuvalet gereksinimine yönelik kuralların olduğu eşleştirme kartları, el yıkamayla ilgili şarkı, tuvalet kâğıdı, sabun, beyaz katı sabun, rende, büyük bir kap, oyun hamuru kalıpları.
Kavramlar/Sözcükler	: Temiz-kirli, tuvalet kâğıdı, sabun.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen, çocukların göremeyeceği şekilde sabun ve tuvalet kâğıdını hazırlar. Minderlerinde oturan çocuklardan gözlerini kapatıp tuvalet kâğıdına dokunmaları ve sabunu koklamalarını ister. Çocuklar nesnelerle ilgili tahminde bulunurlar. Gözlerini açan çocuklar tahminleriyle gerçek nesneleri karşılaştırırlar. Nesnelerin kullanım alanları ve kullanım şekilleri hakkında konuşulur. Öğretmen tuvalet kurallarından (Kapı kapatılır, işimiz bitince ellerimizi sabunla yıkarız vb.) bahseder. Tuvalet gereksinimiyle ilgili kuralların olduğu eşleştirme kartlarıyla hafıza oyunu oynanır. Her karttan ikişer tane bulunur. Kartlar çocuklara tanıtılır. Ters çevrilen kartların eşleştirmenin bulunması istenir. Çocuklar önce bireysel olarak tüm kartlar eşleştirirler.
- İkinci aşamada çocukların ikişerli grup oluşturularak eşleştirme yapmaları istenir. Tüm çocukların eşleştirme yapmalarına fırsat verildikten sonra öğretmen deney yapacaklarını söyler. Beyaz sabun, rende ve büyük bir kap çıkarılır. El yıkamayla ilgili bir şarkı açılır. Birkaç kez dinlenip söylenmeye çalışılır. Rendelenen beyaz sabun çocuklara dağıtılır. Çocukların sabun rendelerini biraz yoğurmaları istenir. Oyun hamuru kıva-

mına gelen sabunlara istedikleri şekilleri verip kendi sabunlarını yapmaları için fırsat verilir. Tamamlanan sabunlar soğuk bir yere koyulur. Bir gün soğukta bekledikten sonra kullanılmaya hazır olacağı söylenir. El yıkama şarkısı eşliğinde sınıf toplanır. Ertesi gün çocukların yaptıkları sabunları lavabo bölümünde kullanmaları sağlanır.

Değerlendirme

- Tuvalete ne zaman gideriz?
- Tuvalette uyulması gereken kurallar nelerdir?
- Tuvaletten sonra ellerini sabunla yıkamazsan ne olur?
- Sabunu başka ne zaman kullanabiliriz?

Aile Katılımı

- Ailelere tuvalet sonrası ellerin sabunla yıkanmasının sağlığa etkisi, elleri doğru yıkama hakkında bilgi metni gönderilir ve çocuklara örnek olmaları için birlikte ellerini sabunla doğru yıkama yapmaları istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun alıcı dil becerileri düzeyi dikkate alınarak anlatım sadeleştirilmelidir. Çocukla sık sık göz teması kurulmalıdır. Etkinlik sırasında çocuğa sık sık destekleyici geri bildirim verilmeli, ihtiyaç duyduğu yerlerde sözel ipuçları sunularak basamakları tamamlaması desteklenmelidir. Gerekğinde yönergeler tekrarlanabilir ve görsellerle desteklenerek sunulabilir. Oyuncak bir bebek üzerinden drama yapılarak çocuğun eylemi betimlemesi istenebilir. Çocuğun performansına uygun olarak hafıza oyununda eşleme yapılan kartların azaltılması, sade görsellerin seçilmesi, gerçek nesnelerin eşlenmesi şeklinde uyarlamalar yapılabilir. Burada her kuralı temsil eden bir nesnenin seçimi yapılabilir. Örneğin bedenimizi temizlemeliyiz kuralının temsili tuvalet kâğıdı, tuvaleti temizlemeliyiz kuralının sembolü su, ellerimizi yıkamalıyız kuralının sembolü sabun olabilir. Görsellerin daha sade olması hatırlanmasını kolaylaştıracaktır. Etkinlik zorluk düzeyine göre basamaklandırılarak önce 2 çift kart daha sonra ise arttırılarak 3 ve daha fazla çiftten oluşan kartlar kullanılarak tamamlanabilir. Burada üç boyutlu gerçek nesnelerin oyuncak kovaların veya kutuların altına saklanarak bulunmasının istenmesi en kolay uyarlama olacaktır. Zamanla bu ipuçları silikleştirilmeli ve üç boyutlu nesnelerden iki boyutlu nesne resimlerine geçilmelidir. Her eşlemeden sonra görselin temsil ettiği kural açıklanmalıdır. Çocuk böylelikle sabunu gördüğünde elini yıkaması gerektiğine ilişkin bir ipucuna sahip olacaktır. El yıkamaya ilişkin seçilecek şarkılarda çocuğun da eşlik edebileceği şarkılar seçilebilir. Basit düzeyde büyük resimli betimlemeleri olan bir el yıkama öğretimine ilişkin hikâye kitabı kullanılabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Çocuğun tuvalet kurallarını öğrenmesi için resimli yönerge takip çizelgesi hazırlanabilir. Bu çizelgeden iki tane hazırlanarak hafıza oyunu bu görseller üzerinden oynatılabilir. Çocuğun doku hassasiyetleri varsa buna yönelik düzenlemeler yapılmalıdır (Bunun için sabundan biraz rendeleyerek çocuğun dokunması, daha sonra git gide daha büyük bir parçaya dokunması ya da elinde tutma süresinin git gide uzatılması sağlanabilir). Etkinlikte çeşitli düzenlemeler yapılarak akran etkileşimi sağlanabilir. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin

bir yetersizliği varsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce kullanılacak malzemeler çocuğa incelenir. Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi adına öğretmen sözel ipucu veya akran desteği sunabilir. Çocuk tuvalet kâğıdı ve sabuna dokunurken, çocuğa bunların ne işe yaradıkları ile ilgili sorular sorulabilir. Çocuğun hafıza oyununda dokunsal kartlar veya gerçek nesnelerle eşleme yapması sağlanabilir. Çocuk eşleme yaparken zorlanıyorsa sözel ipucu ya da fiziksel yardım verilebilir. Çocuk rendelenen sabuna dokunmak istemeyebilir. Bu nedenle öğretmenin eli çocuğun eli üzerinde olacak şekilde çocuğun sabuna dokunarak incelemesi desteklenebilir. Sabunu sıkma, yuvarlama ve kalıplarla değişik şekiller çıkarma aşamasında fiziksel yardım ya da akran desteği sunulabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun görme kalıntısını en işlevsel şekilde kullanabileceği ışığa sahip bir alana oturması sağlanabilir. Sınıf ortamının aydınlatması çocuğun görme kalıntısına göre ayarlanmalıdır. Gereken durumlarda çocuğun etkinlikleri daha iyi görebilmesi için nesnelerin yanına masa lambası, led ve ışık küresi vb. konulabilir. Etkinliğin tuvalet kuralları ile ilgili sohbet kısmında çocuk için basit ve anlaşılır büyük resimli görsellerden yararlanılabilir. Etkinliğin hafıza oyunu kısmında çocuğun önüne tuvalet kâğıdı ve sabun bırakılır. Nesneler çocuğa verilerek incelemesi sağlandıktan sonra nesnelerin üstleri kontrast renkteki kutularla kapatılarak hafıza oyunu oynaması sağlanabilir. Oyun; sade, büyük ve canlı görsel içeren resimli nesne kartlarıyla da oynanabilir. Öğretmen, çocuğun performans düzeyine göre sözel ipucu verebilir ya da model olabilir. Rendelenen beyaz sabunu sıkma, yuvarlama ve çocuğun bununla farklı şekiller yapması aşamasında model olma veya akran desteği de sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce işitme cihazının açık ve çalışır durumda olduğu öğretmen tarafından kontrol edilmelidir. Çocuğun, öğretmenin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Etkinliğin daha önceden yapılmış halinin videosu çocuğa izletilebilir. Bu videonun yapılan

etkinliği görsel olarak betimlemesi sağlanmalıdır. Tahmin etme sırasında işitme yetersizliği olan çocuğun gözleri kapatılmamalıdır. Onun yerine çocuğun önüne tuvalet öncesi, sırası ve sonrasında en az üç görsel konulabilir. Hangisinin temizlenmede kullanıldığını göstermesi istenebilir. Böylece diğer çocuklar tahminlerini söylerken işitme yetersizliği olan çocuk da göstermiş olacaktır. Söylenen şarkının dramatize edilerek söylenmesi ya da parmak oyununa çevrilebilecek bir şarkının seçilmesi çocuğun etkinliğe tam katılımını artıracaktır. Etkinliğin tuvalet kuralları ile ilgili sohbet kısmında çocuk için basit ve anlaşılır görsel betimlemeler içeren bilgilendirme videoları izletilebilir. Etkinliğin hafıza oyunu kısmında çocuğun oyunu anlayabilmesi için çocuk başlangıçta gözlemci olabilir. Çocuk oyunda aktif rol aldığı anda öğretmen model olabilir ya da bir akranını model olarak kullanabilir. Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre oyunun aşamalarında sözel olarak ya da işaret ederek yardım sunabilir. Sabun yoğurma ve yeni sabun yapma aşamaları yönerge takip kartları kullanılarak çalışılabilir. Kartların üzerinde sabunu yoğurma, hamur kıvamına getirme ve sabuna şekil verme eylemlerinin görselleri sırası ile bulunmalı ve eylem gerçekleştirildikçe diğer karta geçilmelidir. Öğretmen etkinlik boyunca çocuğun performans düzeyine göre sözel yardım sunabilir veya fiziksel yardımda bulunabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce işitme cihazının açık ve çalışır durumda olduğu öğretmen tarafından kontrol edilmelidir. Çocuğun, öğretmenin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Çocuğun etkinliği takip edebilmesi için çocuğa resimli yönerge takip kartı verilebilir. Böylece çocuk, arkadaşları etkinlik yaparken yapılan etkinliği detaylı ve basamaklı bir şekilde takip edebilir. Öğretmen çocuğa yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Söylenen şarkının dramatize edilerek söylenmesi ya da parmak oyununa çevrilebilecek bir şarkının seçilmesi çocuğun etkinliğe tam katılımını artıracaktır. Etkinliğin tuvalet gereksinimi ile ilgili sohbet kısmında öğretmen, çocuğun performans düzeyine göre ses tonunu ayarlamalıdır. Etkinliğin hafıza oyunu kısmında çocuk başlangıçta gözlemci olabilir ya da öğretmen etkinliği çocukla yapabilir. Böylece hem çocuk oyuna

dair yaşantı oluşturmuş olur hem de diğer çocuklara model olmuş olur. Sabun yapma aşamalarının olduğu bir video çocuğa izletilebilir. Öğretmen ya da akranı sabun yapım aşamalarında çocuğa model olabilir. Sabun yapılırken eylemler arası geçiş çocuğun performans düzeyine göre ayarlanmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Basit kelimeler ve seslenişler içeren bir el yıkama şarkısı eklenerek çocuğun eşlik etmesi için cesaretlendirilebilir. Hafıza oyununda kullanılan kartlardaki görseller çocuğa söylenerek çocuğun kelimeyi tekrar etmesi sağlanabilir. Çocuk kelimeleri hatalı ya da eksik telaffuz ederse çocuğa düzeltme yapılmalıdır. Örneğin 'sabun' demek yerine 'babun' diyorsa doğrusu söyleyerek çocuğa model olunmalı ve kelimeyi söylemesi için cesaretlendirilmelidir. Çocuğun söylediklerine eklemeler yapılarak kelimeler genişletilebilir ve yeni kelime öğretimi sağlanabilir. Çocuğun ifadelerinin hemen ardından pekiştirme sağlanmalıdır. Değerlendirme kısmına çocuğun dil düzeyine göre tek kelimeli yanıtlar, iki kelimeli yanıtlar veya 3 kelimeli yanıtlar verecek şekilde sorular değiştirilebilir. Örneğin "Tuvaletten sonra ellerini sabunla yıkamazsan ne olur?" sorusu yerine "Tuvaletten sonra ellerimizi ne yapmalıyız?" sorusu sorulabilir. Cevaplara ilişkin yönlendirme yapılabilir. Böylelikle öğretmenin cevabını taklit ederek dili kullanmaya ilişkin isteği arttırılabilir. Kelime kullanımlarına ve cevaplara ilişkin akran model olarak kullanılabilir. Eğer çocukta bir kekemelik durumu varsa heyecanlanmaması için ek süre verilmeli ve sakinleştikten sonra cevaba model olunarak tekrar sorulmalı ve pekiştirilmelidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce dikkat dağıtıcı uyaranlar ortamdaki kaldırılmalıdır. Çocuk öğretmene yakın bir yerde, model alabileceği bir arkadaşının yanında, etrafında çok fazla uyaranın bulunmadığı bir yere oturtulabilir. Etkinliğin tuvalet kuralları ile ilgili sohbet kısmında çocuk için basit ve anlaşılır görsel betimlemeler içeren bilgilendirme videoları izletilebilir. Çocuğun nesnelerle ilgili tahminde bulunabilmesi için ek süre verilebilir. Çocuğun etkinliği anlayabilmesi için öğretmen model olabilir ya da resimli yönerge takip çizelgelerinden yararlanılabilir. Böylece çocuk yapılan

etkinliği detaylı ve basamaklı bir şekilde takip edebilir. Öğretmen çocuğa yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Rendelenen sabunu sıkma, yoğurma ve yuvarlama aşamasında çocuğa akran desteği sağlanabilir. Sabun yapılırken eylemler arası geçiş çocuğun dikkat süresine göre ayarlanmalıdır. Çocuk dikkatsiz bir şekilde sabunlara şekil vermişse yaptığı sabunu tekrar kontrol etmesi veya kalıp kullanması sağlanabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce sınıf çocuğun hareket edebileceği şekilde düzenlenmelidir. Çocuk sabuna şekil verirken hazır kalıp kullanabilir. Çocuğun performans düzeyine ve öğrenme hızına göre sabunu sıkma ve yoğurmada kademeli olarak fiziksel yardımda bulunabilir. Örneğin elinden tutma, bileğinden tutma, dirseğinden yönlendirme gibi. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 2**Etkinliğin Adı** : Ben Büyüdüm**Etkinlik Çeşidi** : Oyun Etkinliği**Yaş Grubu** : 36-72 ay**KAZANIM VE GÖSTERGELER****Kazanım 1** : Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.**Göstergeleri** : Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.**Materyaller** : Oyuncak bebek, ıslak mendil, tuvalet kâğıdı, sıralama kartları.**Kavramlar/Sözcükler** : Temiz-kirli, tuvalet, tuvalet kâğıdı, peçete.**Öğrenme Süreci**

- Öğretmen çocukları çembere davet eder. Yandaki oyuncak bebeği çocuklara gösterir ve "Bebeğimin bazı ihtiyaçları var. Bunlar neler olabilir?" sorusunu sorar. Alınan cevaplara göre çocukları "tuvalet" cevabına yönlendirir.
- Öğretmen: "Benim bebeğimin karnı çok acıkmış. Haydi ona yemek verelim. Gazını çıkaralım. Oyun oynayalım birlikte. Aaa, çocuklar sınıfımızda bir koku var fark ettiniz mi? Galiba bebeğim altına yaptı. Hmm, evet onu temizlememiz gerekiyor. Hangi malzemeler lazım, nasıl yapmam gerek? Evet şimdi her bir işlemi biriniz gelip yapabilir mi?" şeklinde bir hikâye oluşturarak dramatizasyon çalışması yapar.

- Çocuklarla tuvalet gereksinime yönelik işler hakkında sohbet eder. Çocukların ön bilgileri öğrenilir. Beden temizliği ile ilgili malzemeler çocuklara tanıtılır. Sıralama kartları çocuklara gösterilir. Öğretmen çocuklardan kartları sıralamalarını ister. Önce gönüllü olan çocuklardan başlanır.

Aile Katılımı

- Tuvalet eğitimi için ailelere tuvalet takip çizelgesi verilebilir. Tuvalet eğitiminin nasıl yapılacağına yönelik kitapçık hazırlanabilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI**1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin**

Etkinlik öncesinde kurallar öğretmen tarafından açık, anlaşılır ve uygulamalı olarak açıklanmalıdır. Çocuğun her uygun davranışı araya başka bir davranış girmeden hemen pekiştirilmelidir. Bebekle drama yaparken çocuğun yapılan aktiviteleri ayrıntılarıyla görmesine ve arkadaşları etkinlik yaparken de izlemesine fırsat verilmelidir. Öğretmenin bebek üzerinde yaptığı etkinliklerde, çocuğa drama için bir fırsat vermek bilginin günlük yaşama aktarımını kolaylaştıracaktır. Bunun için de çocuğun bebekle yapacağı etkinliklerde, yönergeler basamak basamak verilmelidir. Çocuğun

beden temizliğine ilişkin malzemelere dokunması ve bebek model üzerinden drama yapması sağlanabilir. Sıralama kartlarında görseller kolay anlaşılacak şekilde seçilmelidir. Tuvalet eğitime ilişkin eğlenceli şarkılar kullanılabilir. Basit düzeyde büyük resimli betimlemeleri olan bir tuvalet eğitimi kitabı kullanılabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına uygun olarak zihinsel yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Çocuğun tuvalet rutinine yönelik alleden bilgi alınmalıdır. Çocuğun tuvalet rutinde düzenlenmesi gereken bir yer varsa bebekle drama

yöntemi kullanılarak bunun düzenlenmesine yönelik bir çalışma yapılabilir. Sıralama kartları ile çalışılırken, sözel olarak sırayı betimleyen ipucuyla çocuğa destek olunabilir. Çocukta dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizlik varsa dil ve konuşma yetersizliğine yönelik uyarlamalardan da faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesi öğretmen, oluşturduğu koku kutularıyla çocukla bir çalışma yapabilir. Sınıf ortamı ve kullanılacak materyaller ayrıntılı bir şekilde çocuğa betimlenmelidir. Çocuğun elinden tutarak yürümek yerine ona çember alanına kendi başına nasıl yürüyebileceği, yürürken çarpmamak ve kendini koruyarak yürümesi için nelere dikkat etmesi gerektiği anlatılabilir. “Şuna bak, ne kadar güzel bir bebek.” demek yerine “Elimde bir bebek var, sarı saçları, yeşil gözleri var.” demek daha açıklayıcı olacaktır. Sesli oyuncak bebeği çocuğun dokunarak incelemesi sağlanabilir. Bebeğin altını temizleme aşamasında fiziksel yardım sağlanabilir veya akran desteği alınarak aynı zamanda etkinliğin nasıl yapıldığı da açıklanabilir. Sıralama kartlarında olaylar sesli betimlenerek çocuktan sırayla söylemesi istenebilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Etkinlik öncesi farklı kokularla koku çalışmaları yapılabilir. Çember alanı, çocuğun görmesini kolaylaştıracak belirgin işaretlerle, şeritlerle veya ışıktandırma yapılarak çocuğun fark etmesi sağlanabilir. Çocuğa etkinlikte kullanılacak ışıklı, sesli oyuncak bebek verilerek incelemesi için yeterli süre verilmelidir. Bebeğin altını temizleme aşamasında fiziksel yardım sağlanabilir veya akran desteği alınarak aynı zamanda etkinliğin nasıl yapıldığı da açıklanabilir. Sade, anlaşılır, büyütülmüş görseller içeren sıralama kartlarını, çocuğun görme kalıntısını kullanarak tek tek incelemesi sağlanır, daha sonra sıralaması istenebilir. Masa lambasıyla çocuğun görmesini daha işlevsel kullanması sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi için öğretmen model olabilir veya resimli yönerge takip kartı verilebilir. Bebekle drama yapılırken çocuğun yapılan aktiviteleri ayrıntılarıyla görmesi sağlanmalıdır. Çocuk arkadaşları etkinlik yaparken yapılan etkinliği detaylı ve basamaklı bir şekilde takip edebilir. Çocuğun performans düzeyine göre çocuk etkinliği yapacağı zaman akran modeli

kullanılabilir. Etkinliğin daha önceden yapılmış hâlinin videosu çocuğa izletilebilir. Video, etkinlik sırasında zaman zaman durdurularak çocuğun etkinliği basamaklandırması sağlanabilir. Etkinliğin tuvalet gereksinimi ile ilgili sohbet kısmında, çocuk için basit ve anlaşılır bilgilendirme videoları izletilebilir. Tuvalet sonrasında temizlenme (el yıkama, kurulama vb.) ile ilgili resimli kartlardan oluşan bir kitapçık hazırlanabilir. Öğretmen çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına da imkân verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, seslerin çocuğun direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. gibi uyarlamalar yapılabilir. Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi için öğretmen model olabilir veya resimli yönerge takip kartı verilebilir. Bebekle drama yapılırken çocuğun yapılan aktiviteleri ayrıntılarıyla görmesi sağlanmalıdır. Çocuk arkadaşları etkinlik yaparken yapılan etkinliği detaylı ve basamaklı bir şekilde takip edebilir ve gerekli durumlarda akran modeli kullanılabilir. Öğretmen çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına da imkân verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler açık, anlaşılır ve net olarak verilmelidir. Etkinliğin tuvalet gereksinimi ile ilgili sohbet kısmında, öğretmen çocuğun performans düzeyine göre ses tonunu ayarlamalıdır. Öğretmenin anlatımına paralel olacak şekilde görseller kullanması çocuğun öğrenmesini kolaylaştıracaktır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe basit kelimeler içeren bir tuvalet eğitimi şarkısı eklenerek, çocuğun bu şarkıya eşlik etmesi sağlanabilir. Çocuğun verdiği cevaplarda kelimeleri yanlış veya eksik telaffuz etme durumu varsa bu kelimelerin doğruları söylenerek model olunmalıdır. Örneğin çocuk ‘tuvalet kâğıdı’ yerine ‘tulet kaadı’ diyorsa ifadenin doğru hâli söylenerek çocuğun bu ifadeyi tekrar etmesi için cesaretlendirilmeli ve ifadesi pekiştirilmelidir.

Değerlendirme kısmında çocuğun dil düzeyine göre tek kelimeli yanıtlar, iki kelimeli yanıtlar veya 3 kelimeli yanıtlar verecek şekilde sorular değiştirilebilir. Örneğin “Tuvaletimizi yaptıktan sonra neler yapmalıyız?” sorusu “Tuvaletimizi yaptıktan sonra kendimizi ve tuvaleti temizlemeli miyiz?” şeklinde sorulabilir. Cevaplara ilişkin yönlendirme yapılabilir. Böylelikle çocuğun, öğretmenin cevabını taklit ederek dili kullanmaya ilişkin isteği arttırılabilir. Kelime kullanımlarına ve cevaplara ilişkin, akranları model olarak kullanılabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dikkat süresine göre yönergeler kısa, net ve anlaşılır bir şekilde verilmelidir. Öğretmen, yönergeleri çocuğun anladığından emin olmalıdır. Yönerge takip çizelgesi hazırlanarak çocuğun tuvalet becerilerine ilişkin kazanımları küçük parçalar halinde yapması sağlanabilir. Bebeğin altını temizleme aşamasında çocuğa model olma veya akran desteği sağlanabilir.

“Bebeğimin bazı ihtiyaçları var. Bunlar neler olabilir?” diye sorulduğunda çocuğa cevaplaması için yeterli süre verilmelidir. Oyunu çocuğun dramatize etmesi sağlanabilir. Sade, canlı görsellerden oluşan sıralama kartları çocuğa tek tek incelenilerek çocuğun bunları sıralaması sağlanabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen, etkinlik sırasında çocuğun performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Sınıf, etkinliğin dramatizasyon kısmında, bedensel yetersizliği olan çocuğun rahat hareket edebileceği ve etkinliği daha az ipucu ile tamamlayabileceği şekilde düzenlenmelidir. Örneğin çocuk yürüyemiyorsa bebeğin çocuğun bulunduğu masaya getirilmesi; ellerini yeterince kullanamıyorsa birinin bebeği hareket etmemesi için tutması çocuğun işini kolaylaştıracaktır.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 3

Etkinliğin Adı	: Tertemiz Dişlerim
Etkinlik Çeşidi	: Türkçe, Sanat Bütünleştirilmiş Etkinlik (Küçük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 1	: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.
Göstergeleri	: Dişini fırçalar. Elini, yüzünü yıkar.
Materyaller	: Çürük diş resimleri, maket dişler, diş macunu ve diş fırçası, parmak boyası, karton, diş fırçası ve macunu.
Kavramlar/Sözcükler	: Sağlam-çürük, diş fırçası, diş macunu.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen minderlerinde oturan çocuklara “Temiz olmak için neler yapabiliriz? Ellerimizi ne zaman yıkarız?” gibi sorular sorar. Temiz olmak için elimizi, yüzümü yıkamamız, kirli kıyafetlerimizi değiştirmemiz ve banyo yapmamız gerektiği söylenir. Çocuklara “Peki dişlerimizi ne zaman fırçalamalıyız, neden fırçalamalıyız?” gibi sorular yöneltilir. Gelen cevaplara göre sağlıklı olabilmemiz için dişlerimizin de temiz olması gerektiği anlatılır.
- Hazırlanmış farklı çürük diş resimleri gösterilir. Kirli kalan dişlerin çürüyüp ağrıdığı anlatılır. Sağlam dişlerin nasıl görüldüğü diş maketi üzerinde gösterilir. Davet imkânı varsa sınıfa bir diş doktoru davet edilir. Diş sağlığı ve diş temizliğinin önemi hakkında çocuklarla sohbet etmesi sağlanır.
- Sınıftaki diş maketi üzerinde dişler gösterilir. Dişlerin nasıl temizlenmesi gerektiği anlatılır.
- Minderlerinde rahat oturmaları sağlanan çocuklara “Ayşe’nin Dişleri” isimli hikâye anlatılır. “Ayşe isminde küçük bir kız varmış. Ayşe, o sabah uyandığında bayram sabahı olduğunu hatırlamış. Heyecanla yatağından çıkmış ve bayram için alınan elbiselerini giymiş. Anne ve babasıyla bayramlaşmış. Ayşe toplayacağı şekerleri düşünerek çok mutlu olmuş ve kah-

valtısını bile yapmadan hızlıca evden çıkmış. Bayram günü boyunca bir poşet dolusu şeker toplamış ve hemen evine dönmüş. Annesi o kadar çok şeker yememesi gerektiğini anlatsa da Ayşe dinlememiş. Dışarıdan gelir gelmez ellerini bile yıkamadan şekerleri yemeye koyulmuş. Bir yemiş, iki yemiş, üç yemiş derken poşetindeki bütün şekerler bitmiş. Çok yorulan Ayşe dişlerini fırçalamayı unutup hemen yatağına yatmış. Ertesi güne diş ağrısı ve karın ağrısıyla uyanmış. Annesi ona çok şeker yediğini ve dişlerini fırçalamadan uyduğunu hatırlatmış. Ayşe yaptıklarını hatırlayınca çok pişman olmuş. Yaptığının çok yanlış olduğunu anlamış ve bir daha zararlı yiyecekler yemeyeceğine söz vermiş. Ardından hemen kalkmış dişlerini fırçalamak için banyoya koşmuş.” Hikâyeden sonra dişlerin çürümemesi ve ağrılamaması için diş macunu ve diş fırçası kullanmamız gerektiği anlatılır.

- Çocuklardan evlerinden getirdikleri diş fırçalarını çıkarmaları istenir. Her çocuğun diş fırçasına yeterli miktarda diş macunu sürülür ve öğretmen kendi diş fırçasına da diş macunu sürer. Önce öğretmen kendi dişlerini fırçalayarak çocuklara model olur. Ardından çocuklar da fırçalamaya başlar. Fırçalama bittikten sonra masalara oturulur. Önceden büyük kartonlara çizilmiş dişler, diş fırçası ve diş macunu resimleri çıkarılıp çocuklara gösterilir. Sınıf 3 gruba ayrılır ve et-

kinliğin parmak boyları kullanılarak yapılması sağlanır. Çocuklara istedikleri resimde çalışma fırsatı verilir. Etkinliği biten çocuğa elini yıkaması söylenir. Etkinlikler uygun yerlerde sergilenir.

Değerlendirme

- Temizlik neden önemlidir?
- Temiz olmak sizi nasıl hissettirdi?
- Temiz olmak için neler yaparız?
- Ellerimizi nasıl temizleyebiliriz?

- Dişlerimizi fırçalamazsak ne olur?
- Dişlerimiz neden çürür?
- Dişlerini fırçalamaktan hoşlandın mı?

Aile Katılımı

- Velilere aylık diş fırçalama takvimi gönderilir ve uygulanması istenir. Veliler arasında diş hekimi varsa etkinlik günü davet edilip çocukları bilgilendirmesi sağlanır.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

“Temiz çocuk kime denir?” gibi sorular sorulurken çocuğun cevapları somutlaştırmasını sağlamak için arkadaşlarından ve kendisinden örnekler verilir. Sorular çocuğun düzeyine uygun olarak basitleştirilerek verilebilir. Çürük diş-sağlıklı diş gibi görseller gösterilerek çocuğun soruları görseller üzerinden cevaplama sağlanabilir. Hikâyenin, çocuğun görebileceği büyüklükte ve hikâye ile örtüşür nitelikte görseller içermesi önemlidir. Boyama ve diş fırçalama etkinliklerinde çocuğun performans düzeyine göre ihtiyaç halinde sırasıyla sözel olarak destek sunulabilir, model olunabilir ya da fiziksel yardım sağlanabilir. Etkinlikteki aşamalar basamaklandırılabilir. Etkinlik sırasında çocuğun bir akranı model olarak kullanılabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performans düzeyi göz önüne alınarak zihinsel yetersizliği olan çocuğa yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Öğretmenin etkinliği kısa, sade ve net cümlelerle, göz temasını sık sık çocuğa odaklayarak anlatması çocuğun dikkatini üzerine çekecektir. Diş fırçalama ve boyama etkinlikleri sırasında çocuğun bir akranını model olarak kullanmak ve akran iş birliği sağlamak, çocuğun akranları ile etkileşime geçmesi için fırsatlar oluşturmaya adına çok önemlidir. Çocuğun hikâyeyi bir akranı ile dramatize etmesini sağlamak bir etkileşim fırsatı olarak sunulabilir. Etkinlik aşamaları basamaklandırılabilir. Gerektiğinde dil ve konuşma yetersizliği olan bölümündeki uygun olan uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun diş maketine dokunarak incelemesi sağlanmalıdır. Diş maketi üzerinde sağlam ve çürüyen dişleri hissedebilmesi için, çürüyen kısımlara farklı dokular yapıştırılarak betimlemeler yapılabilir. Öğretmenin eli çocuğun eli üzerinde olacak şekilde, diş fırçası tutularak diş maketi üzerinde dişlerin nasıl fırçalanması gerektiği açıklanır. Ardından çocuğun bağımsız bir şekilde dişleri fırçalaması istenebilir. Çocuğa gereksinim duyulan miktarda yardım sunulur. Hikâye okunurken, hikâyenin her sayfasına metinde geçen nesneler yapıştırılabilir ya da hikâyenin metin kısmının üstüne kilitli poşet yapıştırılarak metinde geçen nesneler, bu poşetin içine konularak hikâye sırasında çocuğa inceltiler (Örneğin şeker, poşet, diş fırçası). Çocuğun hikâyeyi dinlediğinden ve okunanları anladığından emin olmak için hikâye ile ilgili soruları cevaplama, dramatize etme, hikâyeyi tamamlama gibi etkinlikler yapılabilir. Diş macunun kapağını açma, diş fırçasına yeterli miktarda macun sürme ve diş fırçalama aşamasında ihtiyaca yönelik yeterli düzeyde fiziksel yardım sunulabilir. Kartonlara sınırları kabartılmış diş, diş fırçası, diş macunu şekilleri oluşturularak çocuğun bunları ayırt etmesi ve taşırmadan boyaması sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısını ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Öğretmen diş macunun kapağını açma, diş fırçasına yeterli miktarda macun sürme ve diş fırçalama aşamalarında çocuğa sözel ipucu, model olma ya da fiziksel yardım sunabilir. Yardım verilirken çocuğun gereksiniminden fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Sınıf ortamının aydınlatması çocuğun görme

kalıntısına göre ayarlanmalıdır. Çocuğun etkinliklerde daha işlevsel bir rol alması için ek ışık kaynaklarından faydalanılabilir (fener, led aydınlatma vb.). Kartonlara uygun büyüklük ve kalınlıkta, sınırları belirginleştirilerek hazırlanmış boyama etkinliğini çocuğun fosforlu ve canlı renkli parmak boya ları kullanarak taşırmadan boyaması sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce işitme cihazının açık ve çalışır durumda olduğu öğretmen tarafından kontrol edilmelidir. Çocuğun, öğretmenin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Hikâye anlatılırken hikâyeye görseller eklenebilir. Kullanılan görsellerin hikâyeyi betimler niteliğinde olmasına dikkat edilmelidir. Hikâyeye anlatılırken çocuğa görseller üzerinden betimleme yapılmalıdır. Kartondan yapılan diş, diş fırçası ve diş macunu etkinliği boyanırken çocuğa akran desteği sağlanabilir. Gerektiğinde dil ve konuşma yetersizliği kısmındaki uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce işitme cihazının açık ve çalışır durumda olduğu öğretmen tarafından kontrol edilmelidir. Çocuğun, öğretmenin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Öğretmen hikâyeyi jest ve mimikler kullanılarak, hikâyeye içeriğiyle ilgili taklitlerle pekiştirerek aktarabilir. Çocuğun söylediği sözcükler genişletilmiştir. Sorular basitleştirilerek sorulmalıdır. Çocuğun yeni öğrendiği kelimeleri tekrar etmesi sağlanmalıdır. Gerektiğinde öğretmen ifadeleri sadeleştirilerek anlatımı tekrar edebilir. Kartondan yapılan diş, diş fırçası ve diş macunu etkinliği boyanırken çocuğa akran desteği sağlanabilir. Gerektiğinde dil ve konuşma yetersizliği kısmındaki uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun sorulan sorulara cevap verebilmesi için yeteri kadar süre verilebilir. Dil düzeyine göre "evet/hayır", tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde soruların sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Temizlik neden önemlidir?" sorusu yerine "Temizlik hasta olmamak ve temiz görünmek için önemli midir?" şeklinde sorulabilir. Akranı model

olarak kullandıktan sonra sorular çocuğa yöneltilebilir. Çocuk sözcükleri tam olarak çıkarmakta zorlanıyorsa örneğin "şeker" yerine "seker" diyorsa çocuğun söylediği sözcüğün doğru olarak söylenerek çocuğa tekrar denemesi için "Evet, şeker." denilerek model olunur ve çocuğun verdiği cevap pekiştirilir. Çocuğun verdiği cevaplar genişletilerek tekrar söylenir (Örneğin bayram şekeri vb.). Bu genişletmelerin de yine basamak basamak çocuğun dil düzeyine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Tek kelimeli cümleler dönemindeki çocuğa en fazla 2 kelimeli genişletme, 2 kelimeli cümle dönemindeki çocuğa ise 3 kelimeli bir genişletme uygulanabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun, öğretmene yakın ve model olabilecek bir arkadaşının yanına oturması sağlanabilir. Hikâyeye okuma etkinliği sırasında etkinlik dışındaki dikkat dağıtıcı materyaller ortadan kaldırılmalıdır. Öğretmen yönergeleri basit ifadelerle sunabilir, gerektiğinde tekrarlar ve sadeleştirilebilir. Çocuğun dikkat süresine uygun sade, basit hazırlanan çürük ve sağlam diş görsellerini incelemesi sağlanarak çürüyen dişlerin neden çürümüş olabileceği üzerinde konuşulabilir. Öğretmen hikâyeyi anlatırken akran desteğiyle çocuğun hikâyeyi drama etmesi sağlanabilir. Hikâyeye daha kısa ve çocuk için daha anlaşılabilir bir hale getirilebilir. Hikâyeyi betimleyen görseller kullanmak çocuğun dikkatini hikâyeye odaklayacaktır. Diş fırçalama aşamasında akran desteği sağlanabilir. Boyama etkinliğinde çocuğa boyanacak bölgenin sınırları çizilebilir. Böylelikle çocuk dikkatini ilgili kısma daha kolay verebilecektir. Ellerini yıkarken belirli süre verilerek ya da model olunarak ellerini yıkaması sağlanabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun öğretmene yakın oturmasının sağlanması anlık müdahale için önemlidir. Diş macunun kapağını açma, diş fırçasına yeterli miktarda macun sürme ve diş fırçalama aşamalarında çocuğun ihtiyacına yönelik yeterli düzeyde fiziksel yardım sunulabilir. Kartondan yapılan diş, diş fırçası ve diş macunu etkinliğini boyarken çocuğun ellerinde kasılmalar vb. olabilir. Bu yüzden fiziksel yardım veya akran desteği sunulabilir.

ETKİNLİK 4

Etkinliğin Adı	: Temizlenme Zamanı
Etkinlik Çeşidi	: Oyun ve Hareket (Büyük grup Etkinliği)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 1	: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.
Göstergeleri	: Saçını tarar. Dişini fırçalar. Elini, yüzünü yıkar.
Materyaller	: Temiz-kirli diş, temiz-kirli el, temiz-kirli yüz vb. resimler, sabun ve köpük resimleri, diş fırçası resmi ve musluktan akan su resmi.
Kavramlar/Sözcükler	: Temiz-kirli, mis gibi kokmak, vücut, temizlenmek.

Öğrenme Süreci

- Çocuklar minderlerine oturur, öğretmen temizlikle ilgili parmak oyununu gösterir. Oyun birkaç kez oynanır. Parmak oyunundan sonra vücudumuzu nasıl temizlediğimiz sorulur ve cevaplar eşliğinde nasıl temizlediğimiz açıklanır (dişlerimiz fırçalanarak, ellerimiz sabunla yıkanarak gibi).
- Önceden görselleri hazırlanan sabun-köpük, temiz diş-kirli diş, temiz el- kirli el gibi resimler çocuklara gösterilir (Temiz ve kirli nesne, arkalı önlü gelecek şekilde birleştirilmiş ve çocuğun boynuna asılabilecek şekilde ip bağlanmıştır.). Çocuklara içlerinden iki kişinin sabun olacağı, diğerlerinin vücudumuzun parçaları olacağı söylenir. Herkese rolüne uygun resimler verilir. Kirli resim tarafı dönük olan çocuğun yanına bir tane musluktan akan su ve bir tane sabun gider. Boynundaki resimden köpük tarafını çevirip arkadaşını yıkıyormuş gibi yapacaktır. Kirli resmi boynuna asan çocuk temizlendiğini düşündüğünde, boynundaki resmin temiz tarafını çevirip yıkanma işlemini durdurur. Böylelikle temizlenen yere kişi oturur. Sabun ve suda farklı

bir arkadaşını temizlemeye gider. Oyun çocuklardan sabun ve su olmak isteyenler bitince sonlandırılır.

- Çocuklara “Elinizde kocaman bir sabun var, bu sabunla neyi, kimi veya nereyi temizlemek isterdin?” diye soru sorulur, düşünme fırsatı verilir. Ardından düşündüğünü resimle anlatması istenir. Yapılan resimler uygun yerde sergilenir.

Değerlendirme

- Saçımızı nasıl temizleriz?
- Dişlerimiz nasıl temizleriz?
- Ellerimiz kirlenince nasıl temizleriz?
- Temizlenmek için neler kullanırız?
- Arkadaşın seni temizleyince ne hissettin?

Aile Katılımı

- Temizlik kuralları ile ilgili davranış takip çizelgesi verilir ve bir hafta boyunca ailenin takip etmesi istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Yönergeler ve açıklamalar basit bir dille ifade edilmelidir. Parmak oyununda tekrarlı ve birbirine benzer ifadeler olması çocuğun parmak oyununa katılımını ve dikkatini arttıracaktır. Akran desteği kullanılarak çocuğun aynı görevi paylaşan bir arkadaşıyla eşleştirilmesi ve onun davranışlarını taklit etmesi sağlanabilir. Performansına uygun olan musluk olma gibi tek bir görev de verilebilir. Fakat çocuğun her iki rolde de bulunması çocuğun bilgileri öğrenmesi ve anlaması için daha etkili olacaktır. Bu nedenle etkinlik sırasında çocuğun yapacakları çocuğa tek tek söylenerek etkinlik basamaklandırılabilir. Değerlendirme kısmında sorular çocuğun performans düzeyine göre sadeleştirilerek sorulabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performans düzeyi göz önüne alınarak zihinsel yetersizliği olan çocuğa yönelik yapılacak uyarlamalardan faydalanılabilir. Parmak oyununu karşılıklı etkileşim içeren bir şekilde planlamak, çocuğu bir arkadaşı ile geçeceği etkileşimlere hazırlayacaktır. Parmak oyununda parmak kuklalarının kullanımı ve kuklaların gözlerinin olması, çocuğun göz kontağı kurmasına ilişkin alıştırmayı yapmasını sağlayacaktır. Çocuğa etkinlik süresince arkadaşları ile temasa geçebilmesi için musluk olma veya sabun olmak gibi etkileşimli bir görev verilebilir. Çocuğun dokunmaya karşı hassasiyeti varsa bu temaslar için çocuğa önceden haber verilmeli ve aşamalı olarak yaptırılmalıdır. Değerlendirme kısmında sorular çocuğun performans düzeyine göre sadeleştirilerek sorulabilir. Çocuğun dil ve konuşmaya dair bir yetersizliği de bulunuyorsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklara yönelik uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlikte kullanılacak materyaller ve etkinliğin yapılacağı alanlar, çocuğa ayrıntılı olarak betimlenmelidir. Etkinlik sırasında çocuğun sabuna ve köpüğe dokunması, koklaması sağlanmalı; diş ve el maketi üzerinde kirli diş ve elleri hissedebilmesi için kirli kısımlara simler, pullar yapıştırılmalı ve bunların betimlemeleri yapılmalıdır. Çocuğun oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı, çocuğa sözel ipucu sunularak açıklanabilir. Çocuğun ihtiyaç duyduğu yerlerde ipucu verilirken çocuğun gereksiniminden fazla ipucu sunmamaya dikkat

edilmelidir. Hazırlanacak görseller dokunsal ve üç boyutlu olarak (mukavvadan veya içi pamukla doldurulmuş kumaşlardan) tasarlanabilir. Çocuğun boyunlarındaki dokunsal ya da üç boyutlu nesnelere dokunarak etkinliğe ilişkin davranışları taklit etmesi sağlanabilir. Gerçek nesne kullanımının (sabun, su vb.) çocuklar için en etkili uyarlama olacağı unutulmamalıdır. Çocuk etkinlik sırasında arkadaşının yanına giderken çocuğa zarar verecek eşyalar kaldırılmalı, çocuk yürüyeceği ortamda cesaretlendirilmelidir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun fosforlu, canlı renkte, farklı büyüklükte şekil zemin zıtlığı oluşturulan minderini diğer minderlerden ayırt ederek oturması sağlandıktan sonra vücudumuzu nasıl temizlediğimiz sorulup cevap vermesi için cesaretlendirilir. Çocuğa model olunarak veya akran desteği sağlanarak dişlerini fırçalaması ve ellerini sabunla yıkaması sağlanabilir. Çocuk için büyütülmüş, baskı kalitesi iyi, canlı renklerle hazırlanmış sabun-köpük, temiz diş-kirli diş, temiz el- kirli el gibi görseller kullanılarak çocuğun incelemesi için yeterli zaman verilebilir. Çocuğun oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı, çocuğa sözel ipucu sunarak açıklanabilir ya da model olunarak etkinliğin nasıl yapıldığı açıklanabilir. Çocuğa ipucu sunulurken çocuğun gereksiniminden fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Öğretmen çocuğun yakınında olmalı, etkinlik süresince hareketlerini izlemeli ve olası çarpışma durumları yaşanmaması için çocuğa önceden haber vermelidir. Çocuk etkinlik sırasında arkadaşının yanına giderken çocuğa zarar verecek eşyalar kaldırılmalı, çocuk yürüyeceği ortamda cesaretlendirilmelidir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Resimli yönerge takip kartları hazırlanabilir. Şarkı eklenecekse drama içermesine ve görsel öğeler barındırmasına dikkat edilmelidir. Çocuk ile etkinlik öncesinde lava-boya gidip su, sabun, köpük sözcükleri görselleri ile eşleştirebilir. Eylem dramatize edilmeden önce gerçek nesneler ile gerçekleştirilebilir. Değerlendirme kısmında sorular jest ve mimik kullanılarak ya da resimli kartlar kullanarak sorulabilir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına da olanak verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Çocukta dil ve konuşmaya

yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak gibi uyarlamalar yapılabilir. Öğretmen yönergeleri verirken çocuk ile göz teması kurmalıdır. Verilen yönergeler resimli yönerge kartları ile desteklenebilir. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Etkinliğin drama kısmında akran modeli kullanılabilir. Değerlendirme kısmındaki soruların tek tek sorulmasına özen gösterilmelidir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına da olanak verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Parmak oyunu oynatırken çocukların da cevap verebileceği sorular içeren ve tekrarlı kelimeleri olan bir parmak oyununun oynatılması, çocuğun dil gelişimini destekleyecektir. Değerlendirme kısmındaki sorular çocuğun dil düzeyine göre üçe bölünerek ve cevabını tek veya iki-üç cümle ile verecek şekilde sorulabilir. Örneğin "Bir sabun olsaydın nereyi temizlerdin?" sorusu "Masayı mı yoksa elleri mi temizlerdin?" şeklinde sorulabilir. Cevaplara ilişkin yönlendirme yapılabilir. Böylelikle çocuğun, öğretmenin cevabını taklit ederek

dili kullanmaya ilişkin isteği arttırılabilir. Çocuk kelimeleri telaffuz ederken eksik ya da hatalı ifade ediyorsa örneğin "elleri" yerine "elleyi" diyorsa hatanın olduğu harf olan 'r' ye baskı yapılarak doğrusu söylenmeli ve çocuğun tekrar etmesi için cesaretlendirilmelidir. Hemen ardından çocuk sözel ifadeler kullanılarak pekiştirilmelidir. Çocukta kekemeliğe ilişkin bir yetersizlik varsa heyecanlanması halinde önce sakinleşmesi beklenmeli ve çocuk cesaretlendirilerek cevap vermesi sağlanmalıdır.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinlik sırasında yönergeler açık, kısa, net gerektiğinde sadeleştirilerek sunulmalı ve gerekiyorsa tekrar edilmelidir. Etkinlik sırasında ve sonunda basit görevler verilebilir (Arkadaşlarının boynuna resimli görselleri asma ve yapılan görselleri panoya yerleştirme gibi.). Etkinlik küçük parçalar halinde sunulabilir ya da sadeleştirilebilir. Çocuğa etkinlik içinde sabun olma rolü verilerek etkinliğe katılımı canlı tutulabilir. Etkinlik sırasında çocuk uygun davranışlarından hemen sonra pekiştirilmeli, uygun olmayan davranışlarından hemen sonra da düzeltici dönütler verilmelidir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğa fiziksel olarak gerçekleştirebileceği her görev verilebilir. Etkinlik alanı çocuğun bireysel özelliklerine göre rahat hareket edebileceği şekilde düzenlenmelidir. Çocuğun ihtiyacı olan fiziksel yardımın bir akranı veya öğretmeni tarafından sağlanması gerektiği unutulmamalıdır. Etkinlikte çocuğun performansına göre düzenlemeler yapılmalıdır (Örneğin çocuk drama etkinliğinde su akıtan bir çeşme olabilir ve tüm arkadaşları onun olduğu yere gelebilir.).

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 5

Etkinliğin Adı	: Şekilli Saçlar
Etkinlik Çeşidi	: Müzik-Sanat Bütünleştirilmiş Etkinlik
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 1	: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.
Göstergeleri	: Saçını tarar. Elini-yüzünü yıkar.
Materyaller	: El-yüz yıkama şarkısı, kafa şekli çizilmiş kartonlar, delgeç, makas, renkli ipler, farklı renk ve büyüklüklerde boncuklar, eva, toka, tarak, rafya.
Kavramlar/Sözcükler	: Renk, uzun-kısa, kıvrıkcık-düz, saç taramak, saç şekli, dalgalı, kıvrıkcık.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen el-yüz yıkamayla ilgili bir şarkı açarak çocukların toplanmasını sağlar. Şarkıyı birkaç kere dinledikten sonra birlikte söylerler. Şarkıya uygun hareketler yapılarak şarkı tekrarlanır. Öğretmen "Saçlarımız olmasaydı nasıl olurduk, etrafınızdaki insanların saç şekilleri (kıvrıkcık, düz) nasıl?" vb. sorular sorar. Çocuklara düşünüp cevap vermeleri için fırsat verir. Saçlarına nasıl şekil verdikleri konuşulur. "Küçük küçük dişlerim var ne de büyük işlerim var" bilmecesini sorulur. Tarak cevabını bulunması için ipuçları verilir.
- Çocukların evden getirdikleri tarak ve tokaları çıkarmaları istenir. Öğretmen önceden hazırlanmış olduğu kartonlara çizilmiş kafa şekillerini çocuklara dağıtır. Çocuklar çizilmiş olan şekli keserler. Kesme işlemi bittikten sonra delgeçle kafanın uç kısımlarına delikler açılır (öğretmen gözetiminde). Çocuklara renkli ipleri kullanarak saç yapabilecekleri söylenir. Çocukların istedikleri renklerde ve uzunluklarda saçlar yapmalarına fırsat verilir. Saçlar bittikten sonra tarakla herkes kendi yaptığı saç tarar. Çocuklar saçlara şekil vermek için boncukları, yapışkanlı evaları ve evden önceden getirdikleri tokaları kullanır-

lar. Etkinlik bitiminde hangi çocuğun nasıl bir saç şekli seçtiği ve neler kullandığı konuşulur. Etkinlikler panolara asılarak sergilenir. El-yüz yıkama şarkısı söylenerek dans edilir.

Değerlendirme

- Temiz olmak için neler yaparız?
- Saçımızı hiç taramazsak ne olur?
- Saç taramak güzel mi?
- Saçımız olmasaydı nasıl hissederdik?
- Saçların kıvrıkcık olsaydı nasıl olurdu? (Çocuğun saç tipine göre)
- Saçın hangi renk olsun isterdin? Neden?

Aile Katılımı

- Etkinlik öncesinde ailelerden evden seyrek ve kalın saç tarağı ve toka göndermeleri istenir. Anne-babanın çocuklarının saçını tarayıp şekil vermesi ardından çocuğunda anne-babasının saçını taraması ve şekil vermesi istenir. Saç tarama işleminden sonra neler hissettiklerini konuşmaları istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe söylemesi keyifli basit bir şarkı ya da tekerleme eklenebilir. Şarkının ritmi düzenlenerek çocu-

ğun hareketlere ve şarkıya organize olması sağlanabilir. Kartonlardaki kılavuz çizgiler daha kalın çizilebilir. Çocuğun kontrolünü daha kolay yapacağı için kalın yün ip ya da kurdeleler kullanılabilir. Çocuğun etkinlik sırasında yapacağı adımlar sırası geldiğinde basamak

basamak anlatılarak etkinlik tamamlanabilir. İhtiyaç hâlinde çocuğun etkinliği akranı ile birlikte yapması ve akranının model olması sağlanabilir. Çocuk saçları bağlamakta zorlanıyorsa fiziksel yardım uygulanabilir ya da daha büyük delikler ve daha kalın ipler kullanılabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına uygun olarak zihinsel yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Kesme sırasında çocuğun kendini organize edebilmesi için adım adım beceriye model olunabilir. Çocuk dokunsal hassasiyetine bağlı olarak ipe dokunmak istemeyebilir, böyle bir durumda ince kurdeleler kullanılabilir. Çocuğun akran etkileşimini arttırmak amacıyla bir arkadaşı ile ortak bir saçlı çocuk yapması sağlanabilir. Çocuğun etkinlik süresinde aktif olması sağlanmalı ve dikkati etkinlik üzerinde tutulmaya çalışılmalıdır. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizliği varsa dil ve konuşma yetersizliğine yapılan uyarlamalardan performans düzeyine uygun olacak şekilde faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuk şarkıya eşlik etmesi için cesaretlendirilebilir. Çocuğun şarkıya uygun ritmik hareketleri fiziksel yardımla desteklenebilir. Çocuğun saç şekillerini tanıması için önce kendi saçına dokundurarak "Senin saçın kıvrıkcık mı yoksa düz mü? Uzun mu yoksa kısa mı?" gibi sorular sorarak tahmin etmesi sağlanabilir. Daha sonra da çocuğun sınıfta farklı saç yapılarındaki kıvrıkcık, dalgalı, düz, uzun ve kısa saçlı çocukların saçlarına öğretmen kontrolünde dokunması sağlanmalı ve saç şekilleri hakkında konuşulmalıdır. Saçların zamanla dökülüp saçsız kalınabildiği söylenip maket kafalar üzerinde dokunarak incelemesi sağlanabilir. Kesme aşamasında silikonla sınırları belirlenmiş çizgiler boyunca çocuğun elinin üzerinden tutularak şekli incelemesi sağlanabilir. Fiziksel yardımla ya da akran desteği sunularak kesme işlemi tamamlanabilir. Kesilen şeklin etrafında çocuğun parmaklarını gezdirmesine fırsat verilmeli ve şeklin özellikleri anlatılmalıdır (yuvarlak gibi). Kafanın uç kısımlarına fiziksel yardımla delgeç ile delikler açılarak farklı uzunluklarda, dokularda ve şekillerdeki iplerle saçlar yapılır. Yapılan saçların fiziksel yardım ya da akran desteği sunularak tarakla taraması sağlanabilir. Tüylü, lastikli, çıtçıtli ponpon tokalar kullanılarak saçlara şekil verdirilebilir. Çocuğa akran desteği sağlanarak el-yüz yıkama şarkısı eşliğinde dans etmesi

sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuk şarkıya eşlik etmesi için cesaretlendirilebilir. Şarkıya uygun ritmik hareketler model olma veya sözel ipucu sunularak sağlanabilir. Çocuğa saç şekilleriyle ilgili sorular sorularak cevaplaması için yeterli süre verilebilir. Çocuğun saç şekillerini tanıması için önce kendi saçına daha sonra da sınıfta farklı saç yapılarındaki kıvrıkcık, dalgalı, düz, uzun, kısa saçlı çocukların saçlarına öğretmen kontrolünde dokunması veya büyüteç yardımı sağlanarak saç şekillerini incelemesi sağlanabilir. Saçların zamanla dökülüp saçsız kalınabildiği saçlı ve saçsız maket kafalar üzerinde hissettirilebilir. Çocuğun çizilen kafa şeklinin kesilmesini kolaylaştırmak için gazlı ya da keçeli kalemle kalın ve belirginleştirilmiş çizgilerle sınırlar belirlenmelidir. Çocuk belirlenen çizgi üzerinden keserken makası tutma ve kesme aşamasında model olunabilir ya da akran desteği alınabilir. Mümkün olduğunca pencerelerden veya aydınlatmalardan kaynaklanan ışık parlamaları azaltılmalıdır. Kafa şeklinin uç kısımlarına fiziksel yardımla delgeç ile delikler açılarak farklı uzunluklarda, canlı renklerde ve şekillerdeki iplerle saçlar yapılır. Çocuğun yapılan saçları ihtiyacı hâlinde model olunarak ya da akran desteği sunularak tarakla taraması sağlanabilir. Farklı büyüklükte, canlı ve fosforlu renklerde veya çıtçıtli ponpon tokalar kullanılarak saçlara şekil verilmesi sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğe bir şarkı eklenecekse çocukla birebir temasa geçerek dans hareketleri birlikte yapılabilir. Aynı zamanda şarkıya uygun bir ritimle alkış yapmasının sağlanması, çocuğun ritim duygusunun gelişimi açısından destek olabilecektir. Şarkı sözlerini algılayabilmesi için aktif jest ve mimik kullanımı olmalıdır. Saçlara ilişkin bilgi paylaşımı yapılırken farklılığı ifade etmek için çocuğun saç ve çocuğun saçından farklı bir saç yapısı gösterilerek ifade edilebilir. Yönergeler verilirken alternatif iletişim yöntemleri (resimli kartlar, resimli yönerge çizelgeleri vb.) kullanılabilir. Aynı zamanda öğretmen, çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına da olanak verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına

uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak gibi uyarlamalar yapılabilir. Etkinlik boyunca dikkat edilmesi gereken önemli nokta çocuğun öğretmene yakın olmasını sağlamaktır. Normal bir ses tonu ile yönergeler verilmelidir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına da olanak verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe bir şarkı eklenecekse tekrarlı basit kelimeler içeren şarkıları seçmek ve bu kelimeleri söylemesi için cesaretlendirmek, çocuğun dili kullanmaya dair cesaretini arttıracaktır. Her bir cümle tek tek söylenip tekrarlatılabilir. Dil düzeyine göre soruların “evet-hayır”, tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Buna örnek olarak “Hiç tarak kullanmazsak ne olur?” sorusu yerine “Tarak kullanmazsak saçlarımız düğüm düğüm mü olur yoksa düzgün mü olur?” şeklinde sorulabilir. Çocuk cevap verirken kelimeleri eksik ya da yanlış ifade ediyorsa örneğin “düğüm” diyeceğine ‘düm’ diyorsa doğrusunu söyleyerek çocuğa model olmalı ve çocuğun da ardından ifadeyi tekrar etmesi sağlanmalıdır.

Çocuğun çabası pekiştirilmelidir. Kullandığı kelimelere yeni kelimeler eklenerek dil genişletmeleri yapılabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Yönergeler açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmalıdır. Yönergeleri çocuğun anladığından emin olunmalıdır. Çocuğa yönergeler verilirken göz teması kurulması oldukça önemlidir. Çocuğun dikkatini dağıtacak pence-re ve sınıf kapısından uzak bir yere oturması sağlanabilir. Etkinliğe başlamadan önce kısaca nasıl bir etkinlik yapılacağı ve çocuktan neler beklenildiği söylenmelidir. Çocuğun kurallara uygun olarak hareket etmesine olanak sağlamak için basit hareketler içeren drama yapılabilecek bir şarkı eklenebilir. Hareket etme ihtiyacı içinde olan çocuğun etkinlik içeriğine uygun şekilde hareket ihtiyacının karşılanmasına önem verilmelidir. Örneğin sınıftaki farklı saç şekillerindeki çocukların yanına giderek öğretmen kontrolünde saçları incelemesi sağlanabilir. Etkinlik sırasında ve sonrasında çocuğa görevler verilebilir (Örneğin kafa şekillerini diğer çocuklara dağıtma, tamamlanan etkinliklerin panoya asılması gibi.). Kesme aşamasında kesilecek alan kesik çizgilerle veya kalın çizgilerle belirginleştirilerek çocuğun bu çizgileri takip ederek kesmesi sağlanabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuk ellerini aktif olarak kullanamıyorsa fiziksel aktivite gerektiren kesme, delme, ipi bağlama ve toka takma gibi kısımlarda çocuğun performansına göre fiziksel yardım sunulabilir. Kesme aşamasında çocuk için güvenli makas kullanımı (küt uçlu ve yaylı) önemlidir. Kullanılan ipin özelliği bağlamayı kolaylaştıracak şekilde daha kalın bir yün ip olabilir. Aynı şekilde açılan delikler genişletilerek çocuğun ipi daha rahat geçirmesi sağlanabilir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 6

Etkinliğin Adı	: Düğmelerim
Etkinlik Çeşidi	: Oyun Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 1	: Giyinme ile ilgili işleri yapar.
Göstergeleri	: Düğme açar, düğme kapatır.
Materyaller	: Üzerine düğme dikilmiş pelüş bir oyuncak, farklı düğmesi bulunan kıyafetler, koli.
Kavramlar/Sözcükler	: Daire, düğme.

Öğrenme Süreci

- Sınıfa getirilen farklı kıyafetler çocuklara gösterilir. Kıyafetlerin kimlere ait olabileceği, dokusu, rengi hakkında çocukların fikirleri alınır. Kıyafetlerdeki düğmelere dikkat çekilir. Düğmelerin şekli, rengi hakkında karşılaştırmalar yapılır.
- Üzerine düğmeler dikilmiş pelüş bir oyuncak çocuklara tanıtılır. Oyunağın isminin "Düğme Çocuk" olduğu ve Düğme Çocuğun bazen düğmelerini açık unuttuğu söylenir. Hep birlikte şarkılar söyleyip dans edecekleri şekilde yönergeler verilir. Öğretmen sınıfta rutin olarak söylenen şarkıları çocuklarla birlikte söylemeye başlar. Şarkı esnasında öğretmen elindeki Düğme Çocuğun düğmelerinden birini çocukların seviyesine göre farketmeden açar. Daha sonra öğretmen, her çocuğun önüne en az bir kez denk gelecek şekilde Düğme Çocuğu yere düşür. Önüne oyuncak bırakılan çocuğun hangi düğmenin açık olduğunu bulması ve düğmeyi kapatması gerekir. Oyun bu şekilde her çocuğun düğme kapatmasına fırsat verilecek şekilde sürdürülür.
- Çocuklar çembere davet edilir ve kıyafetler birlikte yeniden incelenir. Çember iki gruba ayrılır ve çocuklar arka arkaya sıralanır. İki grubun da karşısına kıyafetler ve bir kutu bırakılır. Müziğin açılmasıyla birlikte sıranın başındaki çocuk kıyafetin yanına gidecek düğmesini açacaktır.

Düğmeyi açtıktan sonra kıyafet kutunun içine bırakılır ve çocuk görevini tamamladıktan sonra sıranın önündeki arkadaşının eline değer, sıranın en arkasına geçer. Sıra yeniden ona geldiğinde bu sefer kutudaki düğmesi açık olan kıyafeti alır, düğmesini kapatır ve kutunun dışına bırakır. Çocuk görevini tamamladıktan sonra sıranın önündeki arkadaşının eline değer, sıranın en arkasına geçer. Bu şekilde en hızlı tamamlayan grup yarışmayı kazanmış olur.

Değerlendirme

- Kıyafetinizde düğme bulunuyor mu?
- Düğmeleri açıp kapatırken zorlanıyor musunuz?
- Düğmeler olmasaydı neler kullanabilirdik?
- Hangi kıyafetlerinizde düğme var?
- Düğmeleri başka nerede kullanabiliriz?

Aile Katılımı

- Ailelerden evde düğmesi olan kıyafetleri çocuklarıyla birlikte incelemeleri ve düğme açıp kapatma yarışması yapmaları istenir. Sınıftaki pelüş oyuncaklardan birer tane evlere gönderilir. Ailelerden çocuklarıyla birlikte düğmeli bir kıyafet tasarlayıp yapmaları istenir. Oyuncaklar yapılan kıyafetle okula gönderilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun eşlik edebileceği düzeydeki ve daha önce bildiği şarkılar seçilebilir. Dans eden pelüş oyuncağın çocuğun ince motor becerileri performansına uygun olan düğmesinin hedef gösterilmesi sağlanabilir. Çocuğa model olması için kendisinden önce yanındaki bir akranına sıra gelmesi sağlanabilir. Genellemeyi sağlamak üzere yapılan yarışmada çocuğun performansına göre tek tek gitmek yerine ikili gruplar şeklinde yarışmaya başlamaları ve ardından iki ayrı yarışmacı arkadaşına sıra geçmesi sağlanabilir. Burada çocuklardan birinin kıyafeti üstüne giymesi diğerinin ise düğmeyi iliklemesi veya açması, ardından yapılan işlemi bozmayacak şekilde kıyafeti başından çıkartması sağlanabilir. Böylelikle kıyafetin iliklenmesi ve açılması işlemini daha kolay gerçekleştirebileceklerdir. Bu iş birlikçi modelde yönlendirilen akranın, çocuğa destek sağlayabilecek düzeyde etkileşim ve ince motor becerilere sahip akranlar arasından seçilmesine özen gösterilmelidir. Sorular sade, kısa ve basit cümlelerle sorulmalıdır.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Söylenen şarkılara dramaların da eşlik etmesi ve bu hareketlerin 'Düğme Çocuk' ile yapılması, çocuğun hem dikkatini nesne üzerinde toplayacak hem de drama hareketlerini yaparken -varsa- kendini uyarıcı davranışlarını azaltacaktır. Aynı zamanda çocuğun dil düzeyine uygun olarak grupla eşlik edebileceği yansıma seslerin olduğu (hey, şıp şıp, tak tak tak vb.) kısımların olması şarkılara kolaylıkla eşlik edebilmesine yardımcı olacaktır. Şarkılarda yandaki arkadaşlarıyla birbirlerinin ellerini tutabilecekleri, ellerine vurabilecekleri kısımların eklenmesi, çocuklar arasındaki akran etkileşimini arttıracaktır. Sıra çocuğa geldiğinde seviyesine uygun düğmenin seçimi ve ardından pelüş oyuncağın teşekkür için ona sarılıp öpmesi sağlanabilir. Sosyal kodları daha iyi anlaması için pelüş oyuncakla karşılıklı sürdürülebilir. İki-üç kez sıra alabilecekleri bir diyalog oluşturulabilir. Genelleme kısmında zihinsel yetersizliği olan çocuklar için uygulanan uyarlamadan yararlanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesi etkinlik alanları çocuğa incelenmeli ve detaylı betimlenmelidir. Çocuğun farklı kalınlık, büyüklük, şekil, desen ve dokudaki (keten, ipek, yünü, pamuklu, naylon vb.) kıyafetleri önüne-arkasına,

içine-dışına dokunarak incelemesi sağlanır. Kıyafetlerin ön kısmını kolayca bulabilmesi için dokunsal bir sembol dikilebilir veya yapıştırılabilir. Çocuğun bu sembole dokunarak kıyafetin önü olduğunu kolayca anlaması sağlanır. Her kıyafetteki farklı şekil, büyüklük, doku ve malzemeden yapılan düğmeleri ve düğme deliklerini sözel ipucuyla, gerekiyorsa fiziksel yardımla incelemesi sağlanabilir. Çocuk üzerine düğmeler dikilmiş pelüş oyuncağı incelemeli, inceleme aşamasında çocuğa ihtiyaç duyduğu kadar zaman verilmelidir. Çocuğun etkinlikteki geçişleri ve etkinlikte o an neyin yapıldığını anlamlandırması için diğer arkadaşlarının isimleriyle birlikte davranışları zaman zaman sesli olarak betimlenebilir. Çocuğun önüne pelüş oyuncağı bırakırken, "Pelüş oyuncağı önüne koydum, incele, açık olan düğmeyi bul ve düğmeyi ilikle." denilerek çocuğun yönergeleri anladığından emin olunmalıdır. Düğmenin çocuğun tutabileceği büyüklükte olmasına ve deliğinin geniş olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğa düğmeyi iliklerken, ihtiyaç duyması halinde, giderek azaltılan fiziksel yardım veya akran desteği sunulabilir. İki gruba ayrılıp arka arkaya sıralanan çocukların aralarında belirli -dokunsal çizgiyle belirlenen- bir mesafe bırakılması sağlanmalıdır. Çocuk düğmeyi açarken akran desteği veya fiziksel yardım sunulabilir. Öğretmen çocuğun etkinlik sırasında güvenli şekilde bağımsız hareket edebilmesi için gerekli tedbirleri almalıdır.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Az gören çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını arttıracaktır. Çalışma öncesinde etkinlikte kullanılacak materyaller ve etkinlik alanları çocuğa incelenir. Çocuğa incelemesi için gerektiği kadar zaman verilmelidir. Çocuğun tüm arkadaşlarının yüzünü rahat görebileceği ve görme düzeyinden en yüksek seviyede yararlanabileceği bir yere oturması sağlanmalıdır. Ortamın ışık düzeyine, kıyafetler ve düğmeler arasında renk zıtlığı yaratılmasına dikkat edilmelidir. Çocuğun zemin üzerinde belirgin çizilen şeritleri ve ek aydınlatmaları takip ederek etkinliğe ulaşması sağlanabilir. Kıyafetiyle ve kutuyla masa üzerinde renk zıtlığı yaratılmalıdır. Öğretmen, çocuğun etkinlik sırasında güvenli şekilde bağımsız hareket edebilmesi için gerekli tedbirleri almalıdır.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmeninin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada

etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Söylenen şarkıların drama içermesi ve hareketlerin mevcut durumunun anlaşılabilir olması çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun etkinliği anlayabilmesi için resimli yönerge takip kartı verilebilir. Müziğin başlangıç ve bitişini çocuğun anlaması için öğretmen elini iki yana sallama, bayrak kaldırıp indirme, müziğin başında ve sonunda yerinde zıplama gibi alternatif hareketler yapabilir. Etkinliğin oyun kısmında, oyunun daha önceden oynanmış halinin videosu çocuğa izletilebilir. Çocuk başlangıçta gözlemci olarak oyuna katılabilir. Akranını dikkatlice gözlemlediğinden emin olduktan sonra çocuk oyuna dahil edilmelidir. Çocuk oyuna dahil olduğunda bir akranı model olarak kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmenin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. gibi uyarlamalar yapılabilir. Öğretmen etkinlik ile ilgili yönergeleri verirken çocuğun göz hizasına inmeli, ses tonunu çocuğun performans düzeyine göre ayarlamalıdır. Yönergelerin açık, anlaşılır ve kısa olmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen, çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardım kullanabilir. Ayrıca akranı model olarak kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dil düzeyine uygun olarak grupla eşlik edebileceği yansıma seslerin olduğu (hey, şıp şıp, tak tak vb.) kısımların olması şarkılara da daha kolaylıkla eşlik edebilmesine yardımcı olacaktır. Pelüş oyuncağı model kullanılarak çocuğa kelimeler tekrarlatılabilir, pelüş oyuncakla karşılıklı konuşması için basit sohbet cümleleri ile çocuğa doğal bir iletişim ortamı

sağlanabilir. Burada çocuğa yeni kelimeler kazandırırken genişletmelerden faydalanılabilir. Örneğin 'pelüş' kelimesine 'pelüş ayı' veya 'pelüş oynuyor', daha sonra 'pelüş dans ediyor' gibi basamak basamak çocuğun dil düzeyine uygun olarak genişletme yapılması gerekmektedir. Tek kelimeli cümleler dönemindeki çocuğa en fazla 2 kelimeli genişletme, 2 kelimeli cümle dönemindeki çocuğa ise 3 kelimeli bir genişletme uygulanabilir. Çocuğun kendini ifade etmesi ve iletişim çabaları pekiştirilmeli, konuşma becerilerine ilişkin çocuk cesaretlendirilmelidir. Sorular sorulurken dil düzeyine göre soruların 'evet/hayır', tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Hangi kıyafetlerimizde düğme var?" sorusu yerine "Pantolonlarda mı düğme olur, çoraplarda mı?" şeklinde seçenekli sorular verilebilir. Çocuk sorulan sorulara cevap vermiyorsa akran modeli kullanıldıktan sonra sorular tekrar çocuğa yöneltilebilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Dikkat dağınıcı uyaranlar ortamdaki kaldırılmalıdır. Materyaller etkinlik öncesinde çocuklara tanıtılmalı ve incelemelerine fırsat verilmelidir. Etkinlik kuralları açık, anlaşılır ve uygulamalı olarak öğretmen tarafından açıklanmalıdır. Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi için öğretmen etkinliğe model olmalıdır. Çocuğa etkinlik boyunca aktif katılım sağlaması için çeşitli akran iş birliği içeren görevler verilerek dikkati sağlanmalıdır. Olumlu ve uygun olan davranışları pekiştirilmelidir. Çocuğun etkinliği tamamlamasını sağlamak adına ek süre verilebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğin fiziksel aktivite gerektiren düğme ilikleme kısmında çocuğun performansına göre fiziksel yardım sunulabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunulmamasına dikkat edilmelidir. Etkinliğin oyun kısmında çocuğun rahat hareket edebileceği ve daha az yardımla etkinliğini tamamlayabileceği şekilde sınıf ortamı düzenlenmelidir. Örneğin çocuk düğmeyi iliklerken pelüşü koyabileceği bir zeminin olması çocuğun işini kolaylaştıracaktır. Bu durumda etkinliği sandalyelerde değil masa etrafında yaptırılabilir.

ETKİNLİK 7

Etkinliğin Adı	: Hangi Mevsim Ne Giyersin?
Etkinlik Çeşidi	: Oyun-Sanat Etkinliği)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 2	: Giyinme ile ilgili işleri yapar.
Göstergeleri	: Giysilerini giyer. Giysilerini çıkarır.
Materyaller	: Bir tane kutu, çocuklardan istenen farklı kıyafetler (kazak, çorap, hırka vb.), hareketli müzik, artık materyaller (keçe, elyaf, farklı türlerde kumaş parçaları, kurdele, ip vb.) makas, yapıştırıcı.
Kavramlar/Sözcükler	: Çift-tek, kıyafet, çorap, yaz-kış, sıcak-soğuk.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen tarafından çocuklar minderlerine davet edilir. Minderlerine oturan çocuklara kıyafetlerle ilgili bilmeceler sorulur ve cevaplara ulaşmaları için ipuçları verilir. Kıyafetlerle ilgili sohbet edilir. "Kıyafet ne demek, yazın hangi kıyafetler giyilir, kışın hangi kıyafetler giyilir?" gibi sorular sorularak sohbete devam edilir. Mevsimine uygun kıyafet giymekle ilgili resimler gösterilir.
- Çocuklara oyun oynayacakları söylenir ve birlikte oyun parkuru hazırlanır. Sınıf yaz ve kış olarak iki gruba ayrılır. İlk olarak karışık kıyafetlerin olduğu kutudan; yaz grubundan olan çocuklar yaz mevsimine uygun bir kıyafet bulup giyecek, kış grubundan olan çocuklar kış mevsimine uygun kıyafet bulup giyecektir. Sıranın başındaki çocuklar öğretmenin başla komutuyla birlikte kutuya gidip uygun kıyafeti giyerler. Kıyafeti giydikten sonra sandalyelerle yapılmış yoldan gider ve en sondaki sandalyeye otururlar. Sandalyenin yanındaki çorap kutusundan bir çift çorap seçer ve ayağına giyerler. Parkurun dışından koşarak başlangıç noktasına gelir, kıyafetini çıkarır ve sıradaki çocuk oyuna başlar. Müzik bitene kadar oyuna devam edilir.
- Müzik bitince grupların yanındaki kıyafetlerin kendi gruplarının mevsimlerine uygun olup ol-

madığına bakılır. Kıyafet seçimleri doğruysa sayılır. Grubunun mevsimine uygun en fazla kıyafet giyen takım oyunu kazanır. Bütün çocukların parkuru tamamlaması için fırsat verilir. Oyundan sonra çocuklardan masalara geçmeleri istenir. Kafa şekillerinin çizili olduğu boş kağıtlar çocuklara dağıtılır ve nasıl bir kıyafet tasarlamak istedikleri sorulur. Düşünmeleri için fırsat verilen çocukların masalarına artık materyaller dağıtılır. Hayal ettikleri kıyafetleri yapan çocukların tasarımları uygun yerde sergilenir.

Değerlendirme

- Kıyafet ne demek?
- Kıyafet denince aklına ne geliyor?
- Yazlık kıyafetler nelerdir?
- Kışlık kıyafetler nelerdir?
- Mevsimine göre kıyafet giymezsek neler olur?
- Oyun oynarken en çok ne yaparken zorlandın?
- Çorap giymek mi zor, çıkarmak mı? Neden?
- Kendi kıyafetini tasarlamak ne hissettirdi?
- Kendi yaptığın kıyafeti giymek ister miydin?

Aile Katılımı

- Etkinlik öncesinde ailelerden hırka, kazak, çorap, pantolon vb. kıyafetler göndermeleri istenir. Sınıfta tasarladıkları kıyafetin bir örneği eve gönderilir ve çocukların aileleriyle birlikte kendi tasarladıkları kıyafeti yapmaları istenir. Yapılan

kıyafetler sınıfa gönderilir. Ailelerden çocuklarıyla birlikte kıyafet tasarlayıp sınıfa göndermeleri istenir. Ailelerden çocuklarıyla birlikte atık malzemeler kullanarak bir kıyafet yapmaları ve sınıfa getirmeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuklara kıyafetlerle ilgili bilmeceler sorarken cevaba ilişkin ipucu olması için kıyafetleri giyen akran model olabilir veya kıyafetler masanın üzerine konulabilir. Kıyafetleri giyen akranların bilmece sırasında çocukların göreceği şekilde durması sağlanabilir. Kıyafetler üzerine konuşurken yaz mevsiminin olduğu bir fotoğraf ve kış mevsiminin olduğu bir fotoğraf yan yana konularak çocuğun görseller üzerinden cevap vermesi istenebilir. Çocuğun oyunu anlayabilmesi için zihinsel performansına göre önce birkaç arkadaşının parkuru tamamlamasını izlemesi sağlatılabilir. Parkuru parçalara bölerek her kısım için çocuğa yönerge verilebilir. Parkura bir akranı ile birlikte girmesi sağlanarak akran modeli kullanılabilir ve parkur adım adım tamamlanabilir. Çocuğun performansına göre kıyafet tasarlama aşamasında bazı yönlendirmelerde bulunulabilir. Örneğin iki materyal arasından seçim yaptırarak basamak basamak bir kıyafeti tamamlaması sağlanabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Bilmece sorarken kıyafetle ilgili özelliklerin bulunduğu (düğme, fermuar, kollar, cepler vb.) bilmecelerden olması çocuğun bilmeceyi anlamlandırmasını sağlayacaktır. Kıyafetlerin mevsimsel özelliklerini kavraması zor olabileceğinden yazın sıcaklığına vurgu yapmak için fanlı bir ısıtıcı, kışın soğukluğuna vurgu yapmak için de fanlı bir soğutucu kullanılabilir. Burada önce fanın sıcak kısmını açarak "Hava bu kadar sıcak olduğunda terlememek için hangi kıyafetleri giyerdin?" şeklinde sorularak çocuktan gerçek kıyafetler arasından seçim yapması istenebilir. Daha sonra fanı soğuk kısma çevirerek çocuktan "Hava bu kadar soğukken üşümek için nasıl giyinirdin?" şeklinde sorulup yine kıyafetler arasından kışlık olanlarını seç-

mesi sağlanabilir. Parkur oyununda müziğin sesinin çocuğu rahatsız etmeyecek bir yükseklikte olmasına dikkat edilmelidir. Parkur oyununun akran etkileşimini arttıracak şekilde tasarlanması çocuğun sınıfa ve akranlarına uyumunu kolaylaştıracaktır. Örneğin parkura akranıyla birlikte girerek birbirlerinin kıyafetlerini seçmeleri veya birbirlerini giydirmeye çalışmaları sağlanabilir. Parkur parçalara bölünerek bayrak yarışı gibi tamamlanabilir. Kendi görevini tamamlayan akran, ikinci görev için arkadaşının eline temas eder. Çocuk çıplak elle temasta zorlanıyorsa omzuna dokunması şeklinde değiştirilebilir. Kıyafet tasarlama aşamasında çocuğun dikkatini etkinliğe çekmek amacıyla bir model verilebilir ve modeldeki kıyafeti yapması istenebilir. Akran etkileşimini arttırmak amacıyla akran iş birliği ile tek bir kıyafeti ortak tamamlamaları da istenebilir. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizliği mevcutsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanabilirsiniz.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun eğlenceli bilmecelerle dikkati çekilir. Yazlık ve kışlık kıyafetlere dokunup incelemesi sağlanarak yazlık kıyafetleri plastik sepete, kışlık kıyafetleri karton sepete ayırması sağlanabilir. "Üzerindeki kıyafet yazlık kıyafet mi yoksa kışlık kıyafet mi?" sorusuna cevap vermesi sağlandıktan sonra doğru cevap pekiştirilebilir ve çocuğa model olunabilir. Çocuğa oyun oynayacaklarını ve oyunda ne yapacağı sözel ipucuyla açıklanabilir. Çocuğun adımlama çalışması yaparak sıranın başından, sepete kadar olan uzaklığı kavraması sağlanabilir. Etkinlikte kullanılacak dokunsal olarak ayırt edilebilir hasır sepetin yeri çocuğun ulaşabileceği yerde olmalı ve yeri fark ettirilmelidir. Bunun için yön kavramlarından faydalanılabilir. Örneğin "sepet önünde" gibi. Sepet içindeki karışık kıyafetlere dokunarak incelemesi sağlanabilir. Yaz grubunda olmayı tercih eden çocuğun sepetin içinden tişörtünü bulması sağlanabilir. Çocuğun kolayca giyebilmesi için tişörtün bol olması gerekmektedir. Tişörtünü giyinme aşamasında öncelikle tişörtün başı giydirildikten sonra çocuğa "Tişörtünü giy." yönergesi verilir. Çocuk tepkisiz kalırsa ya da

giyemezse fiziksel yardımla ve sözel ipucuyla desteklenerek giymesi sağlanabilir. Çocuk tişörtünü giydiğinde "Aferin, harikası!" gibi pekiştiriciler kullanılabilir. Daha sonra öğretmen sıranın kış grubunda olduğunu sesli betimleyerek "Evet Ayşe, şimdi kazağı buldu ve giyiyor, aferin Ayşe'ye." diyerek arkadaşlarının hareketlerini sesli betimleyebilir. Çocuğun sandalyeleri takip ederek ya da akran desteğiyle en sondaki sandalyeye oturması sağlanır. Plastik sepetin içinden üzerinde aynı dokunsal sembol olan (ponponlu çorap gibi) çift çorabı bulması sağlanır. Çocuk, çorabı giyerken zorlanırsa ya da tepkisiz kalırsa çorabı giymesi için sözel ipucu verilerek ya da fiziksel yardımla giymesi sağlanabilir. Başlangıç noktasına gelirken öğretmen ya da akran desteği sağlanabilir. Çocuğun çarpacağı nesneler ortamdaki kaldırılarak çocuğun bağımsız hareket etmesi için cesaretlendirilebilir. Çocuğa oyuncak bebek verilerek "Bebegine yazlık kıyafet mi yoksa kışlık kıyafet mi giydirmek istersin?" diye sorularak çocuğun cevabı doğrultusunda kıyafetler çocuğa verilerek fiziksel yardım ya da akran desteğiyle oyuncak bebeğe kıyafetleri giydirmesi sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Eğlenceli bilmecelerle çocuğun dikkati etkinliğe çekilebilir. Çocuğa canlı renklerdeki kıyafet görselleri verilerek incelemesi sağlanabilir. Gerekiyorsa inceleme yaparken gözüne yaklaştırmasına izin verilebilir. Çocuktan kışlık kıyafetleri kırmızı keçeli kalemle yuvarlak içine almasını, mavi keçeli kalemle de yazlık kıyafetleri yuvarlak içine almasını sağlayabilirsiniz. "Harikası! Bunlar çok güzel!" diyerek pekiştirilebilir. Sepet içindeki canlı renklerden oluşan karışık kıyafetleri görme kalıntısını kullanarak incelemesi sağlanabilir. Çocuğun kazağını bulması, kazağını giymesi, çorabını giymesi aşamalarında model olunarak ya da sözel ipucu verilerek etkinliği tamamlaması sağlanabilir. Çocuk kazağını giyme veya çorabını giyme aşamalarında davranışa uygun tepki vermiyorsa ya da giymede zorlanıyorsa sözel ipucuyla birlikte model olunabilir. Etkinlik sırasında çocuğun çarpacağı nesneler ortamdaki kaldırılarak çocuğun bağımsız hareket etmesi için cesaretlendirilebilir. Canlı renklerden oluşan görsel verilerek çocuğun bunları incelemesi sağlanır. Görseldeki vücut kısımlarını kıyafetlerle eşlemesi istenebilir. Eğer çocuk eşlemede zorlanıyorsa "Ellere bak, çok üşümüşler ne yapabiliriz?" diyerek çocuğun düşünmesini sağ-

layabilirsiniz. Çocuğun görmesini işlevsel bir şekilde kullanabilmesi için masa lambası veya el feneri tercih edilebilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğe başlamadan önce öğretmen etkinliğin işlenişini resimli yönerge takip kartlarını kullanarak anlatabilir. Etkinliğin bilmece sorma kısmında sorulan bilmeceler görsellerle desteklenebilir. Çocuğun bilmeceyi yanıtlamasına fırsat oluşturacak şekilde cevapların görselleri kullanılabilir. En az üç görsel üzerinden çocuğun doğru cevabı vermesi beklenir. Öğretmen, çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da işaret yolu ile yardımda bulunabilir. Kıyafetin ne olduğu ve hangi mevsimde hangi kıyafetin giyildiği çocuğa nesne kartları ile öğretilebilir. Mevsimine uygun giyinmede gösterilen görsellere ek olarak konuya dair kısa bir video izletilebilir. Çocuk mevsimine göre giyinmeyi kavrayana kadar video tekrar edilmelidir. Etkinliğe başlamadan önce çocuğa yaz ve kış mevsiminde giyilmesi için getirdiği kıyafetleri sınıflama çalışması yapılabilir. Öğretmen, çocuğa oyunun nasıl oynanacağını basamak basamak oyundaki eylemleri gerçekleştirerek anlatabilir. Eylemler arası geçiş çocuğun performans düzeyine göre ayarlanmalıdır. Öğretmen eylemleri gerçekleştirirken yaptığı işi aynı zamanda isimlendirmelidir. Eylemleri sözel olarak ifade ederken yüzünün çocuğa dönük olmasına dikkat etmeli ve çocuğun dudak okumasına olanak sağlayacak şekilde kısa ve net ifadeler kullanmalıdır. Öğretmen "Başla!" komutuna ek olarak alternatif bir başlama hareketi ile çocuğa oyunun başladığını hissettirebilir. Örneğin çocuğun omzuna dokunma, elini kaldırıp indirme gibi. Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre oyun sırasında çocuğa model olabilir ya da akranını model olarak kullanabilir. Öğretmen ya da akran model olurken bir eylemden diğer eyleme geçişte yavaş hareket etmeli, çocuğun performans düzeyine göre eylemler arası geçişi ayarlamalıdır. Yaz ve kış köşeleri için görseller kullanılabilir ve her köşe için bir örnek kıyafet köşelere eklenebilir. Böylece çocuk hangi köşenin neyi ifade ettiğini somutlaştırmış olur. Etkinliğin sonunda kıyafet tasarlama ile ilgili video çocukla birlikte izlenebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Buna göre çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. gibi uyarlamalar yapılabilir. Etkinliğin bilmece sorma kısmında sorulan bilmece gör-sellerle desteklenebilir. Öğretmen bilmece sorarken ses tonunu çocuğun işitme kalıntısı göre ayarlamalıdır. Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da işaret yolu ile yardımda bulunabilir. Kıyafetin ne olduğu ve hangi mevsimde hangi kıyafetin giyilmesi gerektiği ile ilgili kısa videolar izletilebilir. Çocuğun durumu somutlaştırması için dramatizasyon çalışması yapılabilir. Örneğin fener ile sıcaklığı temsil edip yazın hangi kıyafetlerin giyildiği, şemsiye ile kışkı temsil edip kışın hangi kıyafetlerin giyildiği dramatize edilebilir. Oyuna başlamadan önce yaz ve kış mevsiminde giyilen kıyafetler ile ilgili resimli kartlar üzerinden sınıflama çalışması yapılabilir. Oyunun daha önce oynanmış halinin videosu çocuğa izletilebilir. Videonun durdurularak izletilmesi ve video içeriğindeki eylemlerin aynı zamanda tekrar edilmesi çocuğun oyunu basamaklandırmasını kolaylaştıracaktır. Etkinliğin kıyafet tasarlama kısmında çocuğun performans düzeyine göre öğretmen model olabilir ya da akranı model olarak kullanılabilir. Öğretmen etkinlik boyunca yönerge verirken yüzünü çocuğun görebileceği şekilde durmalı ve çocuğun dudak okumasına fırsat vermelidir. Çocuğun performansına göre eğer çocuk cihaza rağmen yeterince duymuyorsa anlatılanları rahatlıkla duyabilmesi için daha yüksek ses tonuyla ve çocuğu yakını-mızda tutacak şekilde etkinlik yürütülebilir. Öğretmen çocuğa yönerge verirken göz teması kurmalıdır. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

İfade edici dil becerileri sınırlı olan çocuğun modeller veya görseller üzerinden bilmeceyi cevaplama-sı istenebilir. İşaret ettiği kıyafet öğretmen tarafından seslendirilerek çocuğun da söylemesi için cesaretlendirilebilir. Kıyafetlerle ilgili sohbet ederken yaz mevsiminde ve kış mevsiminde giyilecek kıyafetleri kıyafet kutusunun içinden seçerek göstermesi sağlanabilir.

Öğretmen her gösterdiği kıyafetin adını söyleyerek çocuğa model olmalıdır. Çocuğun da cesaretlendirilerek öğretmeni tekrar etmesi sağlanmalıdır. Çocuk hatalı veya eksik söylüyorsa öğretmenin kelimenin doğrusunu yeniden söylemesi ve çocuğun da tekrarlaması sağlanmalıdır. Örneğin 'kazak' diyeceğine 'kazat' diyorsa öğretmen burada düzeltme yapmalıdır. Ardından çocuğun doğru cevabına 'yeşil kazak' denilerek genişletmeler yapılmalıdır. Tek kelimeli cümleler dönemindeki çocuğa en fazla 2 kelimeli genişletme, 2 kelimeli cümle dönemindeki çocuğa ise 3 kelimeli bir genişletme uygulanabilir. Dil düzeyine göre soruların 'evet/hayır', tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Mevsimine göre kıyafet giymezsek ne olur?" sorusu yerine "Kışın hava soğukken ince giyinirsek üşür müüz?" sorusu sorulabilir. Çocuk cevap veremiyorsa akranı model olarak kullandıktan sonra sorular çocuğa yöneltilebilir. Akran etkileşimi bu durumda çok değerlidir. Akranı model olarak göstermek veya etkinlikte etkileşim paydaşı olmasını sağlamak, çocuğu ifade edici dili kullanmaya teşvik etmek için oldukça önemlidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Sınıfa bilmeceyi öğretmen yerine çocuk sorabilir. Canlı görsellerden oluşan resimli kartlardaki kıyafetleri yazlık ve kışlık kıyafetler olarak sınıflandırması sağlanabilir. Etkinlik sırasında aktif rol alması sağlanarak gerekirse akran desteğiyle model olunabilir. Çocuğa verilen yönergelerin çocuk tarafından anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğun dikkat süresinin kısa olması durumunda etkinliğin süresi kısaltılabilir. Etkinlik sırasındaki olumlu davranışları pekiştirilmelidir. Çocukla iletişim esnasında göz kontağı teması kurarak aynı hızda olmaya dikkat edilmelidir. Gerekirse etkinlik çizelgesi oluşturularak çocuğun görebileceği bir yere asılabilir. Böylece çocuk etkinliğin basamaklarını kolayca takip edebilmesi sağlanabilir. Artık materyallerle kafa şekline kıyafet tasarlaması için ipuçları sağlanabilir. Çocuğun hareket etmesini sağlayacak görevler verilebilir. Örneğin tasarladığı etkinliği panoya asması istenebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuk mindere oturamayacak durumda ise diğer minderlerin yanında yine minderlerin renginde daireler çizilip çocuğun alanı belirlenebilir. Oyun sırasında

OKUL ÖNCESİ UYARLANMIŞ ETKİNLİKLER

sandalyeler arası mesafe çocuğun geçebileceği şekilde ayarlanmalıdır. Kutulara konulan kıyafetler çocuğun kolay erişebileceği şekilde konulabilir. Aile ile görüşülüp çocuğun performans düzeyine göre kolay giyilip çıkarılan kıyafetler getirmesi tavsiye edilebilir. Sınıf ortamı çocuğun rahat hareket edebileceği şekil-

de düzenlenmelidir. Öğretmen etkinlik boyunca çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 8

Etkinliğin Adı	: Bağcıklı Ayakkabım
Etkinlik Çeşidi	: Sanat-Oyun Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 2	: Giyinme ile ilgili işleri yapar.
Göstergeleri	: Ayakkabı bağcıklarını çözer. Ayakkabı bağcıklarını bağlar.
Materyaller	: Ayakkabı şekli çizilmiş evalar, delgeç, farklı kalınlıklarda ipler, temiz ayakkabılar.
Kavramlar/Sözcükler	: Bağcıklı ayakkabı, bağlamak, çözmek.

Öğrenme Süreci

- Minderlerine oturan çocuklara ayakkabılarla ilgili bir kitap okunur. Kitap bittiğinde ayakkabılarla ilgili kısa bir sohbet yapılır. Çocuklara evden kesilip yapılan ayakkabı görseli gösterilir ve birlikte ayakkabı yapacakları söylenir.
- Masalarına oturan çocuklara evaların üzerine çizilmiş ayakkabı kalıpları dağıtılır ve bunları kesmeleri istenir. Kesilen evalara delgeçle delikler açılır. Açılan deliklerden geçirilmesi için farklı kalınlıklarda ipler dağıtılır. İpler geçirilince ayakkabılar üzerinde bağlama ve çözme işlemleri gösterilerek yaptırılmaya çalışılır (Bağlama yapılırken ayakkabı çocuğa göre konumlandırılır. Ayakkabı burnu dışarı tarafa gelecek şekilde bağlama yaptırılır.).
- Bağlama işlemi için çocuklara fırsat verilir. Bağcıkları bağlanan ayakkabılar panoya asılarak sergilenir. Ardından sınıf iki gruba ayrılır. Her çocuk getirdiği ayakkabının yanına geçer ve müzikle birlikte ayakkabı bağlama yarışı başlar. Müzik bitince her gruptan kaç ayakkabı bağcığı bağlan-

dığına bakılır. Fazla ayakkabı bağcığı bağlayan grup alkışlanır. Oyuna çocukların ilgisine göre devam edilir.

Değerlendirme

- Bağcıklı ayakkabılar güzel mi?
- Ayakkabı bağlamak eğlenceli mi?
- Ayakkabı bağlarken zorlandın mı?
- Ayakkabı iplerini geçirmek zor mu?
- Ayakkabı bağcığını bağlamazsan ne olur?

Aile Katılımı

- Ailelerden dışarı çıkarken çocuklarıyla ayakkabı bağlama yarışı yapmaları istenir.
- Evdeki bütün bağcıklı ayakkabıları toplayıp süre tutarak herkesin bağlaması istenir. Kazanan kişi alkışlanır. Ertesi gün çocuktan oynadıkları oyunu anlatması istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI**1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin**

Çocuğun performansına göre evaya daha kalın çizgiler çizilebilir, delgeçle daha büyük delikler açılabilir ve daha kalın bağcıklar kullanılabilir. Evanın yumuşak bir materyal olması nedeni ile çocuk kontrol etmekte

zorlanırsa eva yerine karton kalıp kullanılabilir. Bağcık bağlama sırasında geriye zincirleme yöntemi ile öğretim yapılabilir. Bunun için becerinin son basamağını teşkil eden bağlanmış bağcık bir köşesinden çekip açılabilir. Daha sonra tavşan kulağı benzetmesi yapılarak tek kulağına kadar bağlı bağcığın ikinci kulağını bağlaması istenebilir. Ardından iki tarafı birleştirilmiş

bağcığın tavşan kulakları (veya kurdele de denilebilir) yapılması sağlanabilir. Sonraki aşama ise hem bağcıkları birleştirip bağlaması hem de kurdele yapması şeklinde devam eder. Aynı tekniğin tersine devam ederek 'ileri zincirleme yöntemi' de kullanılabilir. Tüm bu aşamalarda çocuğun performansına göre fiziksel olarak yardımda bulunulabilir, becerileri önce öğretmeni ya da bir akranı yapıp ardından çocuğun yapmasını sağlayacak şekilde model olunabilir ya da tüm aşamalarda veya çocuk zorlandığında sözel olarak beceriyi gerçekleştirmesine ilişkin ipuçları aktarılabilir. Yardımın git gide daha azaltılarak sonunda çocuğun beceriyi bağımsız bir şekilde yapmasının sağlanması oldukça önemlidir. Yarışma sırasında çocuğun karşısındaki arkadaşının bağcığını bağlaması zor olabileceğinden, tüm çocuklardan kendi ayakkabılarını bağlamaları ve en kısa sürede bağlayanların kazanacağı açıklanarak yarışma uyarlanabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansı göz önünde bulundurularak zihinsel yetersizliği olan çocuklara ilişkin yapılacak uyarlamalardan faydalanılabilir. Ayakkabı bağlama etkinliğinde akranıyla bir grup olması sağlanarak hem akran desteği hem de akran etkileşimi sağlanabilir. Yine evadan ayakkabı yapma etkinliğinde de çocukların küçük gruplar oluşturarak birlikte etkinliği tamamlamaları akran etkileşimini arttıracaktır. Ayakkabı bağlama OSB olan çocuklar için genelde en zor becerilerden biridir. Bu nedenle olabildiğince basamaklandırmak, model kullanmak, bol bol deneme yapmak, cesaretlendirmek ve somutlaştırmak önemlidir. Çocuğa ayakkabıyı bağlarken "Kedi kulağı yapalım, kurdele yapalım." diyerek bunların görselleri gösterilebilir. Yarışmayı yine grup iş birliği şeklinde yaparsak çocuğun etkinliğe ilişkin cesaretini arttırabilir ve yarışmayı yüksek düzeyde etkileşime açık hale getirebiliriz. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizliği varsa dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin yapılan uyarlamalar çocuğun performansına uygun olarak kullanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Ayakkabılarla ilgili kitap okunurken çocuğun dinlediğinden ve okunanları anladığından emin olmak için kitap hakkında konuşma, sorular sorup cevaplama sağlama, tamamlama ya da drama etkinlikleri yapılabilir. Ayrıca okuma esnasında farklı dokudaki ayakkabılar yanında bulundurularak çocuğun incelemesine olanak sağlanabilir. Kitap okurken ses tonlamasına

ve vurgulamalara dikkat edilmelidir. Çocuğa nasıl bir etkinlik yapılacağı sesli betimlenmelidir. Silikonla sınırları belirlenmiş çizgiler çocuğa hissettirilerek fiziksel yardım ile kesme işleminin nasıl yapıldığı sözel ipucuyla betimlenebilir. Daha sonra kesilen şekli incelemesi sağlanabilir. Kesilen ayakkabılar üzerinde fiziksel yardımla delgeç ile delikler açılıp farklı dokularda ve kalınlıktaki ipler geçirilerek bağlama ve çözme yaptırılabilir. Delgeçle açılan deliklerin büyük ve geniş olmasına dikkat edilmelidir. Deliklerin kenarları silikonla kabartılabilir. Böylece çocuk deliği daha kolay kavrayarak ipi geçirebilir. İpin uç kısmını kolay bulabilmesi için uç kısmına farklı dokunsal nesne yapıştırılabilir veya takılabilir. Görme yetersizliği olan çocuğu yarış gibi hareketli oyunlardan uzak tutmak yerine yarışmaya katılması için teşvik edilmeli, yarışma sırasında yeterli süre verilmelidir. Çarpışma yaşanmaması için öğretmen çocuğun yanında bulunmalıdır. Ayrıca çocuğun çarpacağı nesneler ortadan kaldırılarak çocuk rahatça hareket edebilmesi için cesaretlendirilebilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını arttıracaktır. Ayakkabılarla ilgili kitap okunurken çocuğun dinlediğinden ve okunanları anladığından emin olunmalıdır. Canlı renkte, sade ve büyük görsellerle çocuğun dikkati kitap üzerine çekilebilir. Çocuğa nasıl bir etkinlik yapılacağı sesli betimlenir. Öğretmen canlı renkteki evadan yapılan ayakkabının kesme işlemini gazlı ve keçeli kalemle kalın, belirgin çizgiler boyunca kesmesi için model olabilir veya akran desteği sağlayabilir. Gerekirse çocuğun elinin üzerinden tutarak fiziksel yardım uygulanabilir ve kesme işlemi sözel ipucu verilerek anlatılabilir. Kesilen ayakkabı kalıpları çocuğa fiziksel yardımla delgeç ile delinerek farklı renk, doku ve kalınlıktaki iplerle bağlama ve çözme yaptırılır. Delgeçle açılan deliklerin büyük ve geniş olmasına dikkat edilmelidir. Deliklerin kenarları kalın çizgilerle belirginleştirilebilir böylece çocuk deliği daha kolay görerek ipi geçirebilir. İpin uç kısmını da kolay bulabilmesi için uç kısmını farklı renklerden oluşturabilirsiniz. Çocuk delikten ipi geçirirken deliği bulmakta zorlanıyorsa görme kalıntısını kullanabilmesi için materyali istediği kadar gözüne yaklaştırmasına izin verebilir, ya da el büyüteci kullanmasını sağlayabilirsiniz. Az gören çocuğu yarış gibi hareketli oyunlardan uzak tutmak yerine yarışmaya katılması için teşvik edilmeli, yarışma sırasında yeterli süre verilmelidir. Sınıf ortamının ışık kalitesini çocuğun işlevsel görebilmesi için artırılmalıdır.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmeninin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Çocuğun etkinliği anlayabilmesi için öğretmen model olabilir, etkinlikle ilgili önceden hazırlanmış bir video izletebilir veya resimli yönerge takip kartı verebilir. Ayakkabı kalıplarını kesmek için kılavuz çizgilerin kullanılması da çocuğun etkinliği anlamasını kolaylaştıracaktır. Ayakkabı deliklerinden ipler geçirilirken diğer arkadaşlarını gözlemlemesine fırsat verilmeli gerektiğinde ipucu verilmelidir. Hikâye okunurken resimlerle desteklenmesi faydalı olacaktır. Çocuğun kullandığı cihaz ve işitme durumu göz önünde bulundurularak, sesi hem işitsel hem de görsel olarak fark edebileceği bir konumda oturması faydalı olabilir. Öğretmen müziğin başlangıç ve bitişini çocuğun anlaması için elini iki yana sallama, bayrak kaldırıp indirme, müziğin başında ve sonunda yerinde zıplama gibi alternatif hareketler yapabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmeninin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Öğretmen etkinlik ile ilgili yönergeleri verirken çocuğun göz hizasına inmeli ve yönergelerini vermelidir. Yönergelerin açık, anlaşılır ve kısa olmasına dikkat edilmelidir. Müziğin başlangıç ve bitişini çocuğun daha hızlı kavraması için öğretmen elini iki yana sallama, bayrak kaldırıp indirme, müziğin başında ve sonunda yerinde zıplama gibi alternatif hareketler yapabilir. Bu hareketleri yaparken aynı zamanda çocuğun göz seviyesine inilmeli ve müzik başladı/müzik bitti gibi ifadeler kullanılmalıdır. Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre gerekli durumlarda sözel ifadelerine ek olarak etkinlikte ve değerlendirilmede yer alan ifadeleri herkesçe kullanılan doğal işaretlerle çocuğu destekleyebilir. Ayrıca akran model alınarak etkinlikler tamamlanabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dil düzeyine uygun olarak grupta eşlik edebileceği bir çocuk şarkısı eklenerek etkinliğe ilişkin

eğlenceli sözel girdiler sağlanabilir. Çocukta kelimeleri seslendirmeye ilişkin hatalar ve eksiklikler gözleniyorsa çocuğun dikkati çekilerek buna ilişkin model olunmalı ve tekrar söylemesi için teşvik edilmelidir. Örneğin 'ayakkabı' yerine 'ayakap' diyorsa çocuğa kelimenin doğrusu söylenerek 'Şimdi sen söyle.' yönergesi ile cesaret verilebilir. Ardından ayakkabıya ilişkin özelliklerden bahsedilerek (rahat ayakkabı, siyah ayakkabı vb.) kelimeyle ilişkili yeni sözcükler kazandırılabilir. Soruların çocuğun dil düzeyine göre 'evet/hayır', tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Ayakkabı bağcıklarını bağlamazsak ne olur?" yerine "Bağcıklarımızı bağlamazsak koşabilir miyiz? Peki koşarken düşebilir miyiz?" şeklinde soru ikiye ayrılarak sorulabilir. Çocuk sorulara cevap vermiyorsa akran modeli kullanıldıktan sonra sorular tekrar çocuğa yöneltilebilir. Eğer çocukta bir kekemelik durumu varsa heyecanlanmaması için yeterli süre verilmeli, sakinleştikten sonra cevaba model olunarak tekrar sorulmalı ve çocuk pekiştirilmelidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun öğretmene yakın, etrafında çok fazla uyarının olmadığı bir yerde oturması sağlanabilir. Kitap okuma esnasında çocukla sık sık göz teması kurulmalıdır. Etkinlik öncesi, nasıl bir etkinlik yapılacağını ve çocuktan neler beklenildiğinden bahsedilebilir. Çocuğa kısa ve net yönergeler verilmelidir. Kesme işlemi aşamasında kesilecek alan yönlendirici çizgilerle belirlenmeli, çocuğun bu çizgiyi takip ederek kesmesi sağlanmalıdır. Çocuğun kesme aşamasını tamamlayabilmesi için ipuçları verilebilir. Uzun süreli etkinlikte çocuk etkinliği tamamlamada zorlanabileceği için yapacağı aşamalar bölümlere ayrılabilir. Ayakkabı etkinliğinin her basamağı için bir hedef verilebilir. Bu şekilde çocuğun adım adım ipi geçirme, bağlama ve çözme aşamalarını şekillendirmelerine yardımcı olunabilir. Ayrıca etkinliğin bitirme süresi de zaman zaman esnetilebilir. Çocuğun sınıf düzenini bozmayacak şekilde hareket etmesi sağlanabilir. Örneğin bağcıkları bağlanan ayakkabıları panoya asması istenebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuk yardımcı aletler (tekerlekli sandalye, yürüteç gibi) kullanıyorsa öğretmen çocuğun etkinlik içerisinde de bu aletleri kullanmasına fırsat vermeli ve çocuğun etkinliğe bağımsız katılımı en yüksek düzeyde sağlanmalıdır. Gerekli yerlerde çocuğa ihtiyaç duyduğu kadar fiziksel yardım sunulmalıdır.

ETKİNLİK 9

Etkinliğin Adı	: Ayakkabım Nerede?
Etkinlik Çeşidi	: Fen, Oyun Etkinliği (Bütünleştirilmiş Küçük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 2	: Giyinme ile ilgili işleri yapar.
Göstergeleri	: Ayakkabılarını giyer. Ayakkabılarını çıkarır.
Materyaller	: Büyük kaplara koyulmuş pamuk-toprak-taş (keskin olmamasına dikkat edilir) ve su; kuru zemin oluşturmak için küçük halı, kilim benzeri materyal, farklı renk ve özelliklerde ayakkabı resimleri, çocukların evden getirdikleri ayakkabıları.
Kavramlar/Sözcükler	: Ayakkabı numarası, zemin, ıslak-kuru, sert-yumuşak.

Öğrenme Süreci

- Hep birlikte bahçeye çıkılır. Büyük kaplarla önceden hazırlanmış pamuk, toprak, taş ve su dolu farklı zeminler getirilir. Farklı kaplar pamuk, toprak, taş ve su sıralamasıyla oyun parkuru oluşturacak şekilde hazırlanır.
- Su kabından sonra ayakların ıslaklığını alacak küçük halı gibi bir zemin yerleştirilir. Parkurun başına gelen çocuk ayakkabısını ve çorabını çıkarır. Parkuru geçtikten sonra halı zemine gelip iki kere zıplar. Böylelikle parkura diğer çocuk başlar. Zıplayan çocuk ayakkabısını giyip yerine geçer. Bütün çocukların parkuru tamamlamasına fırsat verilir.
- Sınıfa girilir ve minderlerine oturan çocuklarla farklı zeminlere basmanın ne hissettirdiği, ayaklarının acıyıp acımadığı hakkında sohbet edilir. Ayaklarımızı korumak için neler yapabiliriz? sorusu sorularak "Ayakkabı giyeriz." cevabına ulaşmaları sağlanır. Ayakkabıları ayaklarımızı korumak, ısıtmak ve rahat etmesini sağlamak için kullandığımız açıklanır.
- Çocuklara farklı renk ve özelliklerdeki ayakkabı resimleri gösterilir. Bu resimleri incelemeleri için onlara fırsat verilir. Ayakkabıların farklı numaraları olduğu böylelikle ayağımıza uyan ayakkabıyı daha kolay bulabildiğimiz söylenir.

- Çocuklar evden getirdikleri ayakkabılarını çıkarır. Sınıf iki gruba ayrılır. Birinci gruptakiler kendi ayakkabılarının tek eşini giyip sınıftan dışarı çıkar. Diğer gruptakiler kalan ayakkabıları saklar. İçeri giren gruptaki çocuklar müzik bitene kadar ayakkabılarının eşlerini bulmaya çalışır. Aynı oyun diğer grupla da oynanır. Oyuna çocukların ilgisine göre devam edilir.

Değerlendirme

- Pamuk zeminde yürümek ne hissettirdi?
- Taş zeminde zorlandın mı?
- Ayakkabı olmasaydı hayat nasıl olurdu?
- Kaç numara ayakkabı giydiğini biliyor musun?
- Ayakkabını giyerken zorlandın mı?
- Ayakkabını bulmakta zorlandın mı? Neden?

Aile Katılımı

- Ailelerden çocukları ile birlikte evde bulunan ayakkabılığı düzenlemelerini ve ayakkabıları incelemeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Farklı materyallerde kurulan parkur önce tüm çocukların çıplak ayakla geçmesini daha sonra tüm çocukların tekrar ayakkabı ile parkuru tamamlamasını (ayakkabılı geçiş kısmında sulu kısım kaldırılabilir) sağlayacak şekilde uyarlanabilir. Böylelikle çocuk ayakkabının koruyuculuğunu daha iyi anlayacaktır. Çocuğa ayakkabısı yokken ne hissettiği etkinlik esnasında sorulabilir. Daha sonra parkuru ayakkabılı geçerken tekrar ayaklarını nasıl hissettiği sorulabilir. Bu gibi sorular sorularak yapılacak etkileşim, çocuğun gerçek yaşama bilgi transferini kolaylıkla sağlayacaktır. Çocuğun performansına göre etkinlik yönerge verilerek tamamlatabilir veya bir akran model olarak kullanılabilir. Sınıfa girip ayakkabı arama etkinliği öncesi çocuktan önce en az bir akranının etkinliği yapması sağlanarak çocuğun etkinliği anlaması sağlanabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuğa yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Çocuğun dokulara karşı hassas olabileceği unutulmalıdır. Bu yüzden ıslak bir yere basmak, pütürlü bir alana basmak zorlayıcı olabilir. Ayrıca bu etkinlik ideal bir duyu-bütünleme etkinliğidir. Bu nedenle çocuk etkinliği yapan son çocuk olarak belirlenerek çocuğa parkurda geçirmesi için daha fazla süre verilebilir. Çocuk en başta etkinlikten kaçınmak istese (yapmak istememek) ve materyallere temas etmekte zorlansa da yavaş yavaş ve yeterli süre verilerek yapılması durumunda, temas ettiği materyale alışacaktır. Birkaç kez teşvik ettiğiniz halde çocuk hala kaçınma davranışı gösteriyorsa materyallere elleri ile temas etmesi sağlanabilir. Daha sonra aynı etkinlik ayakkabılarla da yapılmalıdır. Çocuğun tek ayağından ayakkabıyı çıkartıp zıplayacağı etkinlikte zorlanması durumunda çocuğun iki ayakkabısı da çıkartılarak bir ayakkabısını eline alması ve diğerini bu şekilde araması sağlanabilir. İki yastığı üst üste koyarak üzerinde sıçrama ve tek ayak üzerine zıplama çalışmaları da çocuğun beceriyi öğrenmesine katkı sağlayacaktır. Bunun için çocuk yukarıya uzanıp yakalamak isteyeceği bir hedef belirterek sıçraması için teşvik edilebilir. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin

yetersizliği de mevcutsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan yararlanılabilir. Çocuk etkileşimlerinde iletişime teşvik edilmeli ve akran desteğinden bol bol faydalanılmalıdır.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun farklı kovadaki pamuk, toprak, taş ve suya dokunmasına izin vererek değişik dokudaki bu nesneleri keşfetmesi için fırsat yaratılmalıdır. Yumuşak, pürüzlü, sert, ıslak olan bu nesnelerin özellikleri ve dokununca verdiği his, çocuğun anlayacağı şekilde tanımlanabilir. Çocuk kovadaki nesnelere dokunurken "Sence pamuk yumuşak mı yoksa sert mi? Kum kovanın içinde mi yoksa dışında mı? Taşlar büyük mü yoksa küçük mü? Su soğuk mu yoksa sıcak mı?" şeklinde sorular sorularak kavramları da doğal ortamlarda öğrenmesi desteklenmelidir. Öğretmen, çocuğa parkurdaki geçişleri ve o an hangi aşamanın yapıldığını anlamlandırabilmesi için diğer çocukların isimleriyle birlikte davranışlarını zaman zaman sesli betimlemelidir. Çocuğun çıplak ayakla çim, kum, mermer, halı vb. farklı dokulardaki zeminlerde yürümesi için fırsat oluşturabilir. Çocuğun parkurun başlangıç ve bitiş yerlerini anlayabilmesi için zemine dokunsal uyarı karoları yerleştirilebilir. Böylece çocuk sıranın diğer çocuğa geldiğini anlayabilecektir. Çocuğun parkuru tamamlayabilmesi için fiziksel yardım veya akran desteği sunulabilir. Farklı tür (spor ayakkabı, bot, sandalet vb.), farklı özellikte (bağcıklı, cırt cırtlı, tokalı vb.) farklı malzemede (keten, rugan, bez vb.) ve farklı büyüklükteki ayakkabılar çift olacak şekilde hazırlanabilir. Çocuğun bu ayakkabılardan aynı malzeme ile yapılmış olan çiftleriyle eşleştirmesi istenebilir. Daha sonra da çocuktan ayakkabılar arasındaki farklılıkları ifade etmesi sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Yumuşak, pürüzlü, sert, ıslak olan nesnelerin özellikleri ve dokununca verdiği hissi çocuğun anlayacağı şekilde tanımlanabilir. Çocuğun çıplak ayakla çim, kum, mermer, halı vb. farklı dokulardaki zeminlerde yürümesi için fırsatlar oluşturabilir. Çocuğun çeşitli türdeki ayakkabılara dokunmasına izin vererek, bu ayakkabıların sayıları, ne zaman giyildikleri, büyüklükleri ve benzer olup olmadıkları hakkında ayakkabıların tüm

özellikleri açıklanabilir. Çocuktan canlı renkli, uygun punto ve belirginleştirilmiş tek/çift ayakkabı görselleri, çocuğun görme kalıntısını kullanarak incelemesi ve çift ayakkabıları bularak işaretlemesi ya da göstermesi istenebilir. Gerekiyorsa model olunabilir ya da akran desteği sunulabilir. Çocuğun görmesini işlevsel kullanabilmesi için ek aydınlatmalar, masa lambası, el feneri kullanılabilir. Gerekiyorsa eşleme aşamasında daha iyi görebilmesi için nesneye yaklaşmasına ya da büyüteç kullanmasına izin verilebilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmeninin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Etkinliğin daha önceden yapılmış halinin videosu çocuğa izletilebilir. Etkinlik sırasında video durdurularak çocuğun etkinliği basamaklandırması ve daha kolay kavraması sağlanabilir. Etkinliğin başlangıcında öğretmen çocuk ile birlikte parkuru bir kez tamamlayabilir. Böylece hem diğer çocuklara model olunur hem de işitme yetersizliği olan çocuk için yaşıntı sağlanmış olur. Çocuğun kullandığı cihaz ve işitme durumu göz önünde bulundurularak, sesi hem işitsel hem de görsel olarak fark edebileceği bir konumda bulunması faydalı olabilir. Müziğin başlangıç ve bitişini çocuğun anlaması için öğretmen; elini iki yana sallama, bayrak kaldırıp indirme, müziğin başında ve sonunda yerinde zıplama gibi alternatif hareketler yapabilir. Öğretmen, çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Etkinliğin anlatım kısmında resimli yönerge takip kartları kullanılabilir. Etkinliğin sohbet kısmında çocuğun söylenen şeyleri anlaması için görsel betimlemelerin yoğun olduğu videolar izletilebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmeninin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Sınıftaki sesler, çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyorsa bu du-

rumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. gibi uyarlamalar yapılabilir. Diğer çocuklara dinletilen şarkılar çocuğun performans düzeyine göre ses şiddeti ayarlanarak dinletilmelidir. Öğretmen oynanacak oyunda çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Öğretmen çocuğun göz hizasına inerek ve yüksek sesle açık, anlaşılır ve basit yönergeler vermelidir. Öğretmen parkuru tamamlamada ve etkinliğin oyun kısmında akranını model olarak kullanabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Oyuna çocuğun performansına ve etkinliğe uygun bir şarkı eklenebilir. Çocuk oyun oynarken suya atıldığında “şıp şıp” atladım, toprağa girdiğinde “takur tukur zıpladım” ve pamuk kabına girdiğinde “pıtı pıtı pıtı pıtı” gibi bölümler yer alabilir. Çocuk bu bölümleri söylerken hem yansıma sesleri öğrenecek hem de konuşmaya karşı cesareti artacaktır. Burada çocuğa yeni kelimeler kazandırmak hedeflenebilir. “Şıp şıp” diyen çocuğa “şıp şıp su” veya “pıtı pıtı” diyen çocuğa “pıtı pıtı pamuk” şeklinde genişletmelerden faydalanarak kelime kazandırılabilir. Daha sonra “şıp şıp su ıslak”, “pıtı pıtı pamuk yumuşak” gibi basamak basamak çocuğun dil düzeyine uygun olarak genişletme yapılması gerekmektedir. Sorular sorarken dil düzeyine göre soruların “evet/hayır”, tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin “pamuk zeminde yürümek ne hissettirdi?” diye sormak yerine “Pamuk zeminde yürümek rahatlatıcı mı yoksa rahatsız edici miydi?” şeklinde sorulabilir. Çocuğun dili kullanmaya ilişkin cesareti artırılmalıdır.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun parkur geçişlerini daha kolay anlaması için yönergeler açık ve anlaşılır olmalıdır. Çocuğun yönergeleri anladığından emin olunmalıdır. Çocuğun etkinliği, etkinlik geçişlerinde aşama aşama resimlerden oluşan yönerge takip listesiyle tamamlaması sağlanabilir. Çocuğun etkinlik süresince değişik materyallerle etkileşiminde gereğinden fazla süre harcayabileceği

göz önüne alınarak etkinliğin süreli yapılması sağlanabilir. Etkinlik süresince çocukla göz hizasında olacak şekilde iletişime geçilmelidir. Ayakkabıları eşleme aşamasında çocuğun dikkat süresi göz önünde bulundurularak ayakkabıları daha kolay eşleyebilmesi için seçim yapılacak ayakkabıların sayısı azaltılabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen, çocuğun performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde

bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Çocuğun yürümeye ilişkin bir yetersizliği mevcutsa kum, pamuk, su vb. kaplar çocuğun önüne getirilip zemini hissetmesi sağlanabilir. Ayağa kalkabilecek fakat bağımsız yürüyemeyecek durumdaysa çocuğa fiziksel destek sağlanabilir. Çocuk ayakkabısını arayacağı zaman yürüyemiyorsa bir akranının veya öğretmenin fiziksel desteği ile ayakkabısının diğerini arayıp bulması sağlanabilir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 10

Etkinliğin Adı	: Görev Tamam
Etkinlik Çeşidi	: Oyun Etkinliği (Küçük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 2 : Giyinme ile ilgili işleri yapar.

Göstergeleri : Giysilerini çıkarır. Giysilerini giyer. Ayakkabılarını çıkarır. Ayakkabılarını giyer. Düğme açar. Düğme kapar. Ayakkabı bağcıklarını çözer. Ayakkabı bağcıklarını bağlar.

Materyaller : Evden getirilen düğmeli kıyafet, bağcıklı ayakkabı, boş kutular, hareketli müzik.

Kavramlar/Sözcükler : Görev, bağlamak, çözmek, iliklemek.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen minderlerde oturan çocukların karşısına geçer ve kıyafetini giyer, düğmesini ilikler, ayakkabısını giyip iplerini bağlar. Hep birlikte oyun oynayacaklarını ama bu oyunda bazı görevler olduğunu söyleyip çocuklardan yardım ister ve birlikte masalarla parkur hazırlanır.
- Çocuklardan getirdikleri düğmeli kıyafet ve temiz ayakkabılarını çıkarmaları istenir. Öğretmen "Masanın altından sürünerek geçen çocuk masanın sonundaki kutudan kendi kıyafetini bulup, giyip, düğmesini kapatacak ve masanın etrafından koşarak başlangıç noktasına gelecek. Arkadaşınız gelince yeni bir çocuk parkura girebilecek. Parkura yeni bir çocuk girerken kıyafet giyen çocuk kıyafetini çıkarıp boş kutuya atacaktır." diyerek oyunu anlatır.
- Oyunda kıyafet giymenin, düğmeyi iliklemenin ve çıkarıp kutuya atmanın görev olduğu ve bu görevlerin yapılması gerektiği anlatılır. Sınıf üç gruba ayrılır. Öğretmen hazırlanan parkurda oyunu uygulamalı olarak gösterir. Oyuna uygun hareketli bir müzik açılır ve oyun başlar. Müzik bitince kaç çocuğun kıyafet giydiğine, hangi grupta daha fazla kıyafet giyen çocuk olduğuna

ve görevlerin tamamlanıp tamamlanmadığına grafik hazırlanarak bakılır.

- Oyuna tekrar başlanılır. Bu sefer çocukların masanın altından çıkınca kendi ayakkabılarını giymeleri ve bağlamaları istenir. Ayakkabılar kutuya atılmadan önce bağcıklar çözülür. Oyun bir önceki turda olduğu gibi devam ettirilir ve önceden hazırlanan grafiğin yanına ayakkabılar içinde bölüm oluşturulur. Çocukların ilgilerine göre oyuna devam edilir ya da kıyafet ve ayakkabı turu birleştirilerek oynanabilir.

Değerlendirme

- Düğme kapatmak mı zor, açmak mı?
- Ayakkabıyı bağlamakta mı zorlandın, çözmekte mi?
- Oyunu oynamaktan mutlu oldun mu?
- Oyunda en zor görev senin için hangisiydi?

Aile Katılımı

- Velilerden evlerinde çocuklarıyla giyinme ve soyunma yarışmaları yapıp eğlenceli vakit geçirmeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuklardan ikili takımlar oluşturularak oyun başlatılabilir. Parkura birlikte girip takımlarına ait kıyafetleri bulmaları, beraber giymeleri ve art arda görevleri yapmaları sağlanabilir. Çocuk tek başına parkura girecekse ona ait olan kıyafet öne çıkarılarak çocuğun kıyafetleri kolay bulması sağlanabilir. Parkur içindeyken yapması gerekenler adım adım söylenerek çocuğa yardım sunulabilir. Çocuk ayakkabı bağlamakla ilgili zorlanıyorsa daha kalın bağcık seçilebilir veya çocuğun performansına göre ayakkabı bağcıkları hafifçe ayağın girebileceği şekilde yarı bağlanmış (tek taraflı kurdele vb.) olabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansı göz önünde bulundurularak zihinsel yetersizliği olan çocuğa ilişkin yapılan uyarlamalardan yararlanılabilir. Akran etkileşimini en üst düzeye çıkarmak için, etkinliği akran iş birliğine dayalı bir şekilde uyarlamak etkili sonuçlar verecektir. Buna göre ikili takımların kurulması veya arkadaşının kıyafetlerini bulup ona vermesi sağlanabilir. Yine düğmelerin yarısının ilikli olması bağcıkların hafifçe ayağın girebileceği şekilde yarı bağlanmış (tek taraflı kurdele vb. gibi) olması gibi çocuğun performansına göre görevini kolaylaştıracak uyarlamalar yapılabilir. Her bir basamak aşama aşama ifade edilerek çocuğa parkur tamamlanabilir. Bu esnada basit cümleler kullanmaya ve yönergeleri tek tek vermeye özen gösterilmelidir. Çocuğun dil gelişimine yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen etkinlik için çocuklara model olurken kıyafetini nasıl giydiğini, düğmesini nasıl iliklediğini ve ayakkabısını giyip iplerini nasıl bağladığını sesli betimlemelidir. Oyunu nasıl oynayacağı, hangi basamakları yapacağı çocuğa sözel ipucu sunularak açıklanabilir. Etkinlikte kullanılacak olan kutunun üzerine çocuğun rahat ayırt edebileceği bir dokunsal sembol eklenmelidir. Çocuğun masanın kenarından masa takibi yaparak üzerinde dokunsal sembol olan kutuya ulaşması sağlanabilir. Çocuğun masanın başlangıç ve bitiş yerlerini anlayabilmesi için zemine dokunsal uyarı karoları yerleştirilebilir. Böylece çocuk masanın bitiş yerine geldi-

ğinde ayağıyla dokunsal uyarı karosunu hissedecek ve kutuya ulaştığını anlayabilmesi için ipucu olabilecektir. Farklı dokudaki kıyafetini çocuğun dokunma duyusundan faydalanarak bulması sağlanabilir. Kıyafetini giymesi, düğmesini ilikleme ve kıyafetleri çıkarması aşamasında fiziksel yardım veya akran desteği sunulabilir. Yardım verilirken çocuğun gereksiniminden fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Öğretmen yönergeleri verirken çocuğun yakınında olup etkinlik süresince hareketlerini kontrol altında tutabilir. Çocuğun düzeyine göre etkinliğe öncelikle çıkarma becerileriyle başlanabilir. Çocukla büyük ve bol gelebilecek kıyafetlerle etkinliğe başlamak, çocuğun kıyafeti kolay giyip-çıkarmasını sağlayacağı için çocuğa güven verecektir. Çocuğun kıyafetin önünü bulup kolay giyinebilmesi için cep, fermuar ya da düğme kısımlarından ipucu alması sağlanabilir. Çocuğun bağcıklı ayakkabı yerine cırt cırtlı ayakkabı giymesi sağlanabilir. Ayakkabı çıkarma-giyme etkinliği sırasında çocuğun boyuna uygun bir sandalye ya da tabure kullanılabilir. Kıyafet ya da ayakkabı çıkarırken etkinlik öncesi beceri analizi yapılmalıdır. Giyinme ve çıkarma becerileri için tersine zincirleme yaklaşımının kullanılmasının daha etkili olacağı unutulmamalıdır. Giyinme ve çıkarma etkinliği yapılırken çocuğa seçim yapma fırsatı tanınabilir. Düğme iliklerken çocuğun kolaylıkla tutabileceği büyük düğmeler ve büyük deliklerin tercih edilmesi sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Az gören çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı çocuğa model olunarak açıklanmalıdır. Çocuğun belirgin şerit çizgi ya da zemin üzerindeki aydınlatmayı takip ederek canlı renkteki kutuya ulaşması sağlanabilir. Farklı canlı renkteki kıyafetini çocuğun görme duyusundan faydalanarak bulması sağlanabilir. Kıyafeti giymesi, düğmeyi ilikleme ve kıyafeti çıkarma aşamasında model olma veya akran desteği uygulanarak etkinliğin nasıl yapıldığı açıklanabilir. Yardım verilirken çocuğun gereksiniminden fazla yardım sunmama dikkat edilmelidir. Öğretmen yönergeleri verirken çocuğun yakınında olup etkinlik süresince hareketlerini kontrol altında tutabilir. Çocuğun şerit çizgi ve aydınlatmayı takip ederek yürürken çarpacağı eşyalar ortadan kaldırılmalıdır. Ayrıca çocuk görme kalıntısını kullanarak kutusunu kolayca bulabilmesi için yeterli aydınlatma sağlanmalıdır. Etkinliğe öncelikle çıkarma becerileriyle başlanabilir. Çocukla büyük ve bol gelebi-

lecek kıyafetlerle etkinliğe başlamak, çocuğun kıyafeti kolay giyip-çıkarmasını sağlayacağı için çocuğa güven verecektir. Çocuğun bağcıklı ayakkabı yerine cırt cırtlı ayakkabı giymesi sağlanabilir. Ayakkabı çıkarma-giy-me etkinliği sırasında çocuğun boyuna uygun bir sandalye ya da tabure kullanılabilir. Çocuk ayakkabısını giyerken sağ ayak için farklı renkte sembol, sol ayak için farklı bir renkte sembol ayakkabıya yapıştırılırsa çocuğun kolayca ayakkabı giyebilmesi sağlanacaktır. Kıyafet ya da ayakkabı çıkarırken etkinlik öncesi beceri analizinin yapılması gerekmektedir. Giyinme ve çıkarma becerileri için tersine zincirleme yaklaşımının kullanılmasının daha etkili olacağı unutulmamalıdır. Düğme iliklerken kolaylıkla tutabileceği ve görebileceği büyüklükte düğmeler ve büyük deliklerin tercih edilmesi sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinlik başlamadan önce öğretmen çocuk ile parkuru bir kez tamamlayabilir. Böylece hem diğer çocuklara model olunur hem de işitme yetersizliği olan çocuk için yaşantı sağlanmış olur. Parkurun ve parkur içindeki görevlerin daha anlaşılır olmasını sağlamak için görevleri betimleyen görseller parkurun belli noktalarına eklenebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun öğretmeninin ve arkadaşlarının yüzlerini görebileceği bir noktada etkinliğe katılması sağlanmalıdır. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, sesleri direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. gibi uyarlamalar yapılabilir. Akran modeli ile oyun tamamlanabilir. Öğretmen çocuğun göz hizasına inerek çocuğun performansına göre kısa, açık ve anlaşılır yönergeler vermelidir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Yarışmaya, çocuğun arkadaşlarının yarışmasını izlerken eşlik edebileceği bir çocuk şarkısı eklenebilir. Böylelikle çocuğun eğlenirken dili kullanımına ilişkin cesareti arttırılabilir. Değerlendirme sorularında çocuğun cevap verebileceği şekilde uyarlamalar yapılabilir. Sözlü cevaplar yerine göstererek ya da işaret ederek verdiği cevaplar da kabul edilmelidir. Öğretmen çocuğun her cevabını uygun şekilde yanıtlamalı ve pekiştirmelidir. Çocuk bir kelimeyi eksik ya da yanlış telaffuz ediyorsa örneğin "iliklemek" demek yerine "ilileme" diyorsa kelimenin doğrusu söylenerek çocuğun tekrar söylemesi için cesaretlendirilmesi, hemen ardından da 'aferin, harika' vb. gibi kelimelerle pekiştirilmesi sağlanmalıdır. Ardından 'düğme ilikleme' gibi kelimeye yeni sözcükler eklenerek genişletmeler yapılabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Öğretmen yönergelerini açık, kısa ve net ifadelerle vererek çocuğun yönergeleri anladığından emin olmalıdır. Etkinlik sırasında masanın altından geçme, kutusunu bulup kıyafetleri giyme, düğmesini ilikleme vb. yönergeleri tek tek verilmeli ve çocuk basamakları gerçekleştirdikçe anında pekiştirilmelidir. Çocuğun her basamağı gerçekleştirebilmesi için ek süreler verilebilir. Etkinlik sırasında sevdiği bir arkadaşı çocuğa eşlik edip model olmasıyla, çocuğun etkinliği tamamlaması sağlanabilir. Çocuğun dikkat süresine göre kısa molalar verilebilir. Çocuk kıyafetinin düğmelerini ilikleme veya ayakkabı bağlama aşamasındaki basamaklarda -ihtiyaç duyarsa- model olma ipucu yöntemi kullanılmalıdır.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen çocuğa oyunu tamamlarken ve giysileri giyip çıkarırken, performans düzeyine göre çocuğun bileğinden tutarak, sadece dirseğinden ya da kolunun altından destekleyerek fiziksel yardım uygulayabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmama ya dikkat edilmelidir. Çocuğun performans düzeyine göre masanın altından geçemeyecek çocuklara masanın yanından dolaşması alternatif olarak sunulabilir.

ETKİNLİK 11

Etkinliğin Adı	: Don-Ateş
Etkinlik Çeşidi	: Türkçe ve Oyun Etkinliği (Büyük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 3	: Yaşam alanında gerekli düzenlemeler yapar.
Göstergeleri	: Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır. Ev/okuldaki eşyaları toplar. Ev/okuldaki eşyaları yerleştirir.
Materyaller	: Sınıfta bulunan oyuncaklar-kaşe-kaşık.
Kavramlar/Sözcükler	: Düzenli-dağınık, hareketli-hareketsiz, ses, don- ateş.

Öğrenme Süreci

- Çocuklar minderlere davet edilir ve hikâye zamanı olduğu haber verilir. "Nisa'nın Mavi Tokası" isimli hikâye okumaya başlanır. Hikâye tamamlandığında dramatizasyon çalışması yapılır.
- "Nisa isminde çok mu çok düzenli bir çocuk yaşamış. Temiz kıyafetleri dolabında, oyuncakları kutusunda, kitapları ise kitaplığındaymış. En çok sevdiği mavi yıldızlı tokası da diğer tokalarıyla birlikte çekmecesindeymiş. Her sabah saçını tarayan annesinden bu tokasını takmasını istermiş. Akşamları yine çekmecesine koyarmış. Zaten Nisa kullandığı bütün eşyalarını işi bittikten sonra yerlerine yerleştirmiş. Okuduğu kitabı kitaplığa, kirli kıyafetlerini kirli sepetine ve oynadığı topunu oyuncak kutusuna. . . Günlerden bir gün Nisa arkadaşının evine oyun oynamaya gitmiş. Arkadaşının odasını görünce çok şaşırmış. Çünkü arkadaşının odası çok dağınıkmış. Eve geldiğinde "Acaba dağınık olmak daha mı güzel, ben de dağınık olabilir miyim?" diye düşünmeye başlamış. O günden sonra eşyalarını yerlerine koymamaya başlamış. Çok geçmeden

odasındaki eşyalar birbirine karışmış. Kitapları giysi dolabında, kıyafetleri yatağının üzerindeymiş. Üstelik kirli kıyafetleri ile temiz kıyafetleri birbirine karışmış. Bu duruma Nisa çok üzülmüş. Belki mutlu olurum diye çok sevdiği tokasını almak için çekmecesine gitmiş ama bir de ne görsün! Çekmecesinde çorap ve oyuncak ayısı varmış. Odası bu kadar dağınıkken sevdiği mavi tokasını bulamayacağını anlamış. Annesinden mavi tokasını bulması için yardım istemiş. Annesi Nisa'nın odasını görünce önce odayı düzenlemeleri gerektiğini, böyle dağınıkken tokayı bulamayacaklarını söylemiş. Annesiyle birlikte odasını eskisi gibi düzenli ve temiz haline getirmişler. Ama mavi tokası hala yokmuş. Üzülüp sandalyesine oturmuş ve mavi tokasını bir daha takamayacağını düşünürken yatağının altında parlayan bir şey görmüş. Hemen koşup yatağın altına bakan Nisa çok sevinmiş çünkü parlayan mavi tokasıymış. Tokasını alıp annesine sarılan Nisa dağınık olmayı hiç sevmediğini, temiz ve düzenli olunca eşyalarını da hemen bulabildiğini söylemiş. Annesine de kendisine yardım ettiği için teşekkür edip yanağından öpmüş. "

- Dramatizasyon etkinliği tamamlandığında don-ateş oyunu oynanır. Öğretmen sınıfın içine kıyafetler, oyuncaklar ve malzemeler dağıtır. Oyun için hareketli bir müzik başlatılır. Müzik başladığında çocuklar sınıfın içindeki eşyaları yerlerine yerleştirirler. Müzik durduğunda heykel formu almaları istenir. Müzik tekrardan başlatıldığında toplamaya devam ederler. Oyun çocukların ilgilerine göre devam ettirilir.

Değerlendirme

- Düzenli olmak ne demektir?
- Dağınık olmak ne demektir?

- Sınıfı dağınık gördüğünüzde neler hissettiniz?
- Sınıfı topladığınız zaman neler hissettiniz?
- Sence sen düzenli misin, dağınık mısın? Neden?
- Düzenli olmak mı dağınık olmak mı hayatımızı kolaylaştırır?
- Düzenli olmak mı daha kolay, dağınık olmak mı daha kolay?

Aile Katılımı

- Ailelere sınıfta işlenen konu hakkında bilgi verilir. Çocukların odalarını toplamaları konusunda görev vermeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Hikâye anlatımı kısmına görseller eklenebilir ve hikâye görseller üzerinden anlatılabilir. Hikâye anlatılırken küçük parçalara bölünebilir ve çocuğa anlatılan kısımlara ilişkin soru sorulabilir. Sınıfın düzenli hâlinin fotoğrafı çekilir. Çocuğun oyunu anlaması için küçük alanda bir deneme oyunu oynanabilir. Deneme oyununda çocuğun da arkadaşlarıyla oyunu oynaması sağlanabilir. Oyun esnasında müzik durduğunda çocuğun bulunduğu kısma gidilerek, sınıfın düzenli hâli fotoğraf üzerinden gösterilir. Çocuktan buradaki oyuncakları ve eşyaları düzenli bir şekilde yerleştirilmesi istenebilir. Böylelikle çocuk sınıf düzenini fotoğrafa bakmak yoluyla bir model üzerinden takip edebilir. Sınıf dağıldığında bir fotoğraf daha çekilir ve sorular bu görseller üzerinden sorulabilir. Böylelikle çocuk somut bir şekilde dağınık ve düzenli yerleri karşılaştırma imkânı bulabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Hikâye okurken görsellerden faydalanılması büyük önem taşımaktadır. Bu görseller hikâyeyi betimleyen özellikler taşımaktadır. Bu nedenle büyük görsellerin olduğu, yine aynı konuya ilişkin başka bir hikâye kitabı da okunabilir. Müziğin rahatsız etmeyecek bir ses düzeyinde açılmasına dikkat edilmelidir.

Sınıfa dağıtılan kıyafet ve oyuncaklar arasına çocuğun sevdiği oyuncaklar ve ona ait olan mont, eldiven gibi eşyalar konulabilir. Çocuğa dağınıklığa ve düzenli olmaya ilişkin sorular sorulurken, sınıfın dağınık ve düzenli olduğu fotoğraflar gösterilebilir. Sınıf toplanırken çocuğa belirli bir alanın düzenine ilişkin sınırlı alanda bir görev verebilir. Çocuğun etkinlik süresince dikkatinin etkinlikler üzerinde olmasını sağlamak için, göz teması kurmaya ve çocuğa bakarak konuşmaya dikkat edilmelidir. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizliği mevcutsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun minderi kolayca ayırt edilebilen, farklı dokuda olmalı ve üzerinde dokunsal bir sembol bulunmalıdır. "Şimdi sana Nisa'nın mavi tokasını okuyacağım ama senin de çok dikkatli ve sessizce beni dinlemen gerekiyor." denilerek çocuğun dikkati hikâye üzerine çekilebilir. Okunacak hikâye çocuğa somut yaşantılar kazandırabilecek şekilde hazırlanmalıdır. Öğretmen hikâyeyi çekici hale getirmek için hikâyedeki somut nesneleri hikâye sayfalarına yapıştırma yoluna gidebilir ya da somut nesneleri (kıyafet, sesli oyuncak, kitap, top, dokunsal yıldızlı toka, tarak, çorap, oyuncak sesli ayı) okuma esnasında yanında bulundurarak çocuğun incelemesine olanak sağlayabilir. Böylece çocuk hikâyenin yeni sayfalarını merak ederek öğretmenini heyecanla dinleyebilecektir. Çocuğun hikâyede geçen nesneleri iyice tanıdıktan sonra hikâyeyi arkadaşlarına anlatması istenebilir. Akran desteği ya da fiziksel yar-

dımla hikâyeyi dramatize etmesi sağlanabilir. Oyunda ne yapacağı konusunda çocuğa gerektiğinde ipucu verilebilir. Öğretmen yönergeleri verirken çocuğun yakınında olmalı ve etkinlik süresince hareketlerini kontrol altında tutmalıdır. Etkinlik sırasında çarpışma yaşanmaması için önlem alınarak çocuğun bağımsız hareket etmesi desteklenmelidir. Çocuk eşyaları toplarken eşyaların yerleri sabit tutulmalı, eşyaların yerleri değiştirildiğinde çocuk mutlaka haberdar edilmelidir. Çocuğun kıyafetlere, zilli topa, dokunsal ve sesli oyuncaklara dokunarak incelemesine fırsat verilmelidir. Daha sonra nesnelerin çocuğun yakınına bırakılarak bulması istenebilir. Hareketli etkinliklerin görme yetersizliği olan çocukların hareket kabiliyetlerini geliştirmeleri açısından önemli olduğu unutulmamalıdır.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme alanının öncelikle belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun minderini kolayca ayırt edebilmesi için farklı büyüklükte ya da minderler daha kolay görünebilir olabileceği için siyah bir örtü üzerine beyaz ya da canlı renkten oluşan bir minder tercih edilebilir. Çocuğun görme kalıntısı en iyi kullanacağı yere oturması sağlanabilir. Hikâye okunurken vurgu ve tonlamalarla çocuğun ilgisi sürdürülebilir. Çocuğun hikâyeyi anladığından emin olunması için hikâyeye ilgili sorular sorarak cevaplaması, hikâyeyi tamamlaması ya da hikâyeyi arkadaşlarına anlatması istenebilir. Akran desteğiyle model olunarak çocuğun hikâyeyi dramatize etmesi sağlanabilir. Öğretmen yönergeleri verirken çocuğun yakınında olmalı ve etkinlik süresince hareketlerini kontrol altında tutmalıdır. Etkinlik sırasında çarpışma yaşanmaması için önlem alınarak çocuğun bağımsız hareket etmesi desteklenmelidir. Çocuk, sınıfı incelerken nesneler/oyuncaklar açık-koyu-canlı renkler yan yana olacak şekilde düzenlenebilir. Böylece çocuğun nesneleri/oyuncakları ayırt etmesi daha kolay olacaktır. Çocuğa gerekirse ışık desteği de sunularak aradığı nesneyi görerek bulması kolaylaştırılabilir. Gerekliyorsa ışık küreleri ve ışık kutularıyla da aydınlatma desteklenebilir. Çocuk eşyaları toplarken ve sınıftaki yerlerine yerleştirirken gereksinimine uygun yeterince zaman verilebilir yine akran desteği de sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğin hikâye okuma kısmında hikâyeye uygun görseller kullanılabilir. Yapılan dramatizasyon çalışmaları çocu-

ğun görebileceği şekilde yapılmalıdır. Yapılan drama çalışmasında hareketler arası geçiş çocuğun performans düzeyine göre ayarlanmalıdır. Etkinliğin don ve ateş kısmında öğretmen yüzünü çocuğa dönüp yaptığı eylemle aynı zamanda eylemi seslendirmeli ve çocuğun dudak okumasını sağlamalıdır. Çocuğun dağınık olan eşyaları yerlerine koyması için gerekli yerlere eşyaların görselleri yapıştırılabilir. Etkinlik sürecince çocuğun performans düzeyine göre öğretmen veya akran desteği sağlanabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Don-ateş oyunu başlamadan önce çocuğa "dinle" yönergesi verilerek müzik başlatılıp sesin varlığı hissettirilmelidir. Oyunun nasıl oynanacağı (müzik başladığında oyuncakları toplayacağı, müzik bittiği zaman heykel, heykel olduğu zaman müzik başladığında tekrar oyuna döneceği) çocuğun dil gelişimine uygun ifadelerle açıklanabilir. Çocuğun oyun kurallarını anlaması için model olunabilir ya da akran desteği alınabilir. Sözel yardım dışında fiziksel yardım kullanılırken aynı zamanda sözel bir şekilde ne yapıldığı açıklanmalıdır. Eşyaları toplama ve yerlerine yerleştirme ile ilgili yönergeler verilirken çocukla göz teması kurularak kısa ve net cümleler kullanılmalıdır. Çocuk, sınıftaki nesneleri toplanırken topladığı nesnenin adını bilmiyorsa ya da ifade etmekte güçlük yaşıyorsa nesne adları öğretmen tarafından söylenir. Nesneler üzerine yapılan sohbet sırasında çocuğun kullandığı ifadeler genişletilerek çocuğa model olunur. Örneğin çocuğa etkinliğin en eğlenceli anı sorulduğunda çocuk "eş" gibi bir yanıt verirse "Evet ateş." denilerek model olunur. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Hikâyeyi tanımlayan görsellerden faydalanarak hikâyeyi okumak ve görseller üzerinden çocuğa kelime girdileri sağlamak çocuğun sözcük dağarcığını arttıracaktır. Örneğin Nisa'nın tokasını göstererek 'toka' denilir ve hemen ardından çocuktan tekrarlaması istenebilir. Daha sonra "Mavi toka" denilerek genişletme yapılır ve çocuktan tekrarlaması istenebilir. Çocuk doğru cevabı verdiğinde pekiştirilerek "Nisa'nın mavi

tokası" şeklinde üç kelimeli genişletme yapılabilir. Tek kelimeli cümleler dönemindeki çocuğa en fazla 2 kelimeli genişletme, 2 kelimeli cümle dönemindeki çocuğa ise 3 kelimeli bir genişletme uygulanabilir. Çocuk kelimeleri hatalı ya da eksik söylüyorsa örneğin "toka" yerine "tota" diyorsa doğrusu söylenerek çocuğa model olunmalı ve ardından çocuğun söylemesi istenerek pekiştirilmelidir. Çocuğun dil düzeyine göre soruların tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Düzenli olmak ne demektir?" sorusu yerine "Eşyalarını kullandıktan sonra yerine bırakan kişi düzenli midir yoksa dağınık mı?" şeklinde seçenekli sorular sorulabilir. Çocuk iletişim kurmaya teşvik edilmelidir. Akran iş birliği iletişim için çok değerlidir. Akranı model olarak kullanmak veya etkinlikte etkileşim paydaşı olmasını sağlamak çocuk için en işlevsel destektir. Düzeltme yaparken dahi çocuk pekiştirilmelidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun öğretmene yakın bir yere oturması sağlanmalıdır. Çocuğun dikkatini dağıtacak materyaller ortamdaki kaldırılmalıdır. Öğretmen hikâyeyi okurken çocukla göz teması kurmalıdır. Çocuğun "Sen Nisa'nın yerinde olsaydın ne yapardın?" gibi sorular sorularak cevaplaması sağlanabilir. Hikâye okuma sırasında çocuğun hareket etmesini sağlayacak basit görevler verilebilir. Çocuğun akran desteğiyle hikâyeyi dramatize

etmesi desteklenebilir. Çocuğun dikkat süresinin kısa olması nedeniyle yapılan etkinliğin süresi kısaltılabilir. Eşyaları toplama aşamasında çocuğun yönergeyi anladığından emin olunmalıdır. Yönerge gerekiyorsa basitleştirilerek tekrar sorulabilir. Eşyaları toplama aşamasında bir zamanlayıcı kullanılabilir. Çocuğun bu zamanlayıcıyı takip ederek kendi kendini organize etmesi sağlanabilir. Çocuk eşyaları toplarken ve pekiştirilerek ilgisinin etkinlik üzerinde kalması sağlanabilir. Sınıfın düzenli ve dağınık olarak çekilen fotoğrafları çocuğa gösterilerek hangisinin dağınık hangisinin düzenli olduğunu resimler üzerinden cevaplaması sağlanabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuk tekerlekli sandalye kullanıyorsa şarkıyı duyduğunda heykel olması, donduğu zaman şarkıyı duyduğunda ateş olup çözüleceği zaman el veya baş sallama hareketi vb. yapması sağlanabilir. Öğretmen sınıftaki eşyaları dağıtırken çocuk için masanın üzerine de eşya bırakmalıdır. Eşyaları yerlerine kaldırma kısmında çocuğun erişebileceği yerlere uygun oyuncakları koyma görevi verilebilir. Çocuğa eşyaları toplarken ve yerlerine yerleştirirken performans düzeyine göre çocuğun bileğinden, dirseğinden ya da kolunun altından desteklenerek fiziksel yardımda bulunulabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olabilmesi için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 12

Etkinliğin Adı	: Topla-Katla-Yerleştir
Etkinlik Çeşidi	: Müzik-Oyun Bütünleştirilmiş Etkinlik (Büyük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 3	: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeleri yapar.
Göstergeleri	: Ev/okuldaki eşyaları toplar. Ev/okuldaki eşyaları katlar. Ev/ okuldaki eşyaları asar. Ev/ okuldaki eşyaları yerleştirir.
Materyaller	: Çamaşır ipi, mandal, kıyafetler.
Kavramlar/Sözcükler	: Dağınık-düzenli, katlamak, asmak, düzenlemek.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen oyun zamanından sonra sınıfın toplanmasına izin vermez ve masalarına oturan çocuklardan sınıfı incelemelerini ister. Sınıfın dağınıklığı ve nasıl düzenleneceği konuşulur. Çocukların evlerinde odalarını, kıyafetlerini ve oyuncaklarını kimin topladığı sorulur. Herkesin kendi eşyalarını toplaması gerektiği, düzenli olmak ve düzenli olmanın önemiyle ilgili sohbet edilir. Dağınık olmayla ilgili bir şarkı birkaç kez dinlenir ve çocuklarla da söylenmeye çalışılır.
- Öğretmen çocuklardan dağınık sınıftaki, çocukların bulmakta zorlanacağı bir oyuncakı bulmalarını ister. Örneğin kırmızı renkli araba gibi. Bu farklı nesnelerle birkaç kez tekrarlanır. Sınıftaki oyuncaklar dağınıklıkla ilgili şarkı eşliğinde toplanır ve yerlerine yerleştirilir. Öğretmen yerleştirme işleminden sonra tekrar sınıftaki oyuncaklardan birini bulmalarını ister. Sınıf dağınık ve düzenli durumdayken yapılan arama işlemi hakkında konuşulur. Düzenli olmak için neler yapılabileceği konuşulur.
- Çocuklarla evlerinde kendi odalarını, kıyafetlerini, eşyalarını kimin topladığı, işleri kimin yaptığı, yardım edip etmedikleri hakkında sohbet edilir. Evden getirdikleri kıyafetlerini çıkarmaları istenir. Sınıf ikiye bölünür. Bir tarafa büyük sandalyelere çamaşır ipi bağlanır, mandallar ve kıyafetlerin bir kısmı bırakılır. Diğer tarafa da boş bir dolap koyulup yanına kıyafetler bırakılır. İpin

olduğu tarafta kıyafetler mandallarla asılmaya çalışılır, dolabın olduğu tarafta kıyafetler katlanarak raflara yerleştirilmeye çalışılır. Öğretmen iki tarafta nasıl yapılması gerektiğini uygulamalı olarak gösterir. Çocukları ikiye bölüp gruplar halinde geçmek istedikleri tarafa alıp oyuna başlanır. Bütün çocuklara uygulama fırsatı verildikten sonra çocukların ilgisine göre oyun sonlandırılır.

Değerlendirme

- Düzenli olmak ne demek?
- Düzenli olmak önemli mi? Neden?
- Dağınık olursak neler olabilir?
- Dağınık olunca aradığın şeyi bulmakta zorlandın mı?
- Kıyafetleri asmakta mı zorlandın, katlamakta mı?
- Kıyafet olsaydın dağınık kalmak mı hoşuna giderdi, katlanarak düzenli durmak mı?

Aile Katılımı

- Evde çocuğun kendi kıyafetlerinin olduğu dağınık dolap düzeltilip kıyafetlerini katlaması istenir. Evde çocuğun dağınık bıraktığı eşyalar, kendisi toplayana kadar dağınık kalması konusunda aileye bilgilendirme kâğıdı gönderilir. Çocukların evlerindeki düzen ve dağınıklığı gözlemlmeleri ertesi gün sınıfa gelince anlatmaları istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Anlatım kısımlarının kısa ve net bilgiler içermesi önemlidir. Etkinliğe şarkı veya tekerleme eklenmesi, drama içermesi ve tekrarlı kelimeler içermesi çocuğun etkinliğe katılımını kolaylaştıracaktır. Sınıf dağıtıldıktan sonra çocuğa belli bir kısmın toplanması görevinin verilmesi, çocuğun beceriyi gerçekleştirmesi açısından kolaylaştırıcı olacaktır. Giysilerle ilgili görev kısmında çocuğa bir akranının model olması çocuğun etkinliğe katılımını artırabilir. Aynı zamanda çocuk görevleri yaparken katlama, asma gibi becerileri küçük basamaklara bölerek basamak basamak yaptırılması ve gerekirse sözel olarak basamakların açıklanması da çocuğun bu becerileri yapmasını kolaylaştıracaktır.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performans düzeyine uygun olarak zihinsel yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarılardan faydalanılabilir. Şarkı eklenecekse söylenen şarkılara dramalar da eşlik etmelidir. Aynı zamanda çocuğun dil düzeyine uygun olarak grupla eşlik edebileceği yansıma seslerin olduğu (hey, şıp şıp, tak tak tak vb.) kısımların olması şarkılara daha kolaylıkla eşlik edebilmesine yardımcı olacaktır. Akran iş birliği gerektirecek şekilde çocuğun bir akranı ile birlikte görevleri tamamlaması; mandal verme, kıyafeti verme gibi görevler alması çocuğun iletişimini geliştirecektir. Çocuğun oyuncak bulması istenirken, bulduğunda onu mutlu edecek bir oyuncak aramasını sağlamak etkinliğe dikkatini yönleltecek ve onu teşvik edecektir. Çocuğun dil ve konuşma yetersizliği de mevcutsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarılardan çocuğun performansına uygun olanlardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dağınıklığı anlayabilmesi için sınıf toplayken nesnelere, oyuncaklara, eşyalara dokunarak incelemesine fırsat verilebilir ve yerleri, özellikleri vb. hakkında konuşularak sınıf betimlenebilir. Çocuğun sınıftaki nesneleri, oyuncakları, eşyaları kolayca ayırt edebilmesi için nesne üzerine küçük semboller veya dokunsal nesneler yapıştırılmalıdır. Serbest oyun zamanından sonra çocuğun tekrar dağılan sınıfı gezmesi ve nesnelerin yerlerini kontrol etmesi için rehberlik edilebilir. Çocuğun farklı büyüklükte, dokuda ve sesli bir oyuncak bulması sağlanabilir (zilli top gibi). Çocuk mandalları kullanarak kıyafetleri ipe asarken fizik-

sel yardım veya akran desteği sunulabilir. Kıyafetlerin asılacağı kısımları ayırt edebilmesi için kıyafetlerin uç kısımlarına farklı dokular dikilebilir ya da semboller yapıştırılabilir. Çocuğa fiziksel yardım sunularak kıyafetleri katlaması ve belirli bir düzen içinde kıyafetleri yerleştirmesi desteklenebilir. Çocuk kıyafetlerin önünü-arkasını, içini-dışını kolayca ayırt edebilmesi için düğme, etiket gibi semboller dikilebilir veya yapıştırılabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Sınıftaki eşyaların açık-koyu ve canlı renkler yan yana olacak şekilde düzenlemesi, çocuğun nesneleri kolayca ayırt etmesini sağlayacaktır. Çocuğun renkli, ışıklı bir oyuncak bulması sağlanabilir. Çamaşır ipini, mandalları ve kıyafetleri görme kalıntısını kullanarak incelemesi sağlanır. Mandalları kullanarak kıyafetleri ipe asarken model olma ya da akran desteği sağlanabilir. Yardım düzeyi yavaş yavaş azaltılarak çocuk bağımsızlaştırılmalıdır. İp ve mandalları farklı fosforlu ve zıt renklerden oluşturabilirsiniz. Dolap ve dolap raflarını ayırt edebilmesi için kontrastlık sağlayabilirsiniz. Yine kıyafetlerin önünü-arkasını, içini-dışını kolayca ayırt edebilmesi için canlı renkli armalar yapıştırılabilir. Sınıf ortamının aydınlığı çocuğun görme kalıntısı dikkate alınarak ayarlanmalıdır. Gerekliyse el feneri de kullanılabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Dağınıklık ile ilgili bulunan şarkıda dramatizasyon yapılabilir. Çocuğun yönergeleri daha kolay anlayabilmesi için bir akranı model olarak kullanabilir ya da resimli yönerge takip kartı verilebilir. Ayrıca etkinliğin başında yer alan anlatım kısmına bir video ya da görsel metinler eklenerek çocuk için daha kolay anlaşılabilir hale getirilebilir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına olanak verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Öğretmen, çocuktan aramasını istediği nesneyi söylerken aynı zamanda görselini göstermelidir. Sınıftaki oyuncakları toplarken oyuncakların yerleri görselleri ile belirlenmelidir. Çocuk böylece yerden aldığı oyuncak nereye koyacağını bilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarılardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak gibi uyarlamalar yapılabilir. Tüm etkinliklerde ses tonunun çocuğun performans düzeyine göre ayarlanması önemlidir. Çocuğun yönergeleri anlaması için öğretmen ya da akran model olarak kullanılabilir. Çocuğun performans düzeyine göre resimli eylem kartları kullanılabilir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken çocuğun dudak okumasına olanak verecek şekilde yüzünü çocuğa doğru dönmeye ve göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler kısa, açık ve anlaşılır olmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe eklenecek şarkının seçiminin basit kelimeler veya seslenişler içeren kısımlar içermesine dikkat edilir. Şarkıda yansıma seslerin olduğu (hey, şıp şıp, tak tak tak vb.) kısımların olması şarkılara daha kolaylıkla eşlik edebilmesine yardımcı olacaktır. Değerlendirme kısmında sorular çocuğun dil düzeyine göre değiştirilebilir. Örneğin “Düzenli olmak neden önemli?” sorusu “Düzenli olmak eşyalarımızın yerlerini daha kolay bulmamızı sağlar mı?” şeklinde değiştirilerek sorulabilir. Cevaplara ilişkin yönlendirme yapılabilir. Böylelikle çocuğun ifade edici dili kullanmaya ilişkin isteği artırılabilir. Çocuğun kullandığı kelimelere yeni kelimeler ekleyerek genişletmeler yapılabilir. Örneğin

çocuk “dağınık” diyorsa “dağınık oda” diyerek genişletme yapılabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Öğretmen yönergeleri basit ifadelerle sunabilir ve gerektiğinde tekrarlayabilir. Çocuğun şarkıyı drama etmesi desteklenebilir. Ortalık dağıldıktan sonra toplanması aşamasında çocuğa belli bir kısmın toplanması görevinin verilmesi odaklanma açısından destek sağlayacaktır. Ayrıca toplama aşamasında çocuğa belirli bir süre verilmelidir. Etkinlik aşamaları bölümlere ayrılabilir. Örneğin çocuğun çamaşırı ipe asması, çamaşırları katlaması gibi her basamak için bir hedef verilebilir. Bu şekilde çocuğun adım adım etkinlik aşamalarını tamamlamasına yardımcı olunabilir. Etkinlik sırasında çocuğun bir akranını model olarak taklit etmesi sağlanabilir. Çocuğun etkinliği bitirme süresi gerekli durumlarda esnetilebilir. Çocuğun etkinliğe katılma davranışı uygun aralıklarla pekiştirilmelidir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun yetersizlik durumuna ve performans düzeyine uygun olarak gerekli fiziksel destek, ihtiyaç duyulan her aşamada sağlanmalıdır. Giysi katlama aparatları kullanılabilir. Çocuk fiziksel zorluk içeren kısımlarda daha basit görevlere yönlendirilebilir. Tekerlekli sandalye kullanan çocuklar için çocuğun hareket alanında yerde oyuncak olmamasına dikkat edilmelidir. Sınıf ortamı çocuğun rahat hareket edebileceği ve daha az yardıma ihtiyaç duyacağı şekilde düzenlenmelidir. Sınıfın dağınıklığını toplama kısmında masaların üzerine nesneler bırakılabilir. Nesnelerin yerlerinin çocuğun kolay erişim sağlayacağı yerler olmasına dikkat edilmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 13

Etkinliğin Adı	: Sağlık Tüneli
Etkinlik Çeşidi	: Fen Etkinliği (Bireysel)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 4	: Yeterli ve dengeli beslenir.
Göstergeleri	: Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer/içer. Öğün zamanlarında yemek yemeye özen gösterir. Yemek yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.
Kazanım 8	: Sağlığı ile ilgili önlemler alır.
Göstergeleri	: Sağlığını koruması için yapılması gerekeni söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.
Materyaller	: Öğünlere uygun yemek resimleri, zararlı yiyecek içecek resimleri, öğünlere ve sınıfın şartlarına uygun yiyecek ve içecekler.
Kavramlar/Sözcükler	: Sabah-öğle-akşam, öğün, yeterli miktar.

Öğrenme Süreci

- Çocuklar minderlerine davet edilir. Çocuklara "Yemeklerde neler yememiz gerekir, günde kaç kere yemek yeriz, yemek yerken nelere dikkat etmeliyiz?" gibi sorular sorularak düşünceleri istenir. Düşündüklerini söylemeleri için her çocuğa fırsat verilir ve açıklamalar yapılır. Önceden hazırlanmış, tabaklarda farklı öğünlerde yenilebilecek yiyeceklerin olduğu resimler gösterilir. Gösterilen resimdeki yiyeceklerin neler olduğu ve hangi yemeğin ne zaman yeneceği sorulur. Gelen cevaplar eşliğinde her öğünün bizim için çok önemli olduğu, bütün sağlıklı yiyeceklerden yememiz gerektiği anlatılır.
- Ara öğünlerde acıktığımızda yiyebileceğimiz yiyecek resimleri gösterilir. Bütün yiyeceklerin sağlıklı olmadığı, bazı yiyecek ve içeceklerin bize zararı olduğu anlatılır. Zararlı yiyecek ve içeceklerin resimleri gösterilir.
- Öğretmen "Kahvaltı zamanı!" diyerek çocukların sınıfın bir bölümüne önceden hazırlanan karşılıklı masalarda farklı öğünlere ait yiyecek ve içeceklerin olduğu kısma geçmelerini sağlar. Çocuklara kahvaltı için yiyeceklerden doyabile-

cekleri kadar almaları söylenir ve her çocuğun alması beklenir. Çocukların hangi yiyecekleri aldıkları ve öğüne uygun yiyecek alıp almadıkları incelenir. Çocuklara tabaklarındaki yiyeceklerle doyup doymadıkları sorulur. Doymayanların yeterli yiyecek almadıkları söylenerek yeterli yiyeceğin ne olduğu açıklanır. Yeme sırasında öğretmen nasıl yemek yenilmesi gerektiğini uygulamalı olarak gösterir. Diğer öğün zamanlarında aynı işleniş takip edilir.

- Öğünlerden sonra çocuklardan iki tanesi gönüllü seçilir. Seçilen çocuklar karşılıklı durarak el ele tutuşurlar. Diğer çocuklar tek sıra halinde el ele tutuşan arkadaşlarının önüne dizilirler. El ele tutuşan çocukların mide olduğu, sıradaki çocukların da kendi seçtikleri öğünlere uygun besinlerden biri olduğu belirtilir. İsmi söylenen besin yani çocuk mideden içeri girip arkadaşlarının yanında el ele tutuşmak için arkadaşını bekler. Bu şekilde bir tünel oluşturulur. Tünel son çocuk geçtiğinde tamamlanır. Oyun diğer öğünlerde de tekrar edilebilir.

* Etkinlikte kullanılan besinlere çocukların alerjisi olup olmadığı mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Değerlendirme

- Günde kaç öğün yemek senin için yeterli olur?
- Bütün yiyecek ve içecekleri yemeli miyiz?
- Yemek zamanları dışında acıkırsan neler yiyebilirsin?
- Yemek zamanlarında yemek yemezsen ne olur?

- Kahvaltıda ne yemeyi seviyorsun? (Diğer öğünler içinde sorulabilir.)

Aile Katılımı

- Çocukların ailelerinden aşçı, diyetisyen gibi yiyeceklerle ilgili alanlarda çalışan biri varsa bilgilendirme yapmaları için sınıfa davet edilebilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun zihinsel yetersizlikten etkilenme düzeyi göz önünde bulundurularak yönergeler açık, anlaşılır, net ifadelerle sunulmalı ve gerektiğinde tekrarlanmalıdır. Anlatım çocukla sık sık göz teması kurarak yapılmalıdır. Anlatım esnasında videolardan ve görsellerden yararlanılabilir. Uygulama aşamasında her adımda çocuğun performansına uygun olarak destek sağlanabilir. Çocuğun yaklaştığı masada, öğüne uygun olan besinlere yönelik seçimleri hakkında sözel olarak bilgi verilir. Çocuğun seçimlerinin uygun olup olmadığı hakkında konuşulur. Sağlık tüneline oluşturma aşamasında çocuğa yedikleri hatırlatılarak ya da görselleri göstererek aralarından seçim yapması istenebilir. Bu aşamada akran iş birliğinden faydalanılabilir. Çocuğun etkinlik sırasındaki uygun davranışları sık sık pekiştirilmelidir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalar kullanılabilir. Bunların yanı sıra çocuğun dokunma ve tatmaya yönelik hassasiyeti varsa bunlara dikkat edilerek gıda seçimleri yapılmalıdır. Çocuğun dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik durumu varsa performansına uygun uyarlamalardan faydalanılabilir. Etkinlikler sırasında akran etkileşimini arttıracak şekilde drama etkinliği yaptırılabilir. Sağlık tüneline oluşturma aşamasında, çocuğun öğününe ilişkin görseller gösterilerek birini seçmesi ve çocuğun arkadaşlarına bu görseli göstererek öğünün adını söylemesi sağlanabilir. Bu uyarlama çocuğun akranlarıyla etkileşime geçmesi için çocuğa fırsat verecektir. Çocuğun mideyi somutlaştırması amacıyla sınıftaki vücut organları maketinden faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun farklı dokudaki derin tabaklarda bulunan yiyecekleri sırasıyla incelemesi sağlanır. Kahvaltı zamanında, öğretmen çocuğun yakınında olup etkinlik süresince hareketlerini izlemeli ve olası çarpışma durumları yaşanmaması için önlemini almalıdır. Çocuğun masa takibi yaparak ya da akran desteği alarak kahvaltı alanına geçmesi sağlanabilir. Çocuk yemek yeme aşamasında çatalını kullanırken, gerektiğinde fiziksel yardım ya da akran desteği uygulanabilir. Çocuk kahvaltısını kenarları yüksek bir tabakta yapmalıdır. Etkinlik sırasında çocuğun arkadaşlarının yaptıkları sesli olarak betimlenmelidir. Çocuğun sınıftaki vücut organları maketine dokunması sağlanarak mideye ilişkin bilgiler verilebilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi, etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun parlak ve canlı renklerden oluşan tabaklardaki yiyecekleri sırasıyla incelemesi sağlanır. Çocuğun her farklı öğün tabağındaki yiyeceklere dokunması, koklaması, tatması sağlanır. Bu yiyeceklerin neler olduğu ve ne zaman yenmesi gerektiği anlatılır. Kahvaltı zamanında, öğretmen çocuğun yakınında olup etkinlik süresince hareketlerini izlemeli ve olası çarpışma durumları yaşanmaması için önlemini almalıdır. Çocuk yiyecekleri seçerken gerekiyorsa ışık desteği (ışık küreleri, el fenerleri vb.) sunulmalıdır. Yemek masası daha kolay görünebilir biçimde düzenlenebilir. Siyah örtü üzerinde beyaz ya da fosforlu, canlı renklere sahip tabak ve çatalar çok daha kolay görünecektir. Çocuğun oluşturulan tüneli incelemesi sağlanabilir. Sınıfın aydınlatması çocuğun görme kalıntısına göre ayarlanabilir. Gerekiyorsa led ışıklarla ek aydınlatmalar sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğin başlangıcında yer alan soru-cevap ve anlatım, görseller ile desteklenebilir. Öğünün ne olduğu ve hangi öğünde ne yenmesi gerektiği kısa videolar ile anlatılabilir. Videolar durdurularak izletilip yiyecek ve öğün görselleri sınıflandırılabilir. Örneğin videoda sabah yenilen kahvaltılıkler varsa sınıflama için çocuğun önünde de sabah yenen yiyeceklerin görselleri olmalıdır. Video durdurulup görsel ile öğün eşleştirilebilir. Diğer öğüne geçildiği zaman da aynı işlem tekrar edilir.

Çocuğun ara öğün kavramını somutlaştırması için oyunlar oynanabilir. Örneğin ana öğünlerin görselleri aralarında en az 30 cm mesafe olacak şekilde masaya konur. Aralarına yol izlenimi vermek için kısa çizgiler çizilebilir. Üzerinde ara öğünlerde tüketilebilecek fındık, elma, ceviz gibi yiyeceklerin ve ara öğünlerde tüketilmeyen çorba, makarna gibi yiyeceklerin görsellerinin yapıştırıldığı toplar hazırlanır. Hazırlanan toplar karışık olarak iki kutunun içine yerleştirilir. Kutular masanın iki tarafına çocukların ulaşabileceği şekilde yerleştirilir. Çocuk ve akranı masada karşılıklı otururlar. Öğretmen çocuklardan kutudan bir top seçmelerini ister. Seçtikleri toptaki görselin ara öğünde yenilebilen bir yiyecek olup olmadığını sorar. Seçilen top ara öğün yiyeceğine örnek oluşturuyorsa masadaki ana öğün görsellerinin arasından karşı taraftaki çocuğa yuvarlaması istenir. Çocuk topu yakalar ve sağlıklı ara öğün yiyecekleri sepetine koyar. Ara öğünde tüketilmeyen yiyecekler kutuya tekrar konulabilir.

Etkinliğin kahvaltı tabağı hazırlama kısmında, çocuğun işitme performansına uygun olarak sınıftaki öğretmen ya da bir akranının model olması ile etkinlik yaptırılabilir. Tünel oyununa geçmeden önce sınıfta bulunan iç organlar maketi üzerindeki mide maketi incelenebilir. Yediğimiz yiyeceklerin midemize geçişini anlatan videolar izletilebilir. Mide ve yiyecek olan çocukların üzerine uygun görseller yapıştırılabilir. Böylece çocuk etkinliğin akışını daha rahat takip edebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan da faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması

sağlanmalıdır. Buna göre çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak gibi uyarlamalar yapılabilir. Öğretmen etkinlik boyunca yönerge verirken çocuk ile göz teması kurmalı ve yönergeleri açık, anlaşılır ve kısa olacak şekilde vermelidir. Anlatımda her bir önemli noktanın hemen ardından çocuğa resimler üzerinden gösterecek ve öğünle-yiyeceğe ait resmi eşleme vb. kullanılarak bilginin aktarımı sağlanabilir. Uygulama kısmında bir akranın model olması ile etkinlik yaptırılabilir. Tünel oyununa geçmeden önce vücut iç organları maketinde bulunan mide incelenir. Tünel oyunun daha önce oynanmış halinin videosu çocuğa izletilebilir. Mide ve yiyecek olan çocukların üzerinde uygun görsellerin bulunması çocuğun oyunu kavramasını kolaylaştıracaktır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan da faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Yiyecek seçimi yapılırken çocuğun uzandığı yiyeceklerin ismi söylenerek çocuğa yeni kelime girdisi sağlanabilir. Çocuk besinlere ilişkin isimleri söylemesi için cesaretlendirilir. Çocuğun dil çabaları sık sık pekiştirilmelidir. Sorulan sorular da çocukların performansına uygun olarak düzenlenmelidir. Örneğin "Yemek yemezsek ne olur?" sorusu "Yemek yemezsek güçsüz olabilir miyiz?" şeklinde sorulabilir. Eğer çocuklar kelimeleri yanlış veya eksik söylerse (örneğin "doydum" yerine "dodu" derse), kelimenin doğrusu söylenerek model olunur ve çocuğun tekrarlaması için teşvik edilir. Çocuğun söylediği kelimelere ilişkin özellikler, kelimelere eklenerek genişletilebilir. Örneğin çocuk "zeytin" dediyse "siyah zeytin" diyerek genişletme yapılabilir. Çocuk sağlık tüneli oluştururken ifade edici dili hiç kullanmıyorsa yediği yiyeceklerin görselleri üzerinden seçim yaparak görseli göstermesi sağlanabilir. Görseller üzerinden yiyecekler isimlendirilerek bunların isimlerini söylemesi sağlanabilir. Eğer çocukta herhangi bir kekemelik durumu varsa çocuğun heyecanlanması durumunda, çocuğa sakinleşmesi için gereken süre verilmeli ve soru tekrar sorularak cevaba yönelik cesaretlendirilmelidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun öğretmene yakın bir yere, model olabilecek bir akranının yanına oturması sağlanabilir. Çocu-

ğün dikkat süresine göre etkinliğin süresi daha kısa tutulabilir. Sağlık tüneline girmeden önce, çocuğa öğünlerdeki sağlıklı besinlere yönelik listeden veya görseller üzerinden seçim yaptırılarak bir yiyecek listesi oluşturulmalıdır. Çocuğa tünelde geçirmesi için belirli süre verilebilir. Bu süre bir çocuk şarkısının süresi kadar olabilir. Böylelikle çocuk müzik bittiğin de süresinin bittiğini de anlayacaktır. Çocuğa etkinlik sırasında seveceği bir besin rolü verilmelidir. Böylece çocuk, odağını etkinlik üzerinde daha uzun süre tutacaktır.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Uygulama aşamasında çocuğu etkileyen bedensel yetersizliğine uygun olarak gerekli tedbirler öğretmen tarafından alınmalıdır (Çocuğun erişebileceği masalar, tutabileceği tutacaklar, taşıyabileceği tabaklar

vb.). İnce motor becerileri ve el göz koordinasyonu konularında istenen performans düzeyinde olmayan çocuklar için büyük çatal ve kaşık tercih edilebilir. Yiyeceklerin konulduğu masalar arası mesafe çocuğun rahat hareket edebileceği şekilde ayarlanmalıdır. Çocuk koltuk değnekleri kullanıyor ise tabağına yiyecek koyarken akran desteğinden faydalanılabilir. Etkinliğin tünel oyunu kısmında çocuk mide olarak görevlendirilebilir. Çocuk tekerlekli sandalye kullanıyorsa içine girdiği mide büyütülebilir. Örneğin üç çocuktan oluşan mide yapılabilir. Çocuğa etkinlik boyunca performans düzeyine göre fiziksel yardım sunulabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 14

Etkinliğin Adı	: Pazara Gidelim
Etkinlik Çeşidi	: Drama
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 4	: Yeterli ve dengeli beslenir.
Göstergeleri	: Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer içer. Yemek yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.
Kazanım 8	: Sağlığı ile ilgili önlemleri alır.
Göstergeleri	: Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar. Sağlığını korumak için gerekeni yapar.
Materyaller	: Pazar yeri videosu, seçilen meyvelere uygun resim kolyeler, mevsimine ve şartlara uygun meyve ve sebzeler, kartonlardan yapılmış kasalar, pazar fileleri (kese kağıtları), kâğıttan yapılmış paralar, fiyat etiketleri.
Kavramlar/Sözcükler	: Sesli, para, alışveriş, pazar yeri, alıcı, satıcı.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen çocuklara bir video izleyeceklerini söyler. Daha önceden çekilmiş bir pazar yeri videosu izletilir. Pazar yerinin seslerini dinlemeleri sağlanır. Video bittiğinde “Burası sizce neresi? Daha önce hiç pazara gittiniz mi? Pazarda kimler vardır? Pazarda neler satılır?” şeklinde sorular sorulur. Çocukların cevapları dinlenir. Drama çalışmasına geçilir.

Isınma/Hazırlık

- Dört çeşit meyve ismi belirlenir. Herkes sırayla bir meyve olur. Seçilen meyveye uygun resim kolyesi çocuğun boynuna asılır. Çember şeklinde ayaklarının altında minder olacak şekilde durulur. Bir ebe seçilir. Ebe iki tane meyve ismi söyleyince aynı isimdeki meyveler birbirleriyle yer değiştirir. Ebe de boş minderleri kapmaya çalışır. Açıkta kalan ebe olur. Ebe meyve sepeti değiştiğinde herkes yer değiştirir. Örneğin elma, armut, portakal, üzüm seçilir. Ebe elmalar, üzümler dediğinde elmalar kendi arasında, üzümler de kendi arasında yer değiştirir.

Canlandırma

- Çocuklara konuya uygun bir şarkı dinletilir ve

çocuklarla birlikte söylenir. Şarkıyı söylerken sınıf pazar alanına çevrilir ve çocuklarla beraber sınıf pazar alanı gibi düzenlenir. Masaların üzerine ve yerlere karton kutulardan yapılmış kasalar konularak pazar tezgâhları yapılır. Evden getirilen meyve ve sebzeler kutuların içine konulur. Kutuların üzerine fiyatları yazılır ve sınıf etkinliğe hazırlanır. Çocuklar ikili gruplara ayrılır. A ve B şeklinde isimlendirilir. İlk turda A'lar pazarcı/satıcı, B'ler müşteri rolünde olur. İkinci turda roller değiştirilir. Pazarcılar ürünlerinin isimlerini söyleyerek ürünlerini satmaya çalışırlar. Müşteriler ise söylenilen ürünlerden alırlar. Bir süre sonra roller değiştirilerek oyuna devam edilir. Roller değiştirmeden önce her çocuğun hangi meyve ya da sebzeyi ve ne kadar aldığına bakılır. Canlandırma sonlandırıldığında önceden dinlenen şarkı eşliğinde sınıf çocuklarla beraber eski haline getirilir.

Değerlendirme

- Sınıf toplandıktan sonra masalarda oturan çocuklara meyvelerin ve sebzelerin sağlıklı yiyecekler olduğu, vücudumuz için faydaları ve yemezsek neler olabileceği anlatılır. Çocuklar gruplara ayrılır ve her gruptan sınıfa getirilen

meyvelerden meyve tabağı yapmaları istenir. Dilimleme konusunda gerekli yardımlar yapılır. Oluşturulan tabaklar sergilenir ve hep birlikte yenir.

Değerlendirme

- Pazarda neler gördün?
- Pazardan neler aldın?
- Pazarda sağlıksız yiyecek gördün mü?
- Meyve-sebze yemezsek neler olur?

- Meyve-sebze almak için ne kullandın?
- Para vermeseydin satıcı sana meyve/sebze verir miydi?
- Parası olmayan alıcıya meyve/sebze verir miydi?

Aile Katılımı

- Ailelerden çocukları pazara ya da manava götürüp birlikte alışveriş yapmaları ve eve geldiklerinde çocuktan gördüklerinin resimlerini çizip okula göndermeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Isınma oyununda çocuğun oyunu daha iyi anlayabilmesi için küçük bir deneme oyunu oynatılabilir. Oyun tek bir yönergeyle oynanacak şekilde uyarlanabilir. Örneğin, sadece meyve sepeti yönergesi vererek her seferinde herkesin yer değiştirmesi sağlanabilir. Çocuğun performansına uygun olarak öğretmen pazar yerinde çocuğun annesi rolüne bürünebilir. Burada çocuğun seçimlerinde olabildiğince bağımsız olması sağlanmalıdır. Çocuğa gereken durumlarda model de olabilir. Bir akranıyla birlikte ürün satması da akranlarıyla etkileşimini arttıracaktır. Çocuklarla meyvelerin faydalarına ve zararlarına ilişkin konuşulurken anlatım görsellerle ve videolarla desteklenebilir. Modeller (oyuncak bebek vb.) üzerinde drama etkinlikleri yapılabilir. Örneğin meyve yiyen bebeğin çok hızlı koşması ve güçlü gibi gözükmesi sağlanırken, meyve-sebze yemeyen bebeğin koşamaması ve çabuk yorulması sağlanabilir. İsteddiği meyveyi yemek için hazırlarken gerekli durumlarda çocuk akranı tarafından desteklenebilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun zihinsel performansına uygun olarak zihinsel yetersizliği olan çocuklar için hazırlanan uyarlamalardan faydalanılabilir. Isınma oyununda yönergenin hemen ardından hareketliliğin gelmesi çocuğun oyunu daha iyi kavramasını kolaylaştıracaktır. Çocuğun düzeyine göre önce tek bir yönerge ile (örneğin meyve sepeti) başlanarak oyun tamamlanabilir. Daha sonra ikinci ve üçüncü yönergeler de verilebilir. Pazar

ortamının sesi önce alçak daha sonra ise aşamalı bir şekilde yükseltilerek normal düzeyde ayarlanabilir. Gerçek hayatın bir uyarlaması gibi olmalıdır. Öğretmen burada çocuğun annesi rolüne bürünerek pazar-daki sosyal ortamda vermesi gereken tepkilere örnek olabilir ve çocuğu bu sosyal ortama alıştırmak için cesaretlendirebilir. İsteddiği meyveyi seçmesi, istediği miktarda talep etmesi, bunun karşılığında para vermesi ve paranın üstünü beklemesi öğretilir. Daha sonra meyve ve sebzelerin insanlara faydaları ile ilgili videolardan ve görsellerden faydalanılarak anlatım yapılabilir. Çocuğun pazarcı rolüne bürünerek akran iş birliği ile meyve satması, hem dil gelişimini hem de akran etkileşimini arttıracaktır. Çocuğa dil ve konuşma yetersizliği de eşlik ediyorsa düzeyine uygun olarak dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan faydalanılabilir. Meyveleri soyup dilimleme aşamasında ise çocuğun performansı göz önüne alınarak yalnızca yıkama görevi verilip tehlikeli olabilecek dilimleme-kesme kısmı yaptırılmayabilir ya da akran iş birliği sağlanabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesi sesin niteliğini belirleme (kapı sesi, ayak sesi, top sesi, konuşma sesleri vb.) çalışmaları yapılabilir. Videonun anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Video çocuğa sesli bir şekilde betimlenebilir. Video zaman zaman durdurulup alıcı, satıcı gibi sesler dinletilerek çocuğun sesin kaynağını tahmin etmesi sağlanabilir. Etkinlik sırasında çocuğun elma vb. olması sağlanarak boynuna asılan elma görselini dokunarak incelemesi istenebilir. Yer değiştirme aşamasında fiziksel yardım ya da akran desteği sunulabilir. Yardım verilirken çocuğun gereksiniminden fazla yardım sun-

mamaya dikkat edilmelidir. Boş minderi kapma aşamasında öğretmen çocuğun yakınında olmaya dikkat eder, hareketlerini gözlemler ve çarpışma yaşanmamasını sağlayabilir. Çocuğun meyve ve sebze kasalarını kolayca ayırt edebilmesi için kasaların üzerine küçük semboller veya dokunsal nesneler yapıştırılarak ipucu olması sağlanabilir. Çocuğun kasalardaki meyve ve sebzelere dokunması, koklaması sağlanarak incelemesine fırsat verilebilir. Kutuların üzerindeki fiyat etiket levhaları çocuğa incelettirilebilir. Çocuğa satıcı rolü verilerek çocuğun "Taze portakallarım var, elmalarım var. Gelin, almadan gitmeyin." gibi seslendirmeler yapması sağlanabilir. Çocuğa, "Meyve ve sebzeler sağlıklı mı yoksa sağlıksız mı? Sence faydaları ne olabilir?" soruları sorularak cevaplaması için cesaretlendirilebilir. Gerekirse cevaplayabilmesi için ipuçları verilebilir. Meyve tabağı hazırlanırken meyveleri dilimleme aşamasında fiziksel yardım sunulabilir ve nasıl dilimlendiği sözel ipucu verilerek açıklanabilir. Aynı zamanda plastik bıçak verilerek dilimlemeyi akran desteğiyle yapması da sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Videonun anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Videoyu zaman zaman durdurup bu sesler ne sesi olabilir diye sorularak çocuğun sesin kaynağını tahmin etmesi sağlanabilir. Oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı açıklanarak ihtiyaç halinde oyunun her aşamasında model olunabilir ya da akran desteği alınabilir. Çocuğun portakal vb. olması sağlanarak boynuna asılan gerçek portakal resmini incelemesi istenebilir. Çocuğun görerek yer değiştirmesini kolaylaştıracak işaret, şerit ve ışıklandırma yapılabilir. Meyve ve sebze kasalarını kolayca ayırt edebilmesi için kasalar şekil zemin zıtlığı sağlanarak masalara ve yere konularak tezgâh yapılabilir. Çocuğun kasalardaki meyve ve sebzelere dokunması, koklaması sağlanarak incelemesine fırsat verilebilir. Kasaların üzerine yapıştırılan fiyat etiket levhaları görünür büyüklükte ve kontrastlık sağlanarak hazırlanabilir. Çocuğa müşteri rolü verilerek istediği meyve veya sebzeyi yaklaşıp seçmesi, ne kadar olduğunu sorması, parasını vermesi ve para üstünü alması için model olunabilir. Meyve tabağı hazırlanırken meyveleri dilimleme aşamasında plastik bıçak verilerek model olunabilir ya da akran desteği sağlanabilir. Meyveleri dilimleme aşamasında ek masa lambası veya el feneri kullanılabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğe şarkı eklenecekse şarkılar söylenirken drama eşlik etmeli ve şarkı içinde bahsedilen nesneleri göstererek neyle ilgili konuşulduğu çocuğa hissettirilmelidir. Başta izletilen video, rol dağılımı ve sınıf düzenlemesi sırasında durdurularak izletilebilir. Etkinliğin ısınma kısmında öğretmen meyvelerin isimlerini söylerken aynı zamanda görselleri yukarı kaldırır. Böylece çocuk hangi meyvenin yer değiştireceğini öğrenmiş olur. Etkinliğin başlangıcında çocuk ebe seçilebilir. Böylece oyunu önceden gözlemiş olacaktır. Akran destekli olarak akranıyla birlikte satıcı rolünde olması, hedef beceri daha sınırlı bilgi içerdiğinden dolayı daha uygun olacaktır. Etkinliğin değerlendirme kısmında yapılan anlatım için görseller kullanılabilir ya da meyvelerin faydalarını anlatan kısa videolar izletilebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak gibi uyarlamalar yapılabilir. Akranı model olarak kullanılabilir. Etkinliğin ısınma kısmında öğretmen yer değiştirmesi gereken meyveleri seslendirirken çocuğun göz seviyesine inmeli, sesini çocuğun performans düzeyine göre ayarlamalı ve tane tane meyve isimlerini söylemelidir. Etkinliğin canlandırma kısmında çocuğun başlangıçta satıcı rolünde olması dramatizasyonu daha hızlı kavramasını kolaylaştıracaktır. Değerlendirme yaparken öğretmen çocuğun yakınında bulunmalı ve anlatımlarını görsellerle desteklemelidir. Eğer çocuk cihaza rağmen yeterince duymuyorsa anlatılanları rahatlıkla duyabilmesi için daha yüksek ses tonuyla ve çocuğu yakınımda tutacak şekilde etkinlik yürütülebilir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken göz teması kurmalıdır. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe bir şarkı eklenecekse her dizinin arasına "hop", "şak" gibi yansıma sesler konularak hiç kelime kullanmayan çocuklar dili kullanmaya teşvik edilebilir. Dil düzeyine göre soruların çocuğun düzeyine uygun olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Meyve ve sebze yemezsek ne olur?" sorusu "Meyve ve sebze yemezsek sağlıklı mı oluruz yoksa sağlıksız mı?" şeklinde sorulabilir. Çocuk kelimeleri söylerken hatalı veya eksik söylüyorsa doğrusu söylenerek model olunmalıdır. Çocuk konuşurken "portakal" demek yerine "poytatal" diyorsa çocuğun söylediği sözcük düzeltilerek çocuğun tekrar etmesi sağlanabilir. Bunun üzerinden "turuncu portakal" gibi meyveye ait özellikler eklenerek genişletmeler yapılabilir. Çocuk cevap veremiyorsa akranı model olarak kullandıktan sonra çocuğa sorular yöneltilebilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dikkatini dağıtacak materyaller ortamdan kaldırılmalıdır. Cam kenarı gibi dikkat dağıtıcı uyaranlardan uzak, öğretmene yakın bir yere oturması sağlanabilir. Video sık sık durdurularak "Bu ses ne sesi olabilir? Burası neresi olabilir?" gibi sorular sorularak dikkati çekilebilir. Soru sorarken göz teması kurulmalı

ve göz hizasında olunmalıdır. Etkinlik sırasında çocuğun dikkat süresine göre basit, kısa cümleler kullanılmalı ve verilen yönergeyi anlaması için çocuğa zaman verilmelidir. Ayrıca yönergeleri anladığından da emin olunmalıdır. Gerekiyorsa yönergeler basitleştirilerek tekrar edilebilir. Etkinlik sırasında çocuğa aktif olacak görevler verilebilir. Çocuğa müşteri rolü verilerek yapacağı alışveriş için ihtiyaç listesi belirlenebilir. Böylelikle alışveriş yapması etkinliği hem eğlenceli hem de kendini organize etme becerilerini kolaylaştıracak hale getirerek çocuğun ilgisini etkinlik üzerine çekecektir. Alışveriş yaparken ne kadar olduğunu sorarak para vermesi, para üstünü bekleyerek alması, sıraya girmesi gibi davranışları pekiştirilmelidir. Çocuğun dikkat seviyesine göre etkinliğin süresi kısaltılabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen, çocuğun annesi rolüne ya da bir akranı arkadaş rolüne bürünür ve pazarda birlikte gezerler. Etkinliğin ısınma kısmında çocuk için minderlerin renginde daire çizilip alanı o şekilde belirlenebilir. Yer değiştirme için çocuğa fazladan süre verilebilir. Çocuklardan meyve çiftleri oluşturularak bir akranıyla birlikte yer değiştirmesi sağlanabilir. Çocuğun fiziksel performansına göre gerekli destek sağlanır. Dilimleme ve kesme aşamalarında çocuğa fiziksel yardım sunulabilir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 15

Etkinliğin Adı	: Vitamin Bardağında
Etkinlik Çeşidi	: Türkçe, Fen ve Sanat Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 4	: Yeterli ve dengeli beslenir.
Göstergeleri	: Yiyecek içecekleri yeterli miktarda yer ve içer. Yemek yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.
Kazanım 8	: Sağlığıyla ilgili önlemler alır.
Göstergeleri	: Sağlığını koruması için yapması gerekenleri söyler. Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.
Materyaller	: Limon, portakal, kivi, nar, meyve sıkacağı, su, bal.
Kavramlar/Sözcükler	: Sağlıklı-sağlıksız, ekşi-tatlı, meyve suyu, vitamin, tat.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen minderlerinde oturan çocuklara sınıfa birazdan misafir geleceğini söyler ve kapıdan dışarı çıkar. Elinde önceden hazırlamış olduğu limon ve portakal kuklalarıyla sınıfa girer. Kuklaları konuşur.

Limon kukla "Merhaba çocuklar, benim adım Lim. Limon gibi ama daha kısa. Yanımda birde arkadaş getirdim." der. Portakal kukla, "Merhaba çocuklar, ben de Porti. Portakal gibi ama daha kısa. Biz Lim ile çok iyi arkadaşız. Bugün sizin sınıfınızı ziyaret edip tanışmak istedik çünkü biz çocukları çok severiz." der.

- Öğretmen kuklalar üzerinden vitamin ne demek, sağlıklı olmak için neler yapılmalı, vitamin nelerde vardır gibi konulardan bahseder. Kuklaların bilgilendirmesi bitince sınıftan uğurlanır. Öğretmen sınıfın dışına çıkar ve kuklaları bırakıp geri gelir. Çocuklara kuklaların gelip gelmediği, neler anlattıkları kısaca sorulur. Sonrasında sağlıklı içeceklerin neler olduğu sorulur. Gelen cevaplara göre önceden hazırlanan sağlıklı içecek resimleri çocuklara dağıtılır. Çocuklardan incelemeleri istenir.
- Öğretmen "Bir fikrim var çocuklar, haydi kendi-

mize bol vitaminli meyve suları yapalım." der. Hazırlanan meyveler ile meyve sıkacakları çıkarılır. Çocuklara sıkılması daha kolay meyveler ikiye bölünüp verilir ve nasıl sıkılacağı öğretmen tarafından gösterilir. Öğretmen de sıkılması daha zor olanları sıkmaya başlar. Sıkma işlemi tamamlanınca limon suları şeffaf bir kaba, portakal suları da farklı şeffaf bir kaba konulur. Öğretmen "Çocuklar, rengarenk ve vitamin deposu olan içeceklerden kimler içmek ister?" der ve çocuklara içecekler ikram edilir. Önce teker teker bütün meyve sularının tatlarına baktırılır ve meyvelerin hangi tatlarda olduğunun tahmin edilmesi istenir. Ardından isteyen çocuklara tek ya da karışık meyve suyu da verilebilir. Limon seçen çocuğa biraz tattırılıp içine bal ve biraz su eklemesi yapılabilir. Kalan meyve kabukları dilimlenir ve suluboyalarla birlikte çocuklara dağıtılır. Çocuklara meyve baskısı ya da seçtiği meyvenin resmini yapabilecekleri söylenir. Yapılan çalışmalar sergilenir.

Değerlendirme

- Limon/portakal hangi renktir?
- Limonun/portakalın tadı nasıldı?

- Yeni bir şey tattığında ne hissettin?
- Sağlıklı içecek ne demek?
- Sağlıklı içecekler nelerdir?
- Vitamin ne demek?

- Vitaminlerin bize faydası nelerdir?

Aile Katılımı

- Ailelere evde çocuklarıyla birlikte meyve suyu yapmayı denemeleri söylenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Kuklaların anlatım yaparken çocukla karşılıklı konuşması ve özelliklerini çocuğa anlatması çocuğun meyveye ilişkin özellikleri daha kolay anlamasını sağlayacaktır. Anlatım sırasında sade, basit ve kısa ifadeler kullanılabilir. Çocuğun performansına uygun olarak meyveleri sıkarken akran modeli kullanmak ve resim etkinliğinde kılavuz çizgi oluşturmak, parmak boyası, mum boya gibi daha temel düzey materyallerin kullanımını sağlamak, çocuğun etkinliklere katılımını kolaylaştıracaktır. Kuklalarla drama yapılırken kuklalardan birini çocuğa vermek, çocuğu öğrenme sürecinin içinde tutmayı kolaylaştırır ve öğretimin kalıcılığını artırır. Ayrıca, Lim ve Porti'nin vitaminlerine ilişkin bilgilerini drama yoluyla aktarması, çocuğun bilgi edinimini kolaylaştıracaktır.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına uygun olarak zihinsel yetersizliğe sahip çocuklara uygulanan uyarlamalardan faydalanılabilir. Aynı zamanda çocuğun dokunsal hassasiyeti (tat, dokunma, koklama vb.) varsa çocuğun hassasiyetine yönelik meyveye adım adım dokunması ve tatması sağlanabilir. Bu durum çocuğun dokunma ve tatma eşiğini yükseltecektir. Akranları ile etkileşimini arttırmak amacıyla akranlarıyla basit kelimeler kullanılarak karşılıklı kukla oynatmaları sağlanabilir. Kullanılan kelimelere yeni kelimeler ekleyerek etkileşimde devamlılık sağlanması hedeflenebilir. Resim etkinliği sırasında farklı dokunsal özelliklerdeki mum, pastel, kuru, sulu, parmak boyası kullanımı çocuğun dokunma duyusunu destekleyecektir. Çocuğun dil gelişimine yönelik bir yetersizliği varsa dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan yararlanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun farklı doku ve büyüklükteki, üzerinde kabartma sembol olan minderini diğer minderlerden ayırt ederek oturması sağlanır. Çocuğun limon ve por-

takal kuklalarını dokunarak incelemesi sağlanabilir. Kuklalar, çocuk tarafından incelenirken sözel olarak betimlenir ve kuklalarla tanışmaları sağlanabilir. Çocuğun kuklalara sağlıklı olmak ile ilgili sorular sorup cevap vermesi için küçük ipuçları verilebilir. Çocuğun sağlıklı meyvelere dokunması, koklaması veya tatması sağlanarak incelemesine fırsat verilir. Gerekliyse incelemesi için biraz daha fazla zaman verilebilir. Meyvelerin ikiye kesilmesi ve meyveleri sıkma aşamasında öğretmen, giderek azalan bir fiziksel yardım ya da akran desteği kullanılabilir. Tutabileceği büyüklükteki bir sürahidenden bardağa meyve suyu doldururken taşmamasını, sesinden ve parmaklarının uç kısımlarını bardağın içine sokarak hissetmesi sağlanabilir. Daha sonra içilen meyve sularının tatlarını karşılaştırması sağlanabilir. Kenarları dokunsal, ip ya da silikonla kabartılarak hazırlanmış meyve resmini önce incelemesi sağlanır ve daha sonra boyaması istenebilir. Baskı çalışması yapılacaksa parmak boyası kullanması sağlanabilir. Parmak boyasının kullanımı çocuğun etkinliği daha kolay tamamlamasını destekleyecektir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısını ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Fosforlu, canlı renkte, farklı büyüklükte şekil zemin zıtlığı oluşturulan minderini diğer minderlerden ayırt ederek oturması sağlanır. Canlı ve fosforlu renklerden oluşan limon ve portakal kuklalarını görerek incelemesi desteklenerek kuklalarla tanışmaları sağlanabilir. Çocuğa kuklalarla ilgili sorular sorarak cevap vermesi için cesaretlendirilebilir. Küçük ipuçları verilerek doğru cevaplar pekiştirilebilir. Sağlıklı meyvelere dokunması, koklaması veya tatması sağlanarak incelemesine fırsat verilebilir. Meyveleri sıkma aşamasında öğretmen model olma ya da akran desteği kullanılabilir. Sürahidenden bardağa meyve suyunu doldururken çocuğun görme kalıntısını kullanarak bu beceriyi yapmaya çalışması sağlanmalıdır. İçilen meyve sularının tatlarının karşılaştırması sağlanabilir. Etkinlik gerçekleştirilirken çocuğun kukla, meyve suyu sıkma aparatları gibi materyallere daha yakın olması etkin-

liği sağlıklı bir şekilde takip edebilmesini sağlayacaktır. Gereken durumlarda çocuğun etkinlikleri daha iyi görebilmesi için nesnelerin yanına masa lambası veya fazladan ışık konulabilir. Kenarları kalın çizgilerle belirginleştirilen meyve resmini önce incelemesi sağlanarak, canlı renklerle boyaması istenebilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Lim ve Portinin kendilerine dair anlattıklarının çocuk için anlaşılabilir olması amacıyla görsel betimleme özelliklerinin (drama, görsel öğeler, videolar vb.) olduğu bir uyarlama yapılabilir. Meyveleri sıkma işleminde çocuğun etkinliği tam olarak anlaması için akran model olarak kullanılabilir. Soruları çocuğun anlaması için olay-hikâye kartları kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinlik sırasında çocuğun işitme kalıntısına göre öğretmene daha yakın bir konumda olmalıdır. İzletilecek videonun sesi çocuğun performansına göre ayarlanmalıdır. Çocukta sese karşı hassasiyet durumu varsa sesin çocuğu rahatsız etmeyecek şekilde (sesin direkt kulağa gelmesini engelleme, tiz seslerin önlenmesi, aşırı yüksek seslerden kaçınma vb.) kullanımı sağlanmalıdır. Meyveleri sıkma işleminde çocuğun etkinliği tam olarak anlaması için akran model olarak kullanılabilir. Soruları çocuğun anlaması için olay ve hikâye kartları kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Kuklaları öğretmen ya da bir akranı ile karşılıklı olarak konuşturmalarını sağlayarak basit kelimelerle meyveye dair özellikler dil girdisi olarak sağlanabilir. Kelimeleri söylerken “tuluncu” diyorsa “turuncu” denilerek düzeltme yapılmalı ve çocuk tekrar etmesi için cesaretlendirilmelidir. Çocuğun söylediği kelimelere genişletmeler yapılarak yeni kelimeler öğrenmesi desteklenebilir. Örneğin “portakal” dediye “turuncu portakal” diyerek genişletilebilir. Dil düzeyine göre so-

rukların “Evet/Hayır”, tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin “Sağlıklı içecekler nelerdir?” yerine “Portakal ve limon suyu sağlıklı mıdır?” sorusu sorulabilir. Çocukta bir kekemelik durumu varsa çocuğun heyecanlanması durumunda sakinleşmesi beklenmeli ve soru tekrar sorularak çocuk cesaretlendirilmelidir. Çocuk cevap veremiyorsa akranı model olarak kullandıktan sonra soru tekrar sorulabilir ve çocuğun cevabı pekiştirilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuk öğretmene yakın bir mindere, model alabileceği çocuğun yakınına oturması sağlanabilir. Kapı, pencere ya da etkinlik panoları gibi yoğun uyarıcılardan uzak tutulmalıdır. Etkinlikler esnasında basit, kısa ve net yönergeler kullanılmalıdır. Verilen yönergeyi anlaması için çocuğa zaman verilmelidir. Vitamin ve sağlıklı olmak ile ilgili sorular sorulduğunda cevaplaması için süre verilmelidir. Cevaplayamıyorsa soru örneklendirilerek ya da basitleştirilerek çocuğun cevaplayabileceği şekilde sorulabilir. Çocuğun uzun bir süre düşünmesi beklenmemelidir. Çocuğun kuklalarla drama yapması sağlanabilir. Çocuğun dikkat süresi göz önüne alınarak yapılan etkinliğin kalıcılığının daha fazla olduğu unutulmamalıdır. Gerekirse etkinliğin süresi çok kısa tutulabilir. Çocuğun meyve sıkma işleminde organize olabilmesi için akran desteği sağlanabilir. Çocuğun hareket ihtiyacını karşılamak için sınıf düzenini ve etkinliği bozmayacak şekilde görevler verilebilir. Örneğin etkinlik sırasında çocuğun bardaklara meyve suyu doldurarak arkadaşlarına ikram etmesi sağlanabilir. Meyve baskısı aşamasında model olma ya da akran desteğiyle etkinliği tamamlaması sağlanabilir. Tamamlanan çalışmaların sergilenmesi aşamasında çocuğa görevler verilerek çocuğun girişimleri pekiştirilmelidir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun yetersizliği ellerindeyse kullanımı daha kolay olan büyük boy üçgen mum boya ya da parmak boya kullanımı sağlanabilir. Çocuğun etkinliğe katılımını artırmak için kuklaları kullanarak dramatizasyon yapmasına olanak tanınabilir. Fiziksel güç gerektiren ve yetersizliğe yönelik zorlayıcı olabilecek etkinliklerde (meyve sıkma gibi) çocuğa ihtiyacı kadar fiziksel destek verilebilir.

ETKİNLİK 16

Etkinliğin Adı	: Mutlu Tabaklar, Mutlu Mideler
Etkinlik Çeşidi	: Sanat Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 4	: Yeterli ve dengeli beslenir.
Göstergeler	: Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecek ve içecekleri yemekten/içmekten kaçınır. Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.
Kazanım 8	: Sağlığıyla ilgili önlemler alır.
Göstergeler	: Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar.
Materyaller	: Farklı besin resimleri, plastik tabak, makas, yapıştırıcı.
Kavramlar/Sözcükler	: Sağlıklı-sağlıksız, besin, dengeli beslenme.

Öğrenme Süreci

- Öğretmenin bir tekerleme söyleyerek çocukların dikkatini çekmesi sağlanabilir. Bir video izleneceği belirtilir. Çocukların videoyu rahatça izleyebilecekleri bir yere geçmeleri sağlanır. Ardından sağlıklı ve sağlıksız besinlerle ilgili bir video izlenir. Videodan sonra sağlıklı ve sağlıksız yiyecek ve içecekler hakkında konuşulur. Sağlıklı besinler yediğimizde organlarımızın hastalanmadığı anlatılır. Sağlıksız besinler yediğimizde ise hastalanabileceğimiz ve böyle bir durumda da üzüleceğimiz anlatılır.
- Önceden farklı besinlerin resimleri gözlem masasına yerleştirilir. Çocuklara istedikleri resimleri almaları söylenir. Her çocuğa birer plastik tabak ve beyaz kâğıt verilir. Plastik tabağı ortadan ikiye kesmeleri istenir. Kesemeyen çocuklara rehberlik edilir. Kesilen tabak parçaları beyaz kâğıda yapıştırılır ve beyaz kâğıdın ortada kalan fazlalık kısmı içeriye katlanır. Bu işlemlerden sonra tabak birleştirilince kâğıt içeriye katlanır, ayrılınca açılır. Bu modelin tabak kısmının ağız olduğu kâğıt kısmının ise mide olduğu açıklaması yapılır. Çocuklardan gözlem masasındaki yiyeceklerden yemek istediklerini alabilecekleri söylenir. Seçtikleri yiyecekler yediklerinde oluş-

turdıkları midelerine gidecektir. “Eğer sağlıksız yiyecekler yenirse mide ağrır ve üzgün olunur. Ama sağlıklı yiyecekler yenirse mide mutlu ve sağlıklı olur.” şeklinde açıklama yapılır. Çocukların istedikleri yiyecek resimlerini almaları için yeterli süre verilir. Yiyecek resimlerini işaretli yerlerinden kesmeleri istenir. Kesme işlemi bittikten sonra öğretmen kendi seçtiği yiyeceğini kendi tabağındaki kâğıt kısma yapıştırarak çocuklara model olur.

- Herkesin etkinliği bittikten sonra sırayla bütün çocukların tabakları kontrol edilir. Sağlıklı yiyecekleri fazla olan midelerin sevindiği için tabakların dış kısmına mutlu yüz ifadesi çizilir. Sağlıksız yiyeceklerin fazla olduğu mideler hastalanacağı için üzüleceğinden üzgün yüz ifadesi çizilir.
- Dengeli ve sağlıklı beslenme kavramından bahsedilir. Mutsuz midelerin nasıl mutlu olabileceği hakkında düşünceleri istenir. Ardından “mutlu tabaklar-üzgün tabaklar grafiği” hazırlanır. Grafik bitince hep birlikte incelenir. Sınıftaki tabakların çoğunun mutlu mu, üzgün mü olduğuna karar verilir. Hazırlanan tabaklar sınıf panosuna asılır.

Değerlendirme

- Sağlıklı beslenme nedir?
- Sağlıksız beslenme nedir?
- Sağlıksız beslenirsek neler olur?
- Sağlıklı beslenirsek neler olur?
- Tabağın neden mutlu/mutsuz?
- Midemizin mutlu olması için neler yemeliyiz?

- Dengeli beslenmek ne demek?
- Hep aynı besinleri yersek neler olur?

Aile Katılımı

- Ailelere sağlıklı atıştırmalıklarla ilgili bir bülten gönderilebilir.
- Ailelere sağlıksız besinlerin çocuğun gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin bir bülten gönderilebilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI**1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin**

Çocuğun performansına göre sağlıklı-sağlıksız yiyeceklerle ilgili anlatım yapılırken daha kısa, basit ve anlaşılır ifadeler seçilebilir. Çocuğun performansına uygun olarak etkinlik sırasında akranın model olarak kullanımı ve hemen ardından çocuğun gerekli aşamaları takip etmesi sağlanabilir. Öğretmenin tabak aktivitesini yaparken her adım için sözel yardım sunması ya da fiziksel olarak yardım etmesi sağlanabilir. Çocuğu sağlıklı yiyeceklere yönlendirerek gülen yüz yapıştırmasını almasını sağlamak da çocuğun hem doğru seçimler yapmasında normal hayata davranışın geçişini kolaylaştıracak hem de etkinliğe motivasyonunu arttıracaktır. Sağlıklı beslenmenin ve sağlıksız beslenmenin sonuçlarına ilişkin dramalar yapılabilir. Böylelikle çocuk sağlıklı besinler yediğinde enerji dolu, güçlü ve sağlıklı bir role bürünürken, sağlıksız besinler yediğinde güçsüz ve hasta rolünü sergileyebilir. Grafik, tabaklardan oluşan görsellerden (gülen yüz-üzgün yüz) oluşturulabilir. Böylelikle grafik çocuklar için daha anlaşılır ve somut olacaktır.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına uygun olarak zihinsel yetersizliği olan çocuklara yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Ayrıca etkinlik sırasında sosyal etkileşimin artmasını hedeflemek için ikili etkinlik grupları oluşturularak birlikte dans etmeleri, mutlu tabakları akran iş birliği ile birlikte yapmaları sağlanabilir. Belirgin kılavuz çizgilerden yararlanılabilir. Çocuğun etkinlik sırasında yapacakları bir yönerge takip çizelgesiyle çocuğa sunulabilir. Böylelikle çocuk çizelgedeki görselleri sırasına göre takip ederek etkinliğini tamamlayabilir. Şarkı ya da tekerleme eklenmek istenirse dramalara

çocukların yapabileceği şekilde dans hareketleri eklenebilir. Çocuğun ifade edici dile yönelik bir sorunu varsa seçtiği yiyeceklerin isimlendirilmesi ve çocuğun da yiyeceklerin isimlerini söylemesi sağlanabilir. Dil ve konuşma performansına göre dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için sağlanan uyarlamalardan da faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dinleyerek anlayabileceği video olmasına dikkat edilmelidir. Videonun sesli betimlemesi yapılarak videoda geçen besinler yanınızda bulundurularak çocuğun dokunarak incelemesi sağlanabilir. İncelediği besinlerin hangilerinin sağlıklı hangilerinin sağlıksız yiyecek olduğu hakkında konuşulabilir. Dokunsal olarak hazırlanan besin resimleri ya da gerçek besinlerin plastikleri, boş kutuları ya da gerçek meyveler kullanılarak, öğretmenin eli çocuğun eli üzerinde olacak şekilde besinlere dokunması, koklaması sağlanarak incelemesi için fırsat verilebilir. Çocuk besinlere dokunurken besinlerin faydaları ve zararları anlatılabilir. Çocuğa plastik tabak ve kâğıt verilerek incelemesi istenebilir. Plastik tabağı ortadan kesmesini kolaylaştırmak için kesilecek alan silikonla belirginleştirilerek bu alan üzerinden kesmesi sağlanabilir. Makası tutma, plastik tabağı kesme, kâğıda yapıştırma ve katlama aşamasında fiziksel yardım ve sözel ipucu verilebilir. Kesme işlemi tamamlandıktan sonra şeklin etrafında çocuğun parmaklarını gezdirmesine fırsat tanınabilir. Daha sonra kesilen şeklin özellikleri anlatılabilir (şeklin bu kısmı yuvarlak gibi). Tabak kısmının ağızımız olduğu, kâğıt kısmının ise midemiz olduğu açıklaması yapıp dokundurarak zihninde canlandırması sağlanabilir. Gözlem masasında, dokunsal hazırlanan sağlıklı ve sağlıksız besin görsellerini alma esnasında öğretmen, çocuğun yakınında olup hareketlerine yardımcı olarak olası çarpışma durumları yaşanmamasını sağlayabilir.

Çocuğun seçtiği kenarları silikonla belirginleştirilmiş yiyecek görsellerini kesmesi ve tabağındaki kâğıt kısmına yapıştırma aşamasında fiziksel yardım ve sözel ipucu verilerek yapması sağlanabilir. İplerle/silikonla belirginleştirilerek hazırlanmış mutlu ve üzgün surat ifadelerine çocuğun dokunarak incelemesi sağlanır. Duygu durumları anlatılırken abartılı ses tonları kullanılabilir. Mutlu tabaklar-üzgün tabaklar grafiği basit, sade ve çocuğun zihninde canlandırabileceği şekilde kabartılarak hazırlanıp çocuğun dokunarak incelemesi sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Az gören çocuğun sınıfta videoyu izleyebileceği en iyi gördüğü yeri, en doğru belirleyecek kişi kendisi olduğu için tercih ettiği uygun bir yere oturmasını sağlayarak ve farklı oturma seçenekleri sunarak doğru yeri belirleyebilirsiniz. Buna rağmen sorun yaşadığını düşünüyorsanız çocuğun yerinden kalkarak tahtaya yaklaşarak videoyu izlemesine izin verebilirsiniz. Video izlerken pencerelerden ya da aydınlatmalardan kaynaklanan ışık parlamaları varsa azaltmanız gerekmektedir. Görselleri seçerken büyütülmüş, baskı kalitesi iyi, canlı renklerle hazırlanmış gerçek besin resimleri kullanılabilir. Sağlıklı ve sağlıksız besin görsellerini seçerken inceleyebilmesi için daha uzun süre verilebilir. Plastik tabağı ortadan kesmesini kolaylaştırmak için gazlı, keçeli kalemle belirginleştirilmiş çizgi üzerinden kesmesi sağlanabilir. Makası tutma, plastik tabağı kesme, kâğıda yapıştırma ve katlama aşamasında model olunabilir ya da akran desteği alınabilir. Mutlu tabaklar-üzgün tabaklar grafiği basit, sade, anlaşılır büyüklükte, şekil-zemin zıtlığı sağlanarak ve fosforlu renklerde hazırlanarak çocuğun incelemesi sözel ipucu verilerek desteklenebilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazı açık ve çalışır durumda olmalıdır. Tekerlemeler kullanılacağı zaman tekerlemenin resimli kartlarla veya işaret yoluyla anlatılabilir olmasına dikkat edilmelidir. Aynı zamanda tekerleme söylenirken çocuğun dudak okumasına imkân verecek şekilde çocuğa yüzümüzü dönük olmalıyız. Video izletilirken seslerden bağımsız olarak görsellerle aktarılacak video seçimleri önemlidir. Aynı hikâye olay kartları üzerinden anlatılabilir. Tabak kesme, kâğıt katlama gibi eylem gerektiren durumlarda aşamalı olarak öğretmen, çocuğa model olabilir ya da

çocuğun performans düzeyine göre akranı model olarak kullanılabilir. Etkinlik yapımına ilişkin tabaklara ve kâğıtlara kılavuz çizgiler çizilebilir. Tabak yapımı aşamasında akran her basamak için model olarak kullanılarak önce akranın hemen ardından çocuğun tabağını yapması sağlanabilir. Bunun yanı sıra çocuğun tabak yapımındaki aşamaları anlaması için önceden çekilmiş video çocuğa basamak basamak izletilerek etkinliği tamamlaması sağlanabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazı açık ve çalışır durumda olmalıdır. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. uyarlamalar yapılabilir. Tabak kesme, kâğıt katlama gibi eylem gerektiren durumlarda akran modeli kullanılabilir. Öğretmen yönerge verirken çocuk ile göz teması kurmalı ve yönergeleri açık, anlaşılır ve kısa olacak şekilde vermelidir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe içinde dramatize edilebilecek bir şarkı eklenebilir. Şarkılara hop, şap gibi yansıma sesler eklenerek çocuğun o kısımları söylemesi sağlanabilir. Şarkıyı önce yavaş sonra normal hızında söylemek, her bir satırı sıra sıra söylemek, bir cümleyi söylerken eksik bırakıp gerisini çocuğa söyletmek çocuğun dile dair cesaretini arttıracaktır. Dil düzeyine göre sorular çocuğun performans düzeyine göre sorulmalıdır. Örneğin "Sağlıksız beslenirsek neler olur?" yerine "Sağlıksız beslenirsek güçlü mü oluruz yoksa güçsüz mü?" şeklinde seçenekli soru sorulabilir." Aynı zamanda çocuk kelimeleri telaffuz ederken yanlış veya eksik telaffuz ediyorsa (örneğin 'sağlıklı' demek yerine 'salık' diyorsa) bunun doğrusunu söylenerek tekrar edilmelidir. Çocuk söylediği kelimenin hemen arkasından pekiştirilmelidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Ortamdan çocuğun dikkatini dağıtıcı materyaller kaldırılmalıdır. Çocuğun öğretmene yakın bir mesafede, model alabileceği bir akranının yakınına oturması sağlanabilir. Çocuk cam kenarı ya da pano gibi dikkat dağıtıcı uyarıcıların olduğu yerlerden uzak tutulmalı-

dır. Etkinlikler esnasında basit, kısa ve net yönergeler kullanılmalı, çocuğun yönergeleri anladığından emin olunmalıdır. Gerekiyorsa yönergeler sadeleştirilerek tekrarlanmalıdır. Kâğıda ve tabaklara kılavuz çizgiler mutlaka eklenmelidir. Etkinlik basamak basamak yapılmalıdır. Grafik oldukça basit hazırlanmalıdır. İlgi çekici, abartılı ses tonlamaları, jestler, mimikler ve sözel ifadeler ile çocuğun dikkati etkinlik üzerine çekilebilir. Etkinliğin süresi çocuğun dikkatinin dağılmayacağı şekilde ayarlanmalıdır. Gerekiyorsa etkinliğin süresi kısaltılabilir. Etkinlik sırasında kısa molalar verilebilir. Çocuğa etkinlik süresince sorumluluklar verilebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğa mutlu tabaklar yaparken, performans düzeyine göre fiziksel yardım sunulabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Çocuk tabağı yaparken güvenli ve çocuğun performans düzeyine göre rahat kullanabileceği bir makas seçimi (örneğin ucu küt ve makasın geri açılmasını kolaylaştıracak şekilde yaylı) yapılmalıdır.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 17

Etkinliğin Adı	: Bu Parkur Çok Yorucu
Etkinlik Çeşidi	: Oyun, Sanat Etkinliği (Büyük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 5	: Dinlenmenin önemini açıklar.
Göstergeleri	: Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler. Dinlendirici etkinliklere katılır. Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.
Materyaller	: Klasik müzik, yorgun ve dinç insan resimleri, kraft kâğıdı.
Sözcükler/Kavramlar	: Dinç-yorgun, dinlenmek, dinç olmak.

Öğrenme Süreci

- Çocuklarla bahçeye çıkılır. Bahçede çocuklar ile birlikte yorucu bir parkur oyunu hazırlanır ve birlikte oynanır. Sınıfa girilip minderlere oturulur. Çocuklara kendilerini nasıl hissettikleri sorulur. Gelen cevaplar doğrultusunda çocuklara "Yorgunluk nedir? Yorulunca vücudumuzda neler olur ve neler yaparız? Dinlenmek nedir?" gibi sorular sorularak sohbet edilir.
- Yorgun ve dinç insanların fotoğrafları gösterilerek oradaki insanların neden yorulmuş olabileceği, neler yaparsa dinlenebileceği ve eğer dinlenmezse neler olabileceği hakkında sohbet edilir.
- Dinlenmenin vücudumuz için faydalarından bahsedilir. Sonrasında klasik bir müzik açılır. Yere uzun bir kraft kâğıdı serilir. Çocuklardan pastel boyalarla serbest çalışmaları istenir. Yapılan çalışmalar uygun bir yerde sergilenir.

Değerlendirme

- Yorulunca neler yaparsın?
- Dinlenmek ne demektir?
- Neleri yapmak seni dinlendirir?
- İnsanlar neden uyur?
- Dinç olmak/dinlenmiş olmak ne demek?
- Dinç/dinlenmiş olmak için neler yapılabilir?

Aile Katılımı

- Akşam bütün aile bireyleri toplandığında herkes gözlerini kapatıp uzanabilir. Ebeveynlerden biri masal anlatabilir. Bu esnada evin diğer bireyleri, anlatılanları zihninde canlandırabilir. Masal bittiğinde çocuktan masalla ilgili gördüklerinin resmini çizmesi ve ertesi gün okula götürmesi istenebilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI**1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin**

Çocuğun zihinsel performansına uygun olarak soruların önce bir ekranına sorulup onun model olması sağlanır. Sonrasında çocuğa, düzeyine uygun olan soruların tekrar sorulması sağlanabilir. Çocuğa sorular sorulurken gösterilen resmin net cevaplar alınlabilecek, anlaşılır ve aynı kare içinde çok ayrıntı içermeyen

resimler olmasına dikkat edilmelidir. Dinlenmenin vücudumuz için faydalarından bahsederken bir insan maketi ya da oyuncak bir bebek gösterilip yorucu etkinliklerden bazıları örnek olarak anlatılabilir. Daha sonra bu etkinliklerde bedenimizin nerelerinin yorulabileceği ve buraların dinlenmesi için neler yapılabilceği, maket üzerinden drama yapılarak gösterilebilir. Eğer dinlenmezse neler olabileceği de yine maket üzerinden gösterilebilir. Böylelikle çocuk, dinlenmenin önemini somutlaştırmış olacaktır. Serbest çalışma aş-

masında eğer çocuk bir boyama etkinliğine yönelmemişse ona kraft kâğıdı ile yapabileceği etkinlikler gösterilip birini seçmesi sağlanabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performans düzeyine uygun olarak, zihinsel yetersizliği olan çocuğa yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Bunun yanı sıra zihinsel performansı çok iyi olsa da etkinliğin sözel anlatım içeren bölümlerinde insan ya da bir bebeği model olarak kullanmak, çocuğun dinlenmeyi somutlaştırmasını sağlamaktadır. Bahçede yapılan aktiviteler esnasında, çocuğun akranlarıyla beraber yapabileceği şekilde parkuru tamamlaması ve akran etkileşimini en üst düzeye çıkaracak olan (gruplu yarışmalar, ortak bir görevi tamamlama vb.) etkinliklere yer verilmesi önemli olacaktır. Yine kraft kâğıdı ile serbest çalışma yaparken çocuğa yönlendirme yapılabileceği gibi bu etkinliği de akranları ile tamamlayabileceği bir dinlenme aktivitesi şeklinde değiştirilebilir. Örneğin birlikte bir tavşanı tamamlamaları istenebilir. Aynı zamanda "Dinç olmak ne demek?" gibi bir soruya cevap vermesinin bazen zor olabileceği, soyut cümleler içerdiği göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukta dil ve konuşma yetersizliği de varsa buna dair uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Hareket etmeyle ilgili olarak, görememekten kaynaklanan korkudan dolayı çocuk sırasından ayrılıp bahçeye çıkmak istemeyebilir. Çocuğu cesaretlendirerek arkadaşının rehber olması sağlanabilir. Çocuğun koordinasyon gelişimine destek olmak için bahçede üç tekerlekli bisiklete binmesi, oyuncak arabayla oynaması, salıncakta sallanması sağlanabilir. Bunların yanı sıra bahçedeki kurumuş yaprak, kestane, taş, ağaç kabukları gibi farklı dokudaki nesneleri fiziksel yardım verilerek veya akran desteğiyle toplaması sağlanabilir. Çocuğun yönergeleri anladığından emin olunmalıdır. Sorular gerekirse basitleştirerek sorulabilir. Çocuğun kulübeyi yaparken kenarlarını incelemesi sağlanarak pastel boyayla boyaması desteklenebilir. Gerektiğinde fiziksel yardım veya akran desteği sunulabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi, onun etkinliğe katılımını artıracaktır. Az gören çocuğun uzak görme becerilerini desteklemek için bahçede kalın şerit üzerinden yürütmesi, merdiven inip-çıkması, hareket hâlindeki arkadaşının

kim olduğunu ve ne yaptığını söylemesi, top oynaması vb. davranışları desteklenmelidir. Çocuğun yönergeleri anladığından emin olunmalıdır. Sorular gerekirse basitleştirerek tekrar sorulabilir. Etkinlikler sırasında çocuğun yapabileceği görevler verilmeli, çocuğun davranışları pekiştirilmelidir. Çocuğun beyaz kâğıt üzerine siyah renkteki büyük noktaları renkli kalemle birleştirip içini de boya kutusundan istediği renkteki bir boya ile boyaması sağlanmalıdır. Serbest etkinlik sırasında çocuğun görme becerilerini desteklemek için el feneri ya da masa lambası kullanılabilir. Doğrudan göze gelen ışık, rahatsız edici bir duyarlılık yaratacağından çocuğun görmesi zorlanacaktır. Bu nedenle çocuğun sırtı pencereye gelecek şekilde oturtularak en iyi ışık pozisyonu almasını sağlanmalıdır. Çocuğun işlevsel görmesini desteklemek için masasına ek masa lambası da koyulabilir. Büyük baskılı, baskı ile arka plan arasında yüksek kontrastlık sağlanarak, yorgun ve dinç insanların olduğu resimli kartlar çocuğa verilerek incelemesi sağlanmalıdır.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinlikten önce öğretmen çocuk ile birlikte parkuru bir kez tamamlayabilir. Böylece hem diğer çocuklara model olunur hem de çocuk için yaşantı sağlanmış olur. Çocuğun parkuru tamamlaması için bir akranı model olarak kullanılabilir. Çocuk akranın hemen ardından parkura girer ve akranın yaptıklarını takip eder. Etkinliğin sohbet kısmında yorgun, dinç ve dinlenmenin önemini anlatan görsel betimlemeleri yoğun olan bir video çocuğa izletilebilir. Etkinliğin serbest çalışma kısmında öğretmen çocuğa model olabilir ya da akranı model olarak kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun performans düzeyine sözel yardım veya akran desteği sağlanabilir. Çocuğun göz hizasına inilerek kısa ve basit yönergeler verilmelidir. Çocuğun parkuru tamamlaması için bir akranı model olarak kullanılabilir. Çocuk akranın hemen ardından parkura girer ve akranın yaptıklarını takip eder. Öğretmen parkurun sonunda yorulduğunu ve insanların yorucu işler yaptıktan sonra dinlenmeye ihtiyaç duyduklarını resimli görseller kul-

lanarak anlatabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarılardan faydalanılabilir.

7. Dil Ve Konuşma Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Sorulan sorulara cevap verilebilmesi için çocuğa yeteri kadar süre verilmelidir. Çocuğun dil düzeyine göre soruların sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Neleri yapmak seni dinlendirir?" yerine çocuğa "Zıplamak mı oturmak mı seni dinlendirir?" şeklinde seçenek içeren soru sorulabilir. Aynı şekilde "Dinlenmiş olmak ne demek?" yerine "Dışarıda çok oynayıp yorulduğunda eve gelip yatarsın. Kalktığında kendini nasıl hissedersin?" sorusu sorulabilir. Çocuk sözcükleri tam olarak çıkarmada zorlanıyorsa (örneğin "dinlenmiş" yerine "dinlemiş" diyorsa), çocuğun söylediği sözcük doğru olarak söylenerek model olunur ("Evet, dinlenmiş."). Çocuğun verdiği cevap genişletilerek tekrar söylenir (Dinlenmiş olursun, iyi dinlenmiş olursun vb.). Bu genişletmelerin de yine basamak basamak çocuğun dil düzeyine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Tek kelimeli cümleler dönemindeki çocuğa en fazla iki kelimeli genişletme yapılabilir. İki kelimeli cümle dönemindeki çocuğa ise üç kelimeli bir genişletme uygulanabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesinde, nasıl bir etkinlik yapılacağı ve çocuktan neler beklenildiğinden bahsedilebilir. Çocuğa kısa ve net yönergeler verilmelidir. Çocuğun parkuru tamamlaması için kısa süreli hedefler belirlenebilir. Etkinlik sırasında çocuğun arada bir duraklamasına izin verilerek, kısa molalarla etkinliği tamamlaması sağlanabilir. Çocuğa "Yorulunca vücudumuzda neler olur? Yorulunca neler yaparız? Dinlenmek nedir?" vb. sorular sorularak cevaplaması için ek süreler verilebilir. Çocuğun dikkat süresi göz önüne alınarak sorular kısaltılabilir. Çocuğun hareket etmesi sınıf düzenini bozmayacak şekilde ayarlanabilir. Örneğin çocuğun yapılan etkinlikleri panoya asması istenebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuk tekerlekli sandalye kullanıyorsa ellerini ve kollarını yoracak alternatif etkinlikler tercih edilebilir. Yerde yapılan resim etkinliğinde çocuk etkinliği uygun bir masada yapabilir. Çocuk boyayı tutmayla ilgili bir sıkıntı yaşıyorsa büyük boy mum boya ya da kalem tutma aparatları kullanılabilir. Çocuğun masada yaptığı resim diğer resme eklenerek sergilenebilir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 18

Etkinliğin Adı	: Köpeğimin Kulübesi
Etkinlik Çeşidi	: Drama Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 5	: Dinlenmenin önemini açıklar.
Göstergeleri	: Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler. Dinlendirici etkinliklere katılır. Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.
Materyaller	: Pastel boya, karton koli.
Kavramlar/Sözcükler	: Ev, kiracı, fotoğraf, kulübe, dinlenmek.

Öğrenme Süreci**Isınma/Hazırlık**

- Çocuklara "Köpeğim Nerede?" oyunu oynanacağı söylenir. Üçlü gruplar oluşturulur. İki kişi el ele tutuşur ve üçüncü kişi ortaya geçer. El ele tutuşan çocukların kulübe rolünde, ortadaki kişilerin köpek rolünde oldukları belirtilir. Oluşturulan kulübe sayısından en az bir fazla çocuk ortada kalmalıdır. Örneğin, dört tane el ele tutuşmuş çocuk grubu (bunlar kulübe rolündedir) varsa en az beş tane çocuk dışarıda kalmalıdır.
- Oyunun ilk aşamasında köpek rolündeki çocuklar ortada dururlar. Öğretmen "Köpeğim içeride." dediği zaman hepsi bir kulübeye gider. Her kulübede bir kişi olmalıdır. Kulübesi olmayanlar ortada kalmış olur. "Köpeğim dışarıda." yönergesi ile hepsi kulübelerden çıkar ve ortaya geçer. Yeniden "Köpeğim içeride." denildiğinde herkes bir kulübeye gider. Her çocuğun köpek, kulübe rollerine girmesi sağlandıktan sonra oyun sonlandırılabilir.

Canlandırma

- Öğretmen çocuklara bir dramatik durum söyler. İki grup oluşturulur ve dramatik durumları çocuklardan fotoğraf karesi şeklinde canlandırmaları istenir.
- "Çocuklar grubunuzda bir kişinin köpeği var. Bizler gibi hayvanların da barınma ihtiyaçları vardır. Ona bir kulübe yapmamız gerekiyor. Bu

canlandırmayı yaparken fotoğraf karesi tekniğini kullanacağız. Sanki o an fotoğrafınızı çekiyormuşum gibi donmanız gerekiyor. Anlaştık mı?

- Fotoğraf karemizde arkadaşlarınızla birlikte köpeğinize kulübe yapmaya karar verdiğiniz an olacak.
- Fotoğraf karemizde kulübeyi yapmaya başladığınız an olacak.
- Fotoğraf karemizde çok yorulduğumuz ve bir grubumuzun dinlenmeye karar vermiş olduğu olacak. O grup bu anın fotoğraf karesini oluşturmuş olacak. Diğer grup ise dinlenirlerse kulübeyi yapamayacaklarını düşündükleri için dinlenmeme kararı almışlar. Onlar da kulübenin yapımına devam ediyorlar. Bu anın fotoğraf karesini oluşturacaklar.
- Fotoğraf karesinde ise dinlenen grup daha sonra işlerine devam etmiş ve kulübeyi bitirmişler. Kulübeyi bitirdikleri anın fotoğrafını oluşturacaklar. Dinlenmeyen diğer grup ise çok yoruldukları için kulübeyi tamamlayamamışlar. Kulübe yarım kalmış ve onlar bu fotoğraf karesinde çok yorğun olacaklar." şeklinde yönergeler verilir.

Değerlendirme

- Çocuklar çembere davet edilir. Çalışma ile ilgili sorular sorulur. Dinlenmenin önemi hakkında sohbet edilir. Çember iki gruba ayrılır, ayrılan gruplara pastel boya ve birer karton koli verilir.

Köpek kulübesi yapmaları istenir. Oluşturulan kulübeler bahçede uygun bir alana bırakılır. Okulun sahiplenmiş olduğu bir köpek varsa onun için kullanılabilir ya da okulun çevresindeki uygun bir alana bırakılarak sokak hayvanları için kullanılması sağlanabilir.

Değerlendirme

- Kulübeyi kimler bitirebildi?
- Kulübeyi bitiremeyen diğer grup hiç durmamalarına rağmen neden çalışmayı tamamlayamadı?

- Dinlenmek için neler yapabiliriz?
- Yorulunca neler yaparsın?
- Hiç dinlenmezsek neler olur?

Aile Katılımı

- Çocuklardan anne ve babalarıyla evde en çok hangi işi yaparken yoruldukları hakkında sohbet etmeleri istenir. Verilen cevaplara göre söylenilen işler hep birlikte yapılır.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Köpeğim kulübede oyunu oynanırken, çocuğun birkaç arkadaşının model olduğu bir deneme oyunu oynatılabilir. Ardından çocuğun içinde olduğu bir deneme oyunu oynatılır ve yönergelerin ne anlama geldiğini tam olarak anlaması sağlanır. Fotoğraf karesiyle köpeğin kulübesini yapma etkinliği de aynı şekilde önce küçük bir deneme oyunu ile başlayabilir. Örneğin “Şimdi, sizden acıkan bir kediyi taklit etmenizi istiyorum. Şimdi de uçak olmanızı istiyorum. Şimdi bu uçak havalansın ve başka şehre uçuşsun. Ben de bu uçağı fotoğraflayayım.” şeklinde bir deneme yapılması, çocuğun oyunun daha basit ve somut hâlden başlayarak etkinliği anlamasını sağlayabilir. Fotoğraflı drama etkinliğinde akran iş birliğini ve desteğini kullanmak, çocuğun hem etkinlikte aktif rol alması hem de akran etkileşimini arttırması açısından önemlidir. Çocuğun performansına göre kolilerden köpek kulübesi yapma etkinliğinde de akran desteğinden yararlanılabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansı da dikkate alınarak, zihinsel yetersizliği olan çocuklar için yapılan uygulamalardan faydalanılabilir. Akran iş birliği ve etkileşimini en üst düzeyde tutacak şekilde uyarlamalara yer vermek, sohbetler ve etkinlikler sırasında dili kullanması için cesaretlendirmek ve teşvik etmek önemli noktalardır. Olabildiğince sohbetleri somutlaştırmalı, soyut öğelere çocuğun aşına olduğu insan, bitki, hayvan ve nesneler üzerinden örnekler verilmeye çalışılmalıdır. Bir gruba verilen kartonun daha kalın olması, boyaların

kuru boya olması gibi onları fiziksel açıdan yoracak etkinliklere yer vererek belirlenen sürede bitirememeleri ve yorulmaları sağlanabilir. Çocukta dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin bir yetersizlik de varsa dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesinde, etkinlik alanı çocuğa incelenmeli ve detaylı olarak betimlenmelidir. Oyunun nasıl oynanacağı sesli betimlenebilir. Akran desteği alınarak etkinliğin dramatize edilmesi sağlanabilir. Öğretmen, çocuğa etkinlikteki geçişleri ve etkinlikte o an hangi aşamanın yapıldığını anlamlandırabilmesi için diğer çocukların isimleriyle birlikte davranışlarını sesli betimleyebilir. Öğretmen etkinlik sırasında çocuğun güvenli bir şekilde bağımsız hareket edebilmesi için gerekli tedbirleri almalıdır. Akran desteğiyle veya fiziksel yardımla koliyi parmak boyasıyla boyaması sağlanarak köşeleri hissettirilebilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını arttıracaktır. Oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı çocuğa sözel ipucu sunularak açıklanabilir ya da model olma veya akran desteği alınarak aynı zamanda etkinliğin nasıl yapıldığı açıklanabilir. Yardım verilirken çocuğun gereksiniminden fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Sınıf ortamının aydınlatması çocuğun görme kalıntısına göre ayarlanmalıdır. Gerekliyse oyun sahası içerisine birden fazla ışık kaynağı (ışık topları, ışık küreleri, fenerler) yerleştirebilir ve bu sayede çocuk, bağımsız hareket edebilmesi için cesaretlendirilebilir.

Az gören çocuğu hareketli oyunlardan uzak tutmak yerine katılması için teşvik ederek, etkinlik sırasında yeterli süre verilebilir. Kolilerle köpek kulübesi yapma etkinliğinde canlı renklerin ve parmak boyasının kullanımı çocuğun etkinliğe katılımını kolaylaştıracaktır.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğin canlandırma kısmında yapılacak olan her bir basamağın görseli öğrenciye etkinlikten önce gösterilmelidir ya da her bir basamağın atlamadan yapıldığı aynı etkinliğin videosu izletilebilir. Etkinlik sırasında video durdurularak etkinliğin basamak basamak ilerlediği çocuğa gösterilebilir. Öğretmen, etkinliğin gerekli gördüğü kısımlarında çocuğun akranını model olarak kullanabilir. Etkinlik boyunca çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunulabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Diğer çocuklara verilen yönergeler çocuğun performans düzeyine göre ses şiddeti ayarlanarak ve göz teması kurarak verilmelidir. Yönergelerin kısa, açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen, oynanacak oyunda çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardım kullanabilir. Öğretmen etkinlik boyunca gerekli gördüğü durumlarda akranını model olarak kullanabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Sorulan soruya cevap verebilmesi için yeteri kadar süre verilmelidir. Dil düzeyine göre "Evet/Hayır" gibi tek kelimeli cevaplar ya da iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevaplar verecek şekilde soruların sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Dinlenmek için neler yapabi-

liriz?" sorusu yerine tek kelimeli dönemdeki çocuğa "Dinlenmek için oturur musun yoksa koşar mısın?" şeklinde seçenekli soru sorulabilir. Çocuk sözcükleri tam olarak çıkarmakta zorlanıyorsa örneğin "Dinlenirim" yerine "Dinleniyim" diyorsa çocuğun söylediği sözcük doğru olarak söylenir ve çocuğa tekrar söylemesi için "Evet, dinlenirsin." denilerek model olunmalıdır. Çocuğun verdiği cevaplar genişletilerek tekrar söylenir (Örneğin oturarak dinlenirsin, yatarak dinlenirsin vb.). Bu genişletmelerin de yine basamak basamak çocuğun dil düzeyine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Tek kelimeli cümleler dönemindeki çocuğa en fazla iki kelimeli genişletme yapılabilir. İki kelimeli cümle dönemindeki çocuğa ise üç kelimeli bir genişletme uygulanabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesinde, nasıl bir etkinlik yapılacağından ve çocuktan neler beklenildiğinden bahsedilebilir. Etkinlik aşamalara ayrılabilir. Öğretmen yönergeleri basit ifadelerle sunarak gerektiğinde tekrarlayabilir. Çocuğun oyunu daha iyi kavrayabilmesi için bir deneme oyunu oynatılabilir. Çocuğun akran iş birliğiyle oyuna devam ederek aktif rol alması sağlanabilir. Çocuğun etkinliğe katılma ve izleme davranışı uygun aralıklarla pekiştirilmelidir. Etkinlik sırasında kısa molalar verilebilir. Kulübeler yapılırken çocuğun dikkatini canlı tutmak için başarılı olabileceği grupta yer alması sağlanabilir. Oluşturulan kulübeleri bahçeye götürmesi için çocuğa sorumluluk verilebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performans düzeyine göre etkinliğin ısınma kısmında, etkinliğe tam katılımını sağlamak için çocuğa kulübe rolü verilebilir. Böylece etkinlik boyunca çocuk hızlı yer değiştirmelere maruz kalmayacağı için etkinliği daha rahat sürdürebilir. Canlandırma kısmında çocuğun yetersizlikten etkilenme durumuna göre öğretmen fotoğraf çekme görevini çocuğa verebilir. Çocuğa etkinlik sırasında performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunulabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir.

ETKİNLİK 19

Etkinliğin Adı	: Müzikle Dinlenme
Etkinlik Çeşidi	: Müzik-Oyun Etkinliği (Büyük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 5	: Dinlenmenin önemini açıklar.
Göstergeleri	: Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler. Dinlendirici etkinliklere katılır.
Materyaller	: Kalabalık sokak ve doğa sesleri, farklı enstrüman sesleri, konserve kutusu, yoğurt kabı, balon, paket lastiği, makas, bant, boncuk, farklı boyut ve renklerde ip, baget, karton rulo, pet şişe, ceviz kabukları, kapak gibi atık malzemeler.
Kavramlar/Sözcükler	: Enstrüman.

Öğrenme Süreci

- Minderlerinde oturan çocuklara kalabalık sokak sesleri ve doğa sesleri dinletilir. Seslerin nelere ait olduğu sorulur ve tahmin etmeleri istenir. Kalabalığın sesini duyduklarında ne hissettikleri ve doğa seslerini duyduklarında neler hissettikleri sorulur. Farklı enstrüman sesleri (ney, keman ve karışık enstrümanların sesleri) dinletilir. Sesleri dinlenen müzik aletlerinin neler olduğu tahmin edilmeye çalışılır. Bu seslerin kendilerine neler hissettirdiği sorulur.
- Çocuklara dinlenmek ne demek, dinlenmezsek neler olabilir, hangi durumlarda dinlenmeye ihtiyaç duyuyorsunuz ve dinlenmek istediğimizde neler yaparız gibi sorular sorulur. Bazı seslerin ve müziklerin de bizi dinlendirebileceği söylenir. Dinlendirici bir müzik açan öğretmen, çocuklardan minderlerinde uzanmalarını ve müziği dinlemelerini ister. Bir süre sonra çocuklardan gözlerini kapatıp kendi müzik aletlerinin hayalini kurmaları istenir. Müzik bitince gözlerini açan çocuklardan kurdukları hayali anlatan resimler yapmaları istenir. Resimler bitince herkesin ha-

yali dinlenir. Resimler sergilenmek üzere panoya asılır.

- Atık malzemelerin bulunduğu etkinlik masasına geçen çocuklara, hayal ettikleri müzik aletlerini yapma fırsatı verilir. Öğretmen hareketli bir müzik açar ve sandalye kapmaca ya da çocukların seçtiği farklı bir oyun oynanır. Oyun sonunda yorulan olup olmadığı, yorulunca neler yapılabileceği üzerine sohbet edilir.

Değerlendirme

- Dinlenmek ne demektir?
- Yorulunca ne yaparsın?
- Sesler bizi yorabilir mi?
- Sesler bizi dinlendirebilir mi?

Aile Katılımı

- Ailelerden çocuklarıyla birlikte farklı müzik türlerini dinleyip kendilerini dinlendiren müziği bulmaları istenir. Yorucu bir günün ardından dinlenmek için seçtikleri müziği dinlemeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI**1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin**

Çocuğun dinletilen sesi görseller arasından seçmesi sağlanabilir. Farklı enstrümanların sesleri dinletilirken görseller de gösterilerek çocuğa bunların adını

bilip bilmediği sorulabilir. Çocukla dinlenmek üzerine sohbet edilirken, dinlenmenin nasıl olacağı görseller üzerinden örnekler verilebilir. Ayrıca sorular sorulurken çocuğa seçim yaptırılarak cevap vermesi sağlanabilir (Örneğin "Dinlenirken uzanarak televizyon mu izlersiniz yoksa bisiklete mi binersiniz?"). Hayal ettikleri

enstrümanları çizmeleri istendiğinde, çocuğa hayalindeki enstrüman sorulabilir ve eğer cevap vermezse seçenek sunularak yönlendirilebilir. Çocuk resmi çizmezse kılavuz çizgilerle çizmesi sağlanabilir. Atık malzemelerle yapacağı etkinliklerde çocuğun kendisiyle aynı enstrümanı seçen bir akranı ile birlikte ortak bir enstrümanı yapması sağlanabilir. Çocuklara oyun oynatılırken akran iş birliğine dayalı ve çocuğun performansına uygun oyunların seçimi öncelikli olmalıdır.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir. Farklı şeylerin sesi dinletilirken önce alçak bir ses düzeyinde dinletilebilir. Daha sonra yavaş yavaş ses düzeyi arttırılabilir. Çocuğun günlük yaşamda duyacağı seslerin kaynağını keşfetmesi ve bu sesleri tanıması oldukça değerlidir. Enstrümanlar tek tek dinletildikten sonra, birkaçının birlikte olduğu müzikler açılabilir ve parçanın içindeki enstrümanların görseller üzerinden göstermesi istenebilir. Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklardan bazılarının müziğe karşı özel ilgileri olabileceği ve aynı şekilde müziğin de çocuklar üzerinde sakinleştirici etkileri olabileceği unutulmamalıdır. Bunu keşfetmeye ilişkin denemeler bu etkinlik sırasında yapılabilir. Çocuklarla dinlenmeye yönelik sohbet edilirken videolar ve görseller üzerinden örnekler verilebilir. Çocuklardan gözlerini kapatıp müzik aletlerinin hayalini kurmaları istendiğinde, açılan müziğin içindeki enstrümanlar isimlendirilebilir. Çocuktan hayal edilen enstrümanı çizmesi istendiğinde kılavuz çizgiler çizilebilir veya önünde bir enstrüman çizilerek adım adım resmi tamamlaması sağlanabilir. Atık materyallerle yapacağı etkinliklerde çocuğun kendisiyle aynı enstrümanı seçen bir akranı ile birlikte ortak bir enstrümanı yapması sağlanabilir. Böylece çocuğun akran etkileşimine katkı sağlanabilir. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizliği mevcutsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanabilirsiniz. Çocuklar için seçilen oyun akran etkileşimine teşvik edici oyunlardan seçilmelidir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik öncesi çocuğa işitsel farkındalık çalışmaları yapılabilir. Çocuğa "Şimdi sana farklı sesler dinleteceğim. Beni dikkatle dinle.", denerek önce sokak sesleri (araba sesi, ayak sesleri, konuşma sesleri), sonra da doğa sesleri (su sesi, hayvan sesi, yağmur sesi) verilebilir. Duyduğu seslerin neler olduğunu cevaplaması için yerince süre verilerek çocuk cesaretlendirilmelidir. Farklı

enstrüman sesleri dinletilerek dokunduğu müzik aletiyle sesleri eşlemesi sağlanabilir. Görme yetersizliği olan çocuk için minderine uzanarak düşünüyor gibi yapması zor olabilir. Bu nedenle akran desteği alınarak akranıyla birlikte yan yana uzanıp sesli düşünüyormuş gibi yapmaları sağlanabilir. Kenarları kabartılmış gitar görselini dokunarak inceledikten sonra parmak boya kullanarak sınırları taşırmadan boyaması sağlanabilir. Çocuğu yarış gibi hareketli oyunlardan uzak tutmak yerine sandalye kapma yarışmasına katılması için teşvik ederek yeterli süre verilebilir. Çocuğun etrafına sandalyeler dizerek sandalye adası oluşturulabilir. Çocuk da sandalyelerin ortasına oturtularak adanın prensi/prensesi olur ve çocuk elini şaklattığında müziğin durması sağlanabilir. Öğretmen, etkinlik sırasında çocuğun yakınında olma-ya dikkat eder. Etkinlik boyunca hareketlerini gözlemler ve çarpışma yaşanmaması için önlem alabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabil-diğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun görme kalıntısını en işlevsel şekilde kullanabileceği ışığa sahip bir alana oturması sağlanabilir. Sınıf ortamının aydınlatması çocuğun görme kalıntısına göre ayarlanabilir. Gerekliyse ek olarak ışık küreleri kullanılabilir. Etkinlik öncesi çocuğa işitsel farkındalık çalışmaları yapılabilir. Çocuğa önce sokak sesleri (araba sesi, ayak sesleri, konuşma sesleri), sonra doğa sesleri (su sesi, hayvan sesi, yağmur sesi) ve müzik aleti sesleri dinletilebilir ve sesin kaynağını tahmin etmesi sağlanabilir. "Biz bu sesleri acaba nerelerde duyuyoruz?" denilerek çocukta merak uyandırılabilir. Daha sonra dinletilen sesleri büyük görsellerin olduğu nesne kartları üzerinden eşlemesi sağlanabilir. Kenarları kalın çizgilerle belirginleştirilmiş gitar görselini, görme kalıntısını kullanarak inceledikten sonra canlı renkteki parmak boyasıyla taşırmadan boyaması sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen tarafından etkinlikten önce çocuğun cihaz kontrolü yapılmalıdır. Cihazın açık ve çalışır durumda olduğundan emin olunmalıdır. Diğer çocuklara dinletilen müzikle ilgili videolar izletilebilir, görseller gösterilebilir. İnsanları yoran başka durumların videoları izletilip görselleri gösterilebilir. İnsanları yoran durumlar dramatize edilerek çocuğa model olunmalıdır. Çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da işaret ile yardım edilerek çocuğu yoracak eylemler yaptırılabilir. Böylece yaşantı sonucu dersin amacını kavramış olur. Dinlenmenin önemini anlatan kısa bilgilendirici videolar izletilebilir. Çocuğun ebeveyni ile iletişime geçilerek hoşuna

giden durumlar ve dinlenirken yapmaktan keyif aldığı şeyler hakkında bilgi alınmalıdır. Bu doğrultuda diğer çocuklar minderlerine uzanıp dinlenirken işitme yetersizliği olan çocuk da kendi dinlenme biçimi ile derse katılmış olur. Sınıfa bir dinlenme köşesi yapılabilir. Serbest oyun dersinden ya da üst düzey düşünme becerileri gerektiren yorucu etkinliklerden sonra dinlenme köşesine çekilme rutini oluşturulabilir.

Çocuğa işitsel (fonolojik) farkındalık çalışması yapılabilir. Çocuğa basit düzeyde önce sokak sesleri sonra doğa sesleri olacak şekilde sesi hissettirme çalışmaları yapılabilir. Müzik aleti tasarlama kısmında çocuğa konuya ilişkin kısa videolar izletilebilir. Tasarım aşamasında öğretmen, çocuğun karşısına geçerek model olabilir. Tasarlanan müzik altından çıkan sesin de hissettirme çalışması yapılabilir. Öğretmen dersin sonunda oynanacak oyunda çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Öğretmen tarafından etkinlikten önce çocuğun cihaz kontrolü yapılmalıdır. Cihazın açık ve çalışır durumda olduğundan emin olunmalıdır. Öğretmen etkinlik boyunca yönerge verirken çocuk ile göz teması kurmalıdır. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olacak şekilde verilmelidir. Dinlenmenin önemi ile ilgili kısa videolar çocuğa izletilebilir. Resimli görseller üzerinden canlandırma yapılarak ne zaman dinlenmeye ihtiyaç duyulduğu anlatılabilir. Örneğin ders çalışma, koşma, oyun oynama gibi eylemlerin görsellerine bakılarak yapılan eylem canlandırılabilir. Canlandırma sırasında çocuğa fırsat verilmelidir. Böylece çocuk etkinliğin amacını somutlaştırmış olur. Öğretmen oynanacak oyunda çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Öğretmen dinlenme, hayal kurma ve oyun oynamada akranını model olarak kullanabilir.

Çocuğa işitsel (fonolojik) farkındalık çalışması yapılabilir. Çocuğa basit düzeyde önce sokak sesleri sonra doğa sesleri olacak şekilde sesi hissettirme çalışmaları yapılabilir. Müzik aleti tasarlama kısmında çocuğa konuya ilişkin kısa videolar izletilebilir. Tasarım aşamasında öğretmen, çocuğun karşısına geçerek model olabilir. Tasarlanan müzik altından çıkan sesin de hissettirme çalışması yapılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğa sesin kaynağı sorulduğunda önceden hazırlanan görseller üzerinden cevap vermesi sağlanabilir. Aynı şekilde enstrümanların da sesleri dinletildikten sonra görseller üzerinden hangi enstrüman olduğu sorulabilir. Enstrümanlar isimlendirilerek çocuğun da öğretmenin söylediklerini tekrar etmesi için teşvik edilebilir. Çocuk hatalı ya da eksik söylüyorsa öğretmenin kelimenin doğrusunu yeniden söylemesi ve çocuğun da tekrarlaması sağlanmalıdır. Örneğin "gitar" diyeceğine "gitay" diyorsa öğretmen burada "r" ye baskı yaparak düzeltme yapmalıdır. Çocuğun doğru cevabı pekiştirilerek gitara ilişkin özellikler de eklenerek genişletmeler yapılmalıdır (Örneğin telli gitar, kahverengi gitar vb.). Dil düzeyine göre soruların "Evet/Hayır", tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Yorulunca nasıl dinlenirsin?" sorusu yerine "Yorulunca yatarak mı dinlenirsin yoksa koşarak mı?" sorusu sorulabilir. Çocuk cevap veremiyorsa akranı model olarak kullandıktan sonra sorular çocuğa yöneltilebilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun, öğretmene yakın bir yere ya da model alabileceği bir başka çocuğun yakınına oturması sağlanabilir. Çocuğa dinletilen sokak sesleri, doğa sesleri ve enstrüman sesleriyle resimli kartları ilişkilendirerek eşleştirmesi sağlanabilir. Çocuk doğru eşleştirmelerinden hemen sonra pekiştirilmelidir. Uygun olmayan eşleştirmelerde model olunarak çocuğun doğru eşleştirmesi sağlanabilir. Çocukla iletişim kurarken çocuğun göz hizasında olunmalıdır. Yönerge verilirken çocukla göz teması kurularak yönergeyi anladığından emin olunmalıdır. Gerekiyorsa yönergeyi anlaması için zaman verilebilir. Sandalye kapmaca oyununu oynarken arkadaşının model olmasını sağlayabilirsiniz. Oyun esnasında kısa süreli hedefler ve molalar verilebilir. Çocuğa resimleri panoya yerleştirmesi için görevler verilebilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre etkinlik boyunca sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Yerde yapılan dinlenme etkinliği için çocuğa uygun bir masaya yastık koyarak başını koymasını istenebilir. Çocuğun ebeveyni ile iletişime geçilerek hoşuna giden durumlar ve dinlenirken yapmaktan keyif aldığı şeyler hakkında bilgi alınabilir. Böylece diğer çocuklar minderlerine uzanıp dinlenirken, onun da kendi dinlenme biçimi ile derse katılması sağlanır.

ETKİNLİK 20

Etkinliğin Adı	: Mikropları Temizleyelim
Etkinlik Çeşidi	: Oyun Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 6	: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.
Göstergeleri	: Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.
Materyaller	: Müzik, temizlik malzemeleri.
Kavramlar/Sözcükler	: Kirli-Temiz.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen çocuklarla mikroplar hakkında sohbet eder. Mikrobun somutlaştırılması için yeşil bir balonun içine az miktarda sim, boncuk vb. konularak şişirilebilir ve üzerine konfeti parçaları yapıştırılabilir. Balona öfkeli bir yüz çizilebilir ve anlatım bunun üzerinden yapılabilir.
- Sınıflarının veya evlerinin kirlendiği zaman nasıl temizlendiği hakkında sorular sorulur. Bir oyun oynayacaklarını ve bu oyunda bir kişinin mikrop olacağı belirtilir. Seçilen çocuk, müzik başladığında diğer çocuklara dokunarak onları da mikroba dönüştürür. Mikroba dönüşen çocuklar el ele tutuşarak bir mikrop ağı oluşturmuş olur. Son çocuk yakalanana kadar oyun bu şekilde devam eder. Çocuklar arasından bir kişi gönüllü ebe olur. Müzik başlatılır ve oyun anlatıldığı gibi oynanır.
- Oyunun ikinci aşamasında öğretmen çocuklara kendisinin bir süpürge olduğunu ve tüm mikropları yakalayacağını söyler. Öğretmen eline bir toz bezi alır ve bez ile çocukları ebelemeye çalışır. Müzik yeniden başlatılır ve tüm çocuklar

öğretmen tarafından yakalanır. Yakalanan çocuklar kenarda oyun sürecini takip eder. Tüm çocuklar/mikroplar yakalandığında öğretmen sınıfın artık tertemiz olduğunu söyler ve temizlik ile ilgili araç gereçler hakkında sohbet eder. Çocuklarla birlikte sınıfta bulunan temizlik araç gereçleri ile sınıf temizlenir.

Değerlendirme

- Mikroplar nasıl temizlenir?
- Sınıfımız kirlendiğinde nasıl temizleriz?
- Temizlik yapılırken hangi malzemeler kullanılır?
- Evde temizlik yapılırken annenize yardım ediyor musunuz?
- Süpürge nasıl çalışır? Hiç süpürge kullandınız mı?

Aile Katılımı

- Ailelerden, ev temizliği ve düzenlenmesi sırasında gerekli araç ve gereçleri kullanabilmeleri için çocuklarına fırsat vermeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI**1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin**

Çocuğun performans düzeyi göz önünde bulundurularak anlatım açık, anlaşılır bir şekilde yapılmalıdır.

Etkinlik kuralları mutlaka öğretmen tarafından açıklanmalıdır. Çocuğa etkinliğin tüm aşamalarında ihtiyaç duyduğu yardım sunulmalıdır. Etkinliğin sonunda genelleme amacıyla gözle görülebilir parçaların oluşmasını sağlamak ve temizlemek için balonun içine kum,

sim ve boncuk gibi materyaller eklenebilir. Böylelikle çocuk, soyut varlıklar olan mikropları somutlaştırıp daha iyi kavrayabilir. Mikrop ağı oluşturma oyunu öncesinde, üç-dört öğrenciyle birlikte çocuğun da yer alacağı bir deneme oyunu yapmak oyunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Mikrop ağı oluşturulurken, çocuğa akran desteği verilebilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Zihinsel yetersizliği olan çocuklar için yapılabilecek etkinlik uyarlamaların tamamı çocuğun performansına göre burada da yapılabilir. Somutlaştırmak için çocuğun mikropla birebir temasa geçmesi ve en az iki ayrı duyusuyla algılaması (görme-dokunma, görme-işitme) önemlidir. Etkinliklerde akran etkileşimini artırmak için deneme oyununda çocuğun da yer alması ve ilk ebenin onun olması sağlanabilir. Öğretmen, süpürge olduğunda çocuğun etkinliği anlayabilmesi için diğer arkadaşlarını yakalarken ara sıra çocuğa hamle yapabilir. Bu sayede onun da dikkatini üzerine çekebilir ve yakalamak için koşarken ona dokunacağını önceden haber verebilir. Çocukta dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin bir yetersizlik de varsa dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Mikropları somutlaştırırken uçan balonlar ve metalik renkteki balonları tercih etmek riskli olabilir. Bunların patladıkları zaman içlerinden çıkan gaz, göze ciddi zarar verdiği için balon yerine mukavva tercih edilerek üzerine sim ve boncuklar yapıştırılabilir. Daha sonra bunların mikrop olduğu söylenir ve çocuğun dokunarak incelemesi sağlanabilir. Çocuğun oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı sözel ipucu sunularak açıklanabilir. Etkinlik sırasında görme yetersizliği olan çocuk mikrop olarak seçilebilir ve öğretmen fiziksel yardım ya da akran desteğiyle diğer çocuklara dokunmasını sağlayabilir. Birlikte dokundukları her çocuğun adı söylenmelidir. Mikrop ağı oluşturulurken akran desteği sunulabilir. Öğretmen süpürge olduğunda çocuğu yakalayarak akran desteğiyle kenara götürülebilir. Tüm çocuklar yakalandığında fiziksel yardım sunularak çocuğun masasını silmesi sağlanabilir. Öğretmen etkinlik sırasında çocuğun yakınında olup etkinlik süresince hareketlerini kontrol altında tutmalı ve olası çarpışma durumları yaşanmaması için önlem almalıdır.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabildiğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Çocuğun oyunu nasıl oynayacağı, ne yapacağı sözel ipucu sunarak açıklanabilir. Mikropları somutlaştırmak için büyük ve kırmızı top üzerine sim ve boncuklar yapıştırılarak incelemesi sağlanabilir. Büyük ve kırmızı top beyaz zemin üzerinde görsel açıdan daha görünür hâle getirilebilir. Etkinlik sırasında öğretmen model olarak veya akran desteği olarak etkinliği tamamlamasını sağlayabilir. Çocuğun etkinlik sırasında takılabileceği, çarpılabileceği, hareket alanını kısıtlayan ya da devrilerek çocuğa zarar verecek eşyaları ortadan kaldırılarak çocuğu cesaretlendirilebilir. Oyun sahası içerisine yanıp sönen ışık topları, el fenerleri, ışık küreleri, ışıklı ve sesli oyuncaklar gibi birden fazla ışık konularak çocuğun işlevsel görmesini etkili kullanabilmesi desteklenebilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi için öğretmen model olabilir ya da resimli yönerge takip kartı verilebilir. Müziğin başlangıç ve bitişini çocuğun anlaması için öğretmen, elini iki yana sallama, bayrak kaldırıp indirme, müziğin başında ve sonunda yerinde zıplama gibi alternatif hareketler yapabilir. Etkinliğin daha önceden yapılmış halinin videosu çocuğa izletilebilir. Etkinlik sırasında video durdurularak çocuğun etkinliği basamaklandırması ve daha kolay kavraması sağlanacaktır. Çocuğun performans düzeyine göre etkinlikler sırasında akran modeli kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinliğe başlamadan önce çocuk cihaz kullanıyorsa cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Anlatım sırasında kullanılan cümlelere uygun görsellerin kullanılması, çocuk açısından etkinliği anlaşılır kılacaktır. Anlatım yapılırken çocuk yakınında tutulmalı ve göz teması kurulmalıdır. Ses tonu da çocuğun performans düzeyine göre ayarlanmalıdır. Etkinliğin temizlik yapma kısmında çocuğun akranı model olarak kullanılabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına

uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun sorulara verdiği cevaplarda kelimeleri doğru telaffuz edemiyorsa bu kelimelerin doğruları söylenerek model olunmalı ve çocuğun tekrar etmesi sağlanmalıdır. Örneğin çocuk “deterjan” kelimesini tam olarak söyleyemiyorsa kelime birkaç kez tane tane söylenmeli, ardından çocuğun söylemesi için onu cesaretlendirilmelidir. Hemen ardından çocuğa “Aferin, harikası!” gibi kelimelerle pekiştirme sağlanmalıdır. Değerlendirme kısmında çocuğun dil performansına göre tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar veya üç kelimeli cevaplar verecek şekilde sorular değiştirilebilir. Örneğin “Temizlik yaparken neler kullanırsınız?” sorusu yerine “Temizlik yaparken çamur mu yoksa su mu kullanılır?” sorusu sorulabilir. Cevaplara ilişkin yönlendirme yapılabilir. Böylelikle çocuk öğretmenin cevabını taklit ederek dili kullanmaya ilişkin isteği arttırılabilir. Kelime kullanımlarına ve cevaplara ilişkin akran model olarak kullanılabilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuk öğretmene yakın bir yerde, model olabilecek bir arkadaşının eşliğiyle mikrop olup arkadaşlarını yakalamaya çalışabilir. Öğretmen yönergeleri basit ifadelerle sunar ve gerektiğinde tekrarlayabilir. Çocuğun etkinliğe katılma ve izleme davranışı uygun aralıklar-

la pekiştirilebilir. Etkinlik sırasında çocuğun etkinliğe katılımı desteklenebilir. Çocuğun uzun süreli etkinliklerde başarılı olması için etkinlik aşamaları bölümlere ayrılabilir. Çocuklara dokunma, mikropa dönüşme, mikrop ağı oluşturma gibi her basamak için bir hedef verilebilir. Bu şekilde çocuğun adım adım etkinlik aşamalarını tamamlamasına yardımcı olunabilir. Sınıfı temizleme aşamasında çocuğa belirli bir süre verilmelidir. Öğretmen “İlk beş dakikada şuradan şuraya kadar temizlemen gerekiyor, ikinci beş dakikada da şuradan şuraya kadar temizlemen gerekiyor.” vb. cümleler kullanılabilir. Böylece temizliğin birinci beş dakikasını bitiren çocuk başarıya ve temizliği bitirme mutluluğunu yaşayacak, kendine güveni gelecek ve bu motivasyonla kalan temizliği yapmaya daha istekli olacaktır.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen, çocuğa etkinlik sırasında performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Örneğin çocuk tekerlekli sandalyedeyse mikrop ağında ebeleyen ilk kişi olabilir ya da akran desteği verilerek çocuğun tekerlekli sandalyesini bir arkadaşının itirmesi sağlanabilir. Çocuk ellerini kullanamıyorsa yakalayamayacağı için temizlik bezi eline verilerek bezle değdiği kişinin mikropa dönüşmesi şeklinde oyun uyarlanabilir. Ya da mikrop balonu eline verilerek balonu değdirdiği çocuk da mikropa dönebilir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 21

Etkinliğin Adı	: Şefe Sürpriz
Etkinlik Çeşidi	: Fen-Sanat Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 6	: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.
Göstergeleri	: Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır. Beden temizliğiyle ilgili malzemeleri kullanır. Çevre temizliğiyle ilgili araç ve gereçleri kullanır.
Materyaller	: Kabuklu haşlanmış patates, zeytin, haşlanmış mısır, sürahilerde ayran, tabak, çatal, kaşık, bardak, peçete, masaların temizliği için bezler, plastik tabaklar, yapıştırıcı, makas, artık materyaller (ip, boncuk, yaprak, kumaş parçaları, pamuk, gazete kâğıdı vb.).

Kavramlar/Sözcükler: Kumpir, şef, lezzetli.

Öğrenme Süreci

- Çocuklara masalara oturmaları söylenir. Bugün hep birlikte yemek yiyecekleri fakat yemeğin onların da yardımıyla hazırlanacağı anlatılır. Yiyecekleri hazırlamadan önce ne yapılması gerektiğiyle ilgili soru sorulur ve ipuçlarıyla ellerin yıkanması cevabına ulaşılır. Ellerini yıkayan çocukların hazırlanan yemek masasından tabak, çatal, kaşık alıp yerlerine oturmaları istenir. Öğretmen de tabak, çatal ve bir patates alıp kendi masasına geçer. Çocuklar da sırayla patateslerini alıp yerlerine geçerler. Çocuklara bu patatesle nasıl bir yemek hazırlayabilecekleri sorulur ve düşünceleri istenir.
- "Kumpir nedir? Daha önce yediniz mi? İçinde hangi malzemeler olur?" gibi sorular sorulur. Cevapların ardından birlikte kumpir yapılacağı ve hazırlanan yemek masasından sırayla bütün malzemelerin alınacağı söylenir. Haşlanmış patateslerin kabukları soyulur. Çatalla ezilmeye çalışılır. Masadan zeytinlerini alan çocuklar zeytinlerin

çekirdeklerini çıkarırlar. Mısırlardan kaşıkla kendi tabaklarına alırlar. Patateslerinin üstüne istedikleri kadar zeytin ve mısır ekleyebilecekleri söylenir. Sürahilerdeki ayrandan kendi bardaklarına boşaltmalarına fırsat verilir. İşlemler bittikten sonra masalar temizlenir, çöpler çöpe atılır. Yemeğe geçilir ve çocuklar tekrar ellerini yıkamaları için yönlendirilir. Ellerini yıkayan çocuklar masadan peçetesini alıp katlar. Yemekler bittikten sonra tabaklarda kalan çöpler çöpe atılır. Masalar tekrar temizlenir ve eller yıkanır. Ellerini yıkayan çocuklardan minderlerine oturmaları istenir.

- Şefin sürpriz yemeği masalı anlatılır. "Bir varmış, bir yokmuş. Çok çok eski zamanların birinde bir şef varmış. Şef çok güzel yemekler yapmaya başlamış. Ülkedeki herkes bu şefin yemeklerinin lezzetini konuşur olmuş. Bu söylentileri duyan kral çok meraklanmış ve bu şefi yemek yapması için saraya davet etmiş. Sarayın kocaman mutfağına giren şef çok şaşırmış. Daha önce hiç bu kadar büyük bir mutfakta yemek yapmamış ki!

Ne yapsam ne yapsam diye düşünürken bir türlü bir şey bulamamış. Aklına hiçbir yemek gelmiyormuş. Kraldan korkan şef mutfak kapısından çıkıp sarayın yan tarafındaki okulun bahçesine gitmiş. Bahçede şefi gören çocuklar merakla ne olduğunu sormuşlar. Şef olanları anlatmış. Hem çok korktuğunu hem de üzüldüğünü söylemiş. Çocukların aklına bir fikir gelmiş ve şefe yardım etmeye karar vermişler.” diyerek masal burada sonlandırılır. Çocuklara, “Masaldaki çocuklar biz olalım ve şefe büyük bir sürpriz yapalım. Hepimiz şef için yemekler hazırlayalım mı?” diye sorulur ve yapacakları yemekleri düşünmeleri istenir. Masalara geçen çocuklara plastik tabak ve atık malzemeler verilir. Çocuklardan hayal ettikleri yemekleri yapmaları istenir. Hazırlanan tabaklar sınıfta uygun bir yerde sergilenir.

***Etkinlikte kullanılan besinlere çocukların alerjisi olup olmadığını mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.**

Değerlendirme

- Kumpirin içinde hangi malzemeler olur?
- Kumpir yaparken zorlandın mı?
- Kendi kumpirini hazırlamak eğlenceli miydi?
- Şefe yardım etmeseydik ne olurdu?
- Şefe yardım edince mutlu oldun mu?
- Sence masal nasıl bitse güzel olur?

Aile Katılımı

- Ailelerden evde çocuklarıyla birlikte sürpriz bir yemek yapıp sofrayı çocuklarıyla birlikte hazırlamaları yemekten sonra da sofrayı birlikte toparlamaları istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre ellerini yıkaması için beceri basamak basamak anlatılabilir ya da bu aşamada akran model olarak kullanılarak çocuğun akranının gerçekleştirdiği adımları takip etmesi sağlanabilir. Çocuk yemek için gerekli materyalleri (tabak, kaşık, çatal) alması için tek tek yönlendirilebilir. Çocuklara patatesle yapılan yemeklerin görselleri gösterilerek isimlerinin söylenmesi istenebilir. Kumpirle ilgili konuşulurken kumpirin görselinden faydalanılabilir. Sorular görseller üzerinden sorulabilir. Kumpir yaparken akran iş birliğinden faydalanılabilir. Birisi kumpire zeytin koyarken diğeri mısırları ekleyebilir. Masaların temizlenme aşaması da küçük görevler halinde basamaklandırılabilir. Çocuğa bu kısımda belirli bir görev verilebilir (Örneğin, kendi tabağındaki çöpleri atması ve masayı silmesi gibi.). Masal anlatılırken dramalardan faydalanılabilir. Masal için görseller hazırlanarak masal anlatımı sırasında çocukların görselleri incelemeleri sağlanabilir. Çocuk, malzemelerden yiyecek yapma aşamasında yönlendirilebilir. Akran çiftleri oluşturarak ortak bir yiyecek yapmaları sağlanabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansına göre zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik yapılan uyarlamalardan fay-

dalanılabilir. Çocukların ellerini yıkaması aşamasında görsellerden oluşan bir yönerge takip listesi lavabonun yanına çocukların görebileceği şekilde asılabilir. Tabak, kaşık ve çatal alırken sırasıyla akran model olarak kullanılabilir. Kumpir yaparken beceri basamak basamak yapıldığından sadece akranı model alarak beceriyi tamamlaması sağlanabilir. Masayı toplarken çocuğun yönergeleri takip ederek beceriyi tamamlaması sağlanabilir. Çocuğun seviyesine uygun beceriyi çocuğun başarabileceği daha küçük adımlara bölmek faydalı olabilir. Masal anlatılırken çocuklardan masaları drama etmeleri istenebilir. Çocuğun da bu dramaya katılması ve akranlarını taklit etmesi sağlanabilir. Böylece çocuk akranlarından jest ve mimik kullanımını, seslendirmeleri öğrenebilecektir. Atık malzemelerle yemek yapma aşamasında çocuğa patatesle yapılan yemekler görseller kullanılarak örnek verilebilir. Çocuğun seçtiği yiyeceği görsele bakarak yapması istenebilir. Akran etkileşimini arttırmak için bir akranı ile eşleşmesi ve ortak bir tabak hazırlamaları istenebilir. Çocuğun dil ve konuşmaya ilişkin bir yetersizliği mevcutsa dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun fiziksel yardımla ellerini yıkaması sağlanabilir. Çocuğun tabak, çatal ve kaşığa dokunarak incelemesi istenebilir. Daha sonra çocuktan nesneleri işlevlerine ve değişik özelliklerine göre sınıflandırma-

sı sağlanabilir. Örneğin metal kaşık, plastik kaşık gibi. Akran desteğiyle sırasıyla tabak, çatal ve kaşığı alarak masasına oturması desteklenebilir. Çocuğa patates verilerek dokunması, koklaması ve ne olduğunu tahmin etmesi sağlanabilir. Daha sonra çiğ ve haşlanmış patates verilerek “Sert mi yoksa yumuşak mı?” diye sorularak farklılıkları hakkında konuşulabilir. Haşlanmış patateslerin kabuklarını soyma, çatalla ezme, yarısı kesik olan zeytinlerin çekirdeklerini çıkarma, kaşıkla mısır alma ve diğer aşamalarında fiziksel yardım veya akran desteği sağlanabilir. Çocuğun tutabileceği büyüklükteki sürahidenden bardağa ayran doldururken ayranın taşmamasını sesinden ya da parmaklarının uç kısımlarını bardağın içine sokarak hissetmesi sağlanabilir. Çocuğun masalı dinlediğinden ve anladığından emin olunmalıdır. Çocuğun anladığından emin olmak için masalla ilgili sorular sorma ve dramatize etmesi sağlanabilir. Çocuğa “Sen şefin yerinde olsaydın, kral için hangi yemeği yapardın ya da çocukların yerinde sen olsaydın şefe yardımcı olur muydun?” gibi sorular sorularak çocuğun düşünmesi sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Tabak, çatal ve kaşığın ağırlığı, büyüklüğü gibi özellikleri hakkında konuşulabilir (Örneğin kaşık uzun saplı, tabak derin veya düz gibi.). Bu nesnelerin kavramsal özelliklerinin karşılaştırmasına da yardımcı olunabilir. Çocuğa büyük tabak ve küçük tabak birlikte sunulur ve yorum yapması sağlanabilir. Çocuğun sözel ipucu verilerek ya da model olunarak ellerini yıkaması sağlanabilir. Çocuğa etkinlik aşamalarında model olma ya da akran desteği sağlanabilir. Sürahidenden bardağa ayranı doldururken çocuğun görme kalıntısını kullanarak bu beceriyi yapmaya çalışması sağlanmalıdır. Çocuğun masalı dinlediğinden ve anladığından emin olunmalıdır. Masalı dramatize etmesi sağlanabilir. Çocuğa “Sen şefin yerinde olsaydın, kral için hangi yemeği yapardın ya da çocukların yerinde sen olsaydın şefe yardımcı olur muydun?” gibi sorular sorularak çocuğun düşünmesi sağlanabilir. Sınıfın aydınlatması çocuğun görmesini işlevsel kullanabileceği şekilde ayarlanabilir. Gerekiyorsa el feneri ya da el büyütecisi kullanılması sağlanabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce etkinliğin daha önce yapılmış hali kısa bir video ile izletilir. Video izletilirken seslerden bağımsız olarak görsellerle aktarılabilecek

video seçimleri önemlidir. “Yiyeceği hazırlamadan önce neler yapılır?” sorusunun sözel ipuçları görseller ile desteklenebilir. Çocuğun istedik cevaplarının da görsellerde bulunması gerekmektedir. Beklenen cevap için çocuğun önüne farklı görseller konulabilir ve çocuğun cevabı göstermesi istenebilir. Öğretmen, çocuğun performansına göre sözel ya da işaret ipucu verebilir. Kumpirin ne olduğu ve hangi malzemelerden yapıldığı görseller ile desteklenerek anlatılabilir. Kumpir yapımına geçmeden önce kumpirde kullanılan ve kullanılmayan malzemeler inceleme masasına konur. İki tabak da masaya getirilir. Öğretmen, malzemeleri sırayla havaya kaldırarak aynı anda “Bu (patates) kumpirde var.” diyerek var olan malzemeyi var tabağına, “Bu (çilek) kumpirde yok.” diyerek yok tabağına koyabilir. Öğretmen var ve yok ifadeleri ile malzeme isimlerini söylerken çocuğun dudak okumasına olanak sağlayacak şekilde yüzünü çocuğa dönmelidir. Böylece çocuk kumpir yapmak için kullanılan malzemeleri öğrenmiş olur. Öğretmen diğer çocuklara etkinliğin aşamalarında model olurken bir akranını çocuğa model olması için görevlendirebilir. Aynı zamanda öğretmen etkinliği daha küçük basamaklara bölebilir ve eylemler arası geçişi çocuğun performans düzeyine göre ayarlayabilir. Kumpir yapımı öncesi, sırası ve sonrası yapılacak olan eylemler için yönerge takip kartlarından oluşan bir kitapçık hazırlanabilir. Çocuk eylemi tamamladıkça sayfayı çevirip diğer basamağa geçecektir (Yeme işlemi bittikten sonra sayfa çevrilir, el yıkama görseli açılır, çocuk ellerini yıkamaya gider.). Böylece çocuk, daha az yardımla etkinliği tamamlamış olur. Etkinliğin masal kısmında; masalda anlatılan olay ve durumlara paralel olacak şekilde görseller kullanılabilir. Masalın içeriğine benzer içerikte bir video çocuğa izletilebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuk cihaz kullanıyorsa cihazın açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak gibi uyarlamalar yapılabilir. Çocuk cihaza rağmen işitmede zorlanıyorsa öğretmen daha yüksek ses tonuyla ve çocuğu yakınında tutacak şekilde etkinliği yürütülebilir. Öğretmen etkinlik boyunca yönerge verirken çocuk ile göz teması kurmalı ve

yönergeleri açık, anlaşılır ve kısa olacak şekilde verilmelidir. “Yiyeceği hazırlamadan önce neler yapılır?” sorusunun sözel ipuçları görseller ile desteklenebilir. Çocuktan istendik cevapları almak için canlandırma- lar kullanılabilir. Kumpirin ne olduğu ve hangi malze- melerden yapıldığı görseller ile desteklenerek anlatı- labilir. Kumpir yapımına geçmeden önce kumpirde kullanılan ve kullanılmayan malzemelerin görselleri ile sınıflama çalışması yapılabilir. Öğretmen diğer ço- cuklara etkinliğin aşamalarında model olurken çocu- ğu yakınında tutmalı ve kendisini gördüğünden emin olmalıdır. Yaptığı eylemleri daha küçük basamaklara ayırabilir ve eylemler arası geçişi çocuğun performans düzeyine göre ayarlayabilir. Etkinlikte kullanılan ma- sala uygun görseller eklenmelidir. Öğretmen masalı anlatırken çocuklardan canlandırma yapmalarını is- teyebilir. Çocuğun performans düzeyine göre can- landırmalara çocuğu da dahil edebilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Kumpirin içine konulan malzemeler isimlendirile- rek öğretmeni çocuktan tekrar etmesini isteyebilir. Ço- cuk hatalı veya eksik söylüyorsa öğretmenin kelimenin doğrusunu yeniden söylemesi ve çocuğun da tekrarla- ması sağlanmalıdır. Örneğin “mısır” diyeceğine “mısıy” diyorsa öğretmen burada düzeltme yapmalıdır. Çocu- ğun doğru cevabı pekiştirilerek mısıra ilişkin özellikler de eklenerek genişletmeler yapılmalıdır. Dil düzeyine göre soruların “Evet/Hayır” gibi tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekil- de sorulması sağlanmalıdır. Örneğin “Kumpirde hangi malzemeler olur?” sorusu yerine “Bir kumpir yapsaydı- nız içine mısır mı yoksa fasulye mi eklemek istersiniz?” sorusunu sorulabilir. Çocuk cevap veremiyorsa akranı model olarak kullandıktan sonra sorular çocuğa yönel- tilebilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun ellerini yıkaması sağlanırken ona ek süre verilebilir. Kumpir yapımı aşamalarında çocuğun aktif olarak katılması sağlanmalıdır. Kumpir yapma aşama- larını takip edebilmesi için etkinlik çizelgesi oluşturula- rak çocuğun görebileceği bir yere asılması sağlanabilir. Her basamaktan sonra çocuk ne yapacağını etkinlik çi- zelgesini takip ederek tamamlaması istenebilir. Etkin- lik sırasında çocuğun aktif katılımı “Çok güzel patates- leri soydun ve çatalla ezdin.” denilerek pekiştirilebilir. Çocuğa verilen yönergelerin çocuk tarafından anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Masal anlatılırken abartı- lı jest ve mimikler kullanarak çocuğun dikkati masal üzerine çekilebilir. Çocuğun masalı dramatize etmesi sağlanabilir. Etkinlik sırasında çocuğun hareket etme- sini sağlayacağı görevler verilebilir. Örneğin masalara plastik tabakları ve artık malzemeleri dağıtma gibi.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğa kumpir yaparken performans düzeyine göre fiziksel yardım sunulabilir. Çocuğun etkinlik için- de bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktar- dan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmeli- dir. Etkinlik çok fazla yer değiştirme içerdiği için sınıf ortamı çocuğun rahat hareket edebileceği şekilde düzenlenmelidir. Tekerlekli sandalye kullanan çocuk için masanın boyutu sandalyeye göre ayarlanmalıdır. İnce motor becerileri ve el göz koordinasyonu konu- sunda desteğe ihtiyaç duyan çocuklar için büyük çatal kaşık tercih edilebilir. Hareket etmekte zorlanan ço- cuklar için kullanılan malzemelerin hepsi bir masada bulundurulabilir. Malzemelere numara verip sırası ile malzemeleri koyması etkinlikten kopmamasını sağla- yacaktır. El yıkamaya gidip gelmede öğretmen yardım edebilir ya da akran desteği kullanılabilir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 22

Etkinliğin Adı	: Tehlikeli-Tehlikeli Değil
Etkinlik Çeşidi	: Oyun Etkinliği
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 7 : Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Göstergeleri : Tehlikeli olan durumları söyler.

Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenleri söyler. Temel güvenlik kurallarını bilir.

Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden, alışkanlıklardan uzak durur.

Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.

Materyaller : Tehlikeli ve tehlikeli olmayan durumlara ait resim.

Kavramlar/Sözcükler : Tehlike, güvenlik, kaza, kural.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen çocukları çembere davet eder. Temel güvenlik durumları ve gerekli durumlarda ihtiyaç duyulan güvenlik kuralları hakkında sohbet edilir. "Çocuklar haydi birlikte sandalyelerimizi dizelim ve bir araba oluşturalım. Şimdi arabayı ben kullanıyorum. Peki sizlerin nereye oturması gerekiyor? Ön koltukta çocuklar oturmamalıdır. Arabayı kullanırken bir şey takmayı unuttum? Nedir? Emniyet kemerimi takmam gerekiyor." gibi dramatizasyon çalışmaları yapılır ve aşağıdaki kurallar çocuklara anlatılır. Kurallar:
 - Çocuklar arabanın ön koltuğunda oturmamalıdır.
 - Arabada emniyet kemeri takılmalıdır.
 - Arabanın camından ve pencereden sarkmamak gerekir.
 - Küçük nesneler ağza veya burna sokulmamalıdır.
 - Ateşle oynanmamalıdır.
 - Tanınmayan kişilerin yanına gitmek, onlardan yiyecek ve içecek almak doğru değildir.

- Acil durumlarda ulaşabileceğimiz telefon numaraları vardır. Polis, acil yardım numaraları gibi. Öğretmen dramatizasyon çalışmalarının ardından oyun oynayacaklarını söyler. Sınıfı ortadan ikiye ayırır ve bir köşenin "Tehlikeli" diğer köşenin "Tehlikeli Değil" olduğunu belirtir. Belirtilen köşelere uygun resimler asılır. Çocuklara bazı durumlar söylenir. Buna göre durum tehlikeli ise tehlikeli köşesine, tehlikeli değil ise tehlikeli değil köşesine geçmeleri istenir. Örneğin arabanın camından sarmak, kibritle oynamamak, emniyet kemerini takmak gibi.
- Dört sandalye tıpkı arabada olduğu gibi ikisi önde, diğer ikisi de arkada olacak şekilde dizilir. Kemer olarak da kenardan bağlanabilecek lastikler ve pantolon kemerleri kullanılabilir. Böylelikle çocuklara burada drama yaptırılarak tehlikeli ve güvenli olanlar somutlaştırılabilir. Dramatizasyon çalışması için örnek olarak kullanılabilir.

Değerlendirme

- Tehlike nedir?
- Güvenlik kuralları hakkında neler biliyorsunuz?

- Güvenlik kurallarına uymazsak neler olur?
- Kazalardan korunmak için neler yapılmalıdır?
- Acil durumlarda hangi numaraları aramamız gerekiyor?
- Yardıma ihtiyaç duyduğunda kimden yardım istersin?

Aile Katılımı

- Ailelere temel güvenlik bilgileri hakkında bilgilendirici bir bülten gönderilir ve çocuklarıyla bu konularla ilgili konuşmalar ve dramalar yapmaları istenebilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Tehlikeli durumlara ilişkin videolar izletilebilir. Bu tehlikeli durumlara karşı önlem alınmazsa ne olacağına ilişkin içinde rahatsız edici görüntüler olmayan fakat olayın ciddiyetini de anlatacak şekilde bilgilendirici videolar izletilebilir. Tüm bu durumlar için öğretmen tarafından oyunculardan ve resimlerden de yardım alınarak drama yapılabilir. Özellikle de günlük yaşamda en sık karşılaşılan tehlikeli durumlarda (arabada ön koltukta oturma, arabadan sarkma vb.) drama yapılması çocukta uygun davranışın kazanımına destek sağlayacaktır. Bu drama etkinliklerine çocuğu da katmak bilişsel açıdan çocuğu destekleyecek ve gerçek hayatta karşılaştığında yapması gerekenlere temel oluşturacaktır. Tehlikeli-tehlikeli değil oyunu oynanırken çocuğun zihinsel performansına uygun, tehlikeli olduğu görülebilen bir durum aktarılabilir. Aynı zamanda çocuklardan ekipler oluşturularak tehlike anına müdahaleye ilişkin drama yapımları da sağlanabilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performansı göz önüne alınarak zihinsel yetersizliği olan çocuğa yapılan uyarlamalar yapılabilir. Ayrıca sınıftaki acil durumlardan kaynaklı sesler verilirken çocuğa, duyulacak seslere ilişkin önden bilgilendirme yapılarak açılabilir. Başta kısık daha sonra aşamalı olarak daha yüksek seslerle dinletilebilir (Yangın durumunda itfaiye sesi gibi). Oyunların akran iş birliğine dayanan şekilde planlanması çocukların akran etkileşimine katkı sağlayacaktır. Çocukta stres düzeyinin artmasından kaynaklı problem davranışlar gözleniyorsa hemen etkinliğe dikkatini çekerek açıklama yapmalı ve sakince etkinliği bitirmesi için destek sunulmalıdır. Çocukta dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin bir yetersizlik de varsa dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Çocuğun performans düzeyine uygun, işitsel ve dokunsal tanımlamalarla tehlike durumları ve güvenlik kuralları açıklanır. Örneğin ateşin sıcaklığının hissettirilmesi, nesnelerin sivri uçlarının incelenmesi sağlanabilir. Sandalyelerle oluşturulan arabanın incelenmesi için yeterli süre verilir ve zihninde canlandırması için araba maketi verilerek; ön koltuk, arka koltuk, emniyet kemeri, camları, kapıları incelemesi sağlanabilir. Şimdi arabaya bineceğiz ve emniyet kemerimizi takacağız (Çocuğun beline kemer bağlanır.) denilerek sandalyelere oturulur ve kurallar drama edilebilir. Çocuğa sınıfta oluşturulan "tehlikeli" ve "tehlikeli değil" köşelerinden, sesli resim betimlemeleri dinletilerek hangi köşeye geçmesi gerektiğine kendisinin karar vermesi sağlanabilir. Drama süresince çocuğun yakınında olmaya dikkat edilir. Hareketleri gözlemlenir ve ihtiyaç olan durumlarda fiziksel yardım sunulabilir. Çarpışma yaşanmaması için çocuğa önceden haber verilebilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Sınıf ortamının aydınlatması çocuğun görme kalıntısına göre ayarlanabilir. Kuralları büyük, kolayca ayırt edilebilen resimli görsellerle eşleştirmesi sağlanabilir. Çocuğun sınıfta oluşturulan "tehlikeli" ve "tehlikeli değil" köşelerine sesli resim betimlemelerini dinleterek hangi köşeye geçmesi gerektiğine kendisinin karar vermesi sağlanabilir. Çocuğun bu köşelere güvenli bir şekilde geçmesi için görme kalıntısını kullanarak, ışıklı aydınlatma ve zemin üzerine belirgin canlı renkte şerit çizgi çekme gibi uyarlamalar kullanılabilir. Öğretmen, drama süresince çocuğun yakınında olmaya dikkat eder ve drama boyunca hareketlerini gözlemleyerek ihtiyaç anlarında model olur ya da akran desteği sağlayabilir. Çarpışma yaşanmaması adına olası tehlikeleri önceden haber verebilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi için öğretmen model olabilir ya da resimli yönerge takip kartı verilebilir. Öğretmen canlandırma yaparken bir eylemden diğer eyleme geçişte yavaş hareket etmeli ve yaptığı eylemleri isimlendirmelidir. Öğretmen aynı zamanda çocuğun dudak okumasına olanak sağlayacak şekilde göz teması kurmalıdır. Etkinliğin tehlikeli durumlarla ilgili sohbet kısmında, sözel ifadelerle ek olarak tehlikeli durumlarla ilgili görseller kullanılabilir ve kısa videolar izletilebilir. Etkinliğin oyun kısmını çocuğun anlamasını sağlamak için akranı model olarak kullanılabilir. Etkinliğin dramatizasyon kısmında çocuğun akranı model olarak kullanılabilir. Roller değiştiğinde çocuğa aktif rol verilmeli ve yaşantı oluşturması sağlanmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması sağlanmalıdır. Çocuğun etkinliği daha iyi anlayabilmesi için öğretmen model olabilir ya da resimli yönerge takip kartı verilebilir. Öğretmen, çocuğa yönerge verirken göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler çocuğun performans düzeyine göre açık, anlaşılır, kısa ve yüksek sesle verilmelidir. Etkinliğin tehlikeli durumlarla ilgili sohbet kısmında sözel ifadelerle ek olarak tehlikeli durumlarla ilgili video ve görseller kullanılabilir. Etkinliğin dramatizasyon kısmında çocuk başlangıçta gözlemci olmalıdır. Roller değiştiğinde çocuğa aktif rol verilmeli ve yaşantı oluşturması sağlanmalıdır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Etkinliğe bir şarkı eklenecekse tekrarlı basit kelimeler içeren şarkıları seçmek ve çocuğu bu kelimeleri söylemesi için cesaretlendirmek, ifade edici dili kullanmaya dair cesaretini arttıracaktır. Sorulara cevap verirken de mevcut dil performansı dikkate alınarak sorular düzenlenerek sorulmalı ve yönlendirme yapılmalıdır. Örneğin "Güvenlik kurallarına uymazsak ne olur?"

sorusu, "Güvenlik kurallarına uymazsak kendimize ve başkalarına zarar verir miyiz?" şeklinde sorulabilir. Gerekirse bu sorular her güvenlik önlemi için tek tek sorulabilir. Konuşurken resimlerin gösterilmesi ve resimdeki öğeler de gösterilerek isimlendirilmesi çocuğun yeni kelimeler kazanmasını sağlayacaktır. Çocuk kelimeleri yanlış ya da eksik ifade ediyorsa kelimenin doğrusu söylenerek çocuğa model olunmalı ve tekrar seslendirmesi için teşvik edilmelidir. Örneğin çocuk "kemer" yerine "kemey" diyorsa "r" ye baskı yaparak kelime tekrar söylenerek çocuğun tekrarlaması için teşvik edilebilir. Hemen ardından çocuğu pekiştirici "Aferin, harika!" gibi cümleler kullanılabilir ve yeni kelimeler edinmesi için genişletmeler yapılabilir. Örneğin, "kemer" diyorsa peşinden "emniyet kemeri" demek genişletmeye örnektir. Kelimeleri iki-üç tekrardan fazla arka arkaya sormamaya dikkat edilmelidir. Çocuğun performans düzeyine göre sadece bağırması, yardım için bir şekilde sesini duyurması ve güvenli bir yere (tanıdığı yetişkinin yanına, eve vb.) gitmesi öğretilir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dikkat süresine uygun ifadelerle tehlike durumları ve güvenlik kuralları açıklanır. Etkinlik sırasında çocuk, öğretmene yakın bir yerde ve model olabilecek bir arkadaşının eşliğiyle oyuna devam etmesi sağlanabilir. Öğretmen yönergeleri basit ifadelerle sunar ve gerektiğinde tekrarlar. Çocuğun etkinliğe katılma ve izleme davranışı uygun aralıklarla pekiştirilir. Çocuğun dikkat süresine göre etkinliğin süresi kısaltılabilir. Çocuğun drama etkinliklerinde aktif bir şekilde rol alması ve tehlikeli durumların olası sonuçlarına yönelik somutlaştırılmış bilgiler elde etmesi sağlanmalıdır.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen, çocuğa etkinlik sırasında performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Örneğin acil durumlarla ilgili yapılan etkinlikte çocuk yürüyemiyorsa bir arkadaşıyla birlikte etkinliği tamamlamasına olanak verecek şekilde etkinlik uyarlanabilir. Burada akranın çocuğun sandalyesini sürmesi ya da düzeyine göre yalnızca fiziksel destek vermesi sağlanabilir. Sınıf etkinliğin dramatizasyon ve oyun kısmında, bedensel yetersizliği olan çocuğun rahat hareket edebileceği ve etkinliği daha az ipucu ile tamamlayabileceği şekilde düzenlenmelidir.

ETKİNLİK 23

Etkinliğin Adı	: Yardım Ediyorum
Etkinlik Çeşidi	: Türkçe-Drama Etkinliği (Küçük Grup)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 7	: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.
Göstergeleri	: Tehlikeli olan durumu söyler. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenleri söyler. Temel güvenlik kurallarını bilir. Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden ve alışkanlıklardan uzak durur. Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.
Materyaller	: Plastik tabaklar, tehlikeli durum içeren resimler, polis-itfaiye-ambulans resimleri ve bunlara uygun kıyafet (Kâğıttan yapılmış bir polis şapkası gibi.).
Kavramlar/Sözcükler	: Tehlike, kaza, yardım, polis, itfaiye, ambulans.

Öğrenme Süreci

- Öğretmen, çocuklar gelmeden önce plastik tabakların dış kısımlarına rakamları yazar ve telefon ekranı görüntüsü oluşturacak şekilde sınıfta çocukların dikkatini çekecek bir yere yapıştırır. Minderlerine oturan çocuklara tehlikeli durumların (yangın, trafik kazası vb.) resimleri gösterilir. Resimlerde neler olduğu, nasıl bu durumların ortaya çıktığı hakkında sohbet edilir.
- “Tehlike ne demek, tehlikeli durum nedir?” gibi sorular sorulur ve gelen cevaplar dinlenir. “Polis, itfaiye, ambulans hangi durumlarda bize yardım eder, bunlara nasıl ulaşılabilir?” gibi sorularla sohbete devam edilir. Polis, itfaiye ve ambulansın numaraları söylenir ve acil telefon numarası da resimler gibi uygun yere asılır. Tehlikeli durumlarla ilgili resimler çocuklara dağıtılır. Çocuktan elindeki resimde neler olduğunu anlatması ve duruma uygun yardım numarasını araması istenir. Elindeki resmi anlatan çocuk, tabaklardan oluşturulan telefon bölümüne geçip uygun numarayı tuşlar ve yardım ister.
- Üç çocuk seçilir. Polis, itfaiye ve ambulans için görevli olan çocuklara rollerine uygun malzemeler verilir. Geri kalan çocukların ikili olarak eşleşmeleri

istenir. Eşleşen çocuklara tehlikeli durum resimleri karışık olarak dağıtılır. Öğretmen “Tehlikeli durumu canlandıran çocuk yardım numarasını çevirir. Çevrilen yardım numarasına uygun kişi de gelip ona yardım eder.” yönergelerini verir. Çocuklara sırayla canlandırma yapmaları için fırsat verilir. Yardım edecek kişiler görev aldıkça değiştirilir ve bütün çocukların yardım etmesi sağlanır. Çocukların ilgisine göre canlandırma işlemi devam ettirilir.

Değerlendirme

- Tehlikeli durum ne demektir?
- Kendini tehlikede hissedersen ne yapman gerekir?
- Kendini korumak için neler yaparsın?
- Acil durum numarası nedir? Ne zaman aranır?
- 112 numarasını arayarak kimler yardıma çağırılır?
- İnsanlara yardım etmek nasıl bir duygudur?

Aile Katılımı

- Ailelerden çocuklarıyla acil durumlar hakkında sohbet etmeleri, çocuklarına ev adresleri ve kendi telefon bilgilerini öğretmeleri istenir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Tehlikeli durumlara yönelik neşeli şarkılar asla kullanılmamalıdır. Bu tip uyarlamalar çocuğun konunun ciddiyetini kavramasına engel olabilir, çocuğun bu durumu eğlence olarak tanımlamasına ve daha sonra ateşle oynama gibi durumları denemesine neden olabilir. Çocuğun her tehlikeli duruma ilişkin olan drama da yer alması ve bu sürecin akran desteğiyle tamamlanması sağlanabilir. Çocuk rakamları bilmiyorsa bile bağırarak ve “yangın, ambulans, polis vb.” kelimelerini durumlara göre öğretmek yardım istemesi sağlanmalıdır. Numara tekrar tekrar drama yapılarak görsel öğrenme yoluyla ezberletilebilir. Bu yöntemde çocuk numarayı görsel olarak sırasıyla gözünün önüne getirebilir ve tuşlayabilir. Bunun için kullanılan olay kartlarının altına acil durum numarası yerleştirilebilir. Drama sırasında izlenecek yollar basamak basamak anlatılarak çocuk sürece dahil edilebilir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Performansa göre zihinsel yetersizliği olan çocuklar için uygulanan uyarlamalar yapılabilir. Çocuklara video ve görsellerde acil durum numarasının bulunması sağlanabilir. Bu bilginin görsel öğrenme yoluyla da kalıcı bir şekilde öğrenilebileceği unutulmamalıdır. Örnek olayları çocuğa birkaç kez drama yaptırarak, çocuğun tehlikeli durumlara karşı vereceği tepkileri kodlaması sağlanmalıdır. Çocukta dil ve konuşma güçlüğüne ilişkin bir yetersizlik de varsa dil ve konuşma güçlüğüne ilişkin uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Maket telefon çocuğa incelenilerek, acil durum numarasını çevirmesi, ahizesini tutması sağlanabilir. Çocuğa yangın ve trafik kazası sesi dinletilerek bu olayların nasıl meydana geldiği üzerinde sohbet edilebilir. Çocuk polis arabası, itfaiye arabası ve ambulans maketlerine dokunup incelerken sesleri de çocuğa dinletilerek bu seslerin neler olduğunu, hangi araçlardan gelmiş olabileceğini tahmin etmesi sağlanır. Çocuk drama esnasında itfaiyeci ya da polis rolünü üstlenebilir. Tehlikeli durumlarla ilgili sesler dinletilerek, “Bu durumda nereyi aramız gerekiyor? Haydi bakalım numarayı söyle, telefonla arayarak yardım isteyelim.” denilerek çocuğun dikkati etkinlik üzerine çekilebilir. Öğretmen etkinlik sırasında çocuğun yakınında olmaya dikkat eder ve etkinlik boyunca hareketlerini

gözlemler, gerekli durumlarda çarpışma yaşanmaması adına önlemini alır.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme kalıntısının ne kadar kullanılabilirliğinin belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Sınıf ortamının aydınlatması çocuğun görme kalıntısına göre ayarlanabilir. Gerekliyse ek olarak masa lambası veya el fenerleriyle de aydınlatma desteklenebilir. Plastik tabakların dış kısmına yeterli bütüklükte, şekil ve zemin zıtlığı sağlanarak, belirgin kalınlıktaki rakamlar yapıştırılır ve çocuğun incelemesi sağlanabilir. Büyütülmüş, baskı kalitesi iyi, canlı renklerle hazırlanmış gerçek yangın ve trafik kazası görsellerini inceleyebilmesi için daha uzun süre verilebilir. Drama aşamasında çocuğa model olma veya akran desteği sunulabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun etkinliği anlayabilmesi için öğretmen model olabilir ya da resimli yönerge takip kartı verilebilir. Etkinliğin tehlikeli durumlarla ilgili sohbet kısmında kullanılan görsellere ek olarak tehlikeli durumlarla ilgili videolar izletilebilir. Çocuğa polis ambulans ve itfaiyenin hangi durumlarda hangi işi yaptıkları, ilişki kurma görselleri kullanılarak anlatılabilir. Yine acil durum numarası görsel eşleme ile çalışılabilir. Çocuğa oluşabilecek tehlikeli durumlar sonucunda neler yapıldığı ve acil durum numarasının arandığını anlatan videolar izletilmelidir. Çocuk doğru ilişkilendirme yapana kadar video izletilmelidir. Etkinliğin dramatizasyon kısmında çocuğun akranı model olarak kullanılabilir. Roller değiştiğinde çocuğa aktif rol verilmeli ve yaşantı oluşturması sağlanmalıdır. Öğretmen etkinlik boyunca çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Çocuğun etkinliği anlayabilmesi için öğretmen model olabilir ya da resimli eylem kartı verilebilir. Çocuk, arkadaşları etkinlik yaparken yapılan etkinliği detaylı ve basamaklı bir şekilde takip edebilir ve akranlar model olarak kullanılabilir. Öğretmen, çocuğa yönerge verir-

ken göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Yönergeler açık, anlaşılır, kısa ve çocuğun duyum eşiğine uygun sesle verilmelidir. Etkinliğin dramatizasyon kısmında çocuk başlangıçta gözlemci olmalıdır. Roller değiştiğinde çocuğa aktif rol verilmeli ve yaşantı oluşturmaya sağlanmalıdır. Öğretmen etkinlik boyunca çocuğun performans düzeyine göre çocuğa sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinliğe olan dikkatinin devamını sağlamak ve etkinliğin kalıcılığını artırmak için doğru davranışlar pekiştirilmelidir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuk elindeki resimleri anlatırken dil performansına göre tek kelimeli "Yangın.", iki kelimeli "Yangın çıkmış.", üç kelimeli ve daha fazla kelimeli cümleler kurması beklenmeli ve bu doğrultuda pekiştirilmelidir. Çocuk kelimeleri yanlış ya da eksik ifade ediyorsa kelimenin doğrusu söylenerek çocuğa model olunmalı ve tekrar seslendirmesi için teşvik edilmelidir. Çocuğun söylediği kelimelere yeni kelimeler eklenerek sözcükler genişletilebilir. Örneğin "ateş" diyorsa "sıcak ateş" denilebilir. Sorulan sorulara cevap verirken de mevcut dil performansı dikkate alınarak sorular tek, iki, üç ve daha fazla kelime içerecek şekilde düzenlenerek sorulmalı ve yönlendirme yapılmalıdır. Örneğin "Kendini korumak için neler yaparsın?" sorusu "Kendini korumak için bağırmalı ve yardım mı istemelisin yoksa susup saklanmalı mısın?" şeklinde sorulabilir. Konuşurken resimlerin gösterilmesi ve cevapları üzerine resimdeki diğer öğelerin de gösterilerek genişletmeler yapılması çocuğa dil girdisi sağlayacaktır. Çocukta bir kekemelik durumu mevcutsa veya çocuğun ifade edici dil becerileri yoksa; bu tip durumlarda sadece bağır-

ması, yardım gelene kadar bir şekilde sesini duyurması, güvenli bir yere (yetişkinin yanına, eve vb.) kaçması öğretilmelidir.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun dikkatini dağıtacak nesneler ortamdaki kaldırılmalıdır. Çocuğun öğretmene yakın bir mindere oturması sağlanabilir. Çocuk minderlerde otururken minder arası mesafeleri artırılabilir. Öğretmen yönergeleri basit ifadelerle sunabilir, gerektiğinde tekrarlar ve gerektiğinde sadeleştirilebilir. Çocuğun dikkat süresine uygun sade, basit hazırlanan yangın ve trafik kazası görselleri incelenerek neden meydana gelmiş olabileceği üzerinde konuşulabilir. Çocuğa kayıtlı sesler dinletilerek bu seslerin hangi araçlara ait olabileceğini tahmin etmesi sağlanabilir. Ya da dinletilen sesleri görsellerle eşlemesi istenebilir. Çocuğa polis arabası, itfaiye arabası, ambulans arabası görsellerinin ve acil durum numarasının yer aldığı levhayı sınıfın uygun yerine asması için görev verilebilir. Çocuğun etkinliğe katılma ve izleme davranışı uygun aralıklarla pekiştirilebilir. Çocuğun dikkat süresine göre etkinliğin süresini kısaltılabilir. Etkinlik sırasında kısa molalar verilebilir. Çocuk olumlu davranışlarından hemen sonra pekiştirilmelidir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Öğretmen, çocuğa etkinlik sırasında performans düzeyine göre fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir. Etkinliğin dramatizasyon kısmında sınıf, bedensel yetersizliği olan çocuğun rahat hareket edebileceği ve etkinliği daha az yardımla ile tamamlayabileceği şekilde düzenlenmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI

ETKİNLİK 24

Etkinliğin Adı	: Sabundan Kaçan Mikroplar
Etkinlik Çeşidi	: Türkçe, Fen, Sanat (Bütünleştirilmiş Etkinlik)
Yaş Grubu	: 36-72 ay

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Kazanım 8	: Sağlığıyla ilgili önlemler alır.
Göstergeleri	: Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar.
Materyaller	: Konuya uygun bir kitap, geniş bir kap, su, karabiber, sabun, seçilen temalara uygun çizimler, sulu boya, pastel boya, parmak boyası.
Kavramlar/Sözcükler	: Sağlıklı, sağlıksız, hastalık.

Öğrenme Süreci

- Çocuklar yarım ay şeklinde haliya oturur. Öğretmen, sağlıklı olmak ile ilgili bir hikâye okur. Hikâye ile ilgili sohbet edilir. "Sağlıklı olmak ne demek, nasıl sağlıklı olabiliriz, hasta olmak ne demek, hasta olmamak için neler yaparız?" gibi sorular sorulur ve sohbet edilir. Öğretmen sağlıklı olmak için yapılması gerekenleri açıklar (Ellerimizi sık sık yıkamalı, beslenmemize dikkat etmeli, hapşırırken ağızımızı kâğıt mendil ya da kolumuzla kapatmalıyız gibi.). Eller sık sık yıkandığında üzerinde bulunan mikropların temizleneceği söylenir.
- Geniş bir kap çıkarılır ve su koyulur. Suya karabiber eklenir ve bunların mikroplar olduğu söylenir. Mikrop olan karabiberlerin sabun geldiğinde ne yapacakları sorulur ve sabuna batırılan parmakla cevaba ulaşmaları sağlanır. Mikrop deneyini her çocuğun yapmasına fırsat verilir. Deney sonunda bütün çocukların el yıkaması istenir.
- Minderlerine oturan çocuklara hastalanmamak için yapılması gereken kurallar açıklanır. Sınıf üç gruba ayrılır ve afiş çalışmaları için çocuklar is-

tedikleri masalara geçerler. Masalar pastel boya, sulu boya ve parmak boyası olarak ayrılmıştır. Yeterli ve dengeli beslenme, temizlik kuralları, spor ve dinlenme temalarına uygun afişler önceden hazırlanan masalara dağıtılır. Çocuklar afiş çalışmasına masalarındaki malzeme ile başlarlar. "Değiştirin." yönergesiyle masalar sabit kalır, çocuklar diğer masaya geçer ve oradaki afişte çalışmaya başlar. Bu şekilde çocukların bütün afişlerde çalışma yapması sağlanır. Tamamlanan etkinlikler uygun yerlerde sergilenir.

Değerlendirme

- Sağlıklı olmak ne demek?
- Hasta olmak ne demek?
- Sağlıklı olmak için neler yapmamız gerekir?
- Neler yaparsak hasta oluruz?

Aile Katılımı

- Veliler arasında doktor, hemşire veya diyetisyen varsa sınıfa davet edilebilir ve etkinliklere katılımı istenebilir.

ETKİNLİK UYARLAMALARI

1. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Sağlıklı olmakla ilgili okunan hikâye betimleyici görseller içermelidir. Bu görseller üzerinden anlatımın yapılması hikâyeyi daha anlaşılır kılacaktır. Sağlıklı olmakla ilgili sohbet edilirken sağlıklı insan ve sağlıksız insanların resimleri gösterilerek görseller üzerinden konuşulabilir. Böylelikle çocuk sağlıklı olmayı somutlaştırabilecektir. Mikrop deneyi yapılırken bir akran model olarak kullanılabilir. Karabiberlerin sabunlu parmağın olduğu kısımdan uzaklaşmasının nedeninin mikropların sabundan kaçmak istemesi olduğu ve mikroplardan temizlenmek için sabun kullanmamız gerektiği anlatılır. Hastalanmamak için gereken kurallara ilişkin bir video izletilebilir. Bu, çocuğun kuralları daha iyi anlamasını sağlayacaktır. Afişlerde çalışırken çocuğa akran desteği sağlanabilir. Burada çocuğa tüm afişlerde destek olabilecek bir akran belirlenerek her değişiklikte birlikte hareket etmeleri sağlanabilir. Böylelikle çocuk etkinliklere akranın yardımıyla daha kolay uyum sağlayacaktır.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğun zihinsel performansına uygun olarak zihinsel yetersizliği olan çocuklar için hazırlanan uyarlamalardan faydalanılabilir. Çocuk karabiber deneyi yaparken mikropların karabiberlere benzediği fakat göremeyeceğimiz kadar küçük olduğu aktarılır. Çocuk dokunma hassasiyeti sebebiyle parmağını suya batırmıyorsa bir çubuğu suya batırması sağlanabilir. Çocuk önce parmağının ucunu değdirebilir. Girişim pekiştirilmelidir. Ardından yavaş yavaş parmağını suya batırabilir. Çocuk hastalanmamak için gereken kurallara yönelik resimli kartlar ve videolar üzerinden somutlaştırarak bilgilendirilmelidir. Afişleri yaparken çocuğun hızlı rutin değişikliklerine karşı sorun yaşayabileceği düşünülerek etkinlik çocuğun aynı etkinlikte sabit kalması üzerinde değiştirilebilir. Fakat burada her afişin bir başkanı olacağı ve ekiplerin değişeceği söylenebilir. Değiş dediğinde üç masadaki üç başkan hariç ekipler değişir. Böylelikle çocuk sınıfta etkinliğin aktif bir üyesi olacaktır. Çocuğa dil ve konuşmaya yetersizliği de eşlik ediyorsa düzeyine uygun olarak dil ve konuşma yetersizliğine ilişkin uyarlamalardan faydalanılabilir.

3. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Sağlıklı olmakla ilgili hikâye okunurken çocuğun dinlediğinden ve okunanları anladığından emin olun-

malıdır. “Sen ne zaman hasta oldun? Hastayken kendini nasıl hissettin?” gibi sorular sorularak cevaplaması için yeterli süre verilebilir. Mikrobu somutlaştırmak için çocuğun elinin üzerine krem sürüp üzerine pullar yapıştırılarak hissetmesi sağlanabilir. “Sence bu mikroplardan nasıl kurtulabiliriz” denilerek fiziksel yardım- la ellerini yıkaması sağlanabilir. Çocuğa mikroplarla ilgili bir deney yapılacağı sözel ipucu verilerek açıklanabilir. Etkinlik öncesi kullanılacak malzemeleri incelemesi için yeterli süre verilebilir. İçine boncuklar atılan su dolu kaba dokundurularak boncukları hissetmesi sağlanabilir. Boncukların mikroplar olduğu söylenerek karabiberle hapşırması desteklenebilir. Aynı zamanda hapşıрма sesleri de verilebilir. “Mikroplardan nasıl kurtuluyorduk?” sorusu yöneltildikten sonra eliyle sabuna dokundurulup ipucu alması sağlanabilir. Çocuğa pastel boya, sulu boya ve parmak boyaları arasından hangisiyle etkinliği tamamlamak istediği sorulabilir. Çocuğun masa takibi yaparak ya da akran desteğiyle seçtiği masaya geçerek afiş çalışmasını tamamlaması desteklenebilir. Çocuğun seçtiği afiş çalışması dokunsal uyarınları için uygun halde hazırlanabilir. Çocuğun etkinliğini tamamlaması için yeterli süre verilebilir. Çocuk diğer etkinlik masasına geçmek istemeyebilir bu nedenle tamamlanan etkinliklerin sesli betimlemesi yapılırken, çocuğun dokunarak incelemesi de sağlanabilir.

4. Az Gören Çocuklar İçin

Çocuğun görme alanının öncelikle belirlenmesi çocuğun etkinliğe katılımını artıracaktır. Hikâye, sağlıklı olmayı betimleyen büyük puntolu, anlaşılır resimli görsellerle desteklenebilir. Öğretmenin kullandığı jest ve mimikleri az gören çocuk tanımlayamayabilir ya da fark edemeyebilir. Bu nedenle jest mimikten ziyade kitap okurken ses tonumuzun önemli olduğu unutulmamalıdır. Çocuğa mikroplarla ilgili bir deney yapılacağı sözel ipucu verilerek ya da model olunarak açıklanabilir. Etkinlik öncesi kullanılacak malzemeleri incelemesi için yeterli süre verilebilir. İçine renkli, iri boncuklar atılan su dolu kaptaki boncukları görerek bulup incelemesi sağlanabilir. Boncukların mikroplar olduğu söylenerek karabiberle hapşırması desteklenebilir. Aynı zamanda hapşıрма sesleri de verilebilir. “Mikroplardan nasıl kurtuluyorduk?” denilerek görme alanı içine konan sabunlu suya mürekkep damlatılarak mikropların suyun içinde dağılmasını görmesi sağlanabilir. Fosforlu renklerdeki afişlerle etkinliği tamamlarken gereken durumlarda çocuğun etkinlikleri daha iyi görebilmesi, kontrollü ve daha rahat hareket edebilmesi için sınıf

aydınlatmasının yeterli olması sağlanabilir. Gerekliyse pencerelerden gelen parlayan ışıklar azaltılarak, el büyütecisi veya el feneri gibi ek aydınlatmalar kullanılabilir.

5. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Etkinliğe başlamadan önce öğretmen etkinliğin işlenişini resimli yönerge takip kartlarını kullanarak anlatabilir. Etkinliğin kitap okuma kısmında seçilen kitabın bol görsel içermesi ve kitapta anlatılan durumla görselin örtüşmesi önemlidir. Sağlıklı olmak ve hasta olmak eylemleri ile bu durumlarda neler yapıldığı ilişkilendirme kartları kullanılarak çalışılabilir. Örneğin hasta olmak ve doktora gitmek gibi. Sağlıklı olmak ve hasta olmak ile ilgili anlatım kısmında anlatıma paralel olarak canlandırma yapılabılır. Parmak oyunları ve kuklalar ile anlatım somutlaştırılabilir. Sağlığını korumak için yapılması gerekenler ve mikroplar ile ilgili öğretmenin anlatımına paralel olacak şekilde kısa videolar kullanılabilir. Etkinliğin deney kısmında daha önceden yapılmış aynı deneyin videosu çocuğa izletilebilir. Videonun durdurularak izletilmesi deneyin kavranmasını kolaylaştıracaktır. Öğretmen çocuğun performans düzeyine göre deney sırasında çocuğa model olabilir ya da akranını model olarak kullanabilir. Öğretmen ya da akran model olurken bir eylemden diğer eyleme geçişte yavaş hareket etmeli, çocuğun performans düzeyine göre eylemler arası geçişi ayarlamalıdır. Öğretmen deney sırasında çocuğa da sorular sormalı ve soruları görseller ile desteklemelidir. Çocuğun cevap verebilmesi için en az üç görselin bulunduğu resimli kartlar kullanılabilir. Böylece çocuk doğru cevabı göstermiş olacaktır. Etkinliğin afiş yapma kısmında öğretmen "Değiştirin." yönergesini verirken yüzünü çocuğun görebileceği şekilde durmalı ve çocuğun dudak okumasına fırsat vermelidir. Çocuğun performans düzeyine göre yönerge ile eş zamanlı olarak alternatif bir eylem yapabilir. Örneğin "Değiştirin." yönergesini söyledikten hemen sonra kendi etrafında dönebilir. Böylece çocuk farklı masaya geçmesi gerektiğini anlayacaktır. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

6. Az İşiten Çocuklar İçin

Etkinlik başlamadan önce çocuğun işitme cihazının açık ve çalışır durumda olmasına dikkat edilir. Sınıftaki seslerin çocuğun işitme kalıntısına göre ayarlanması

sağlanmalıdır. Çocuk tiz ve çok yüksek seslerden rahatsız oluyor olabilir. Bu durumda sesi normal seviyelere indirmek, direkt kulağına gelmeyecek bir yönde oturtmak vb. uyarlamalar yapılabilir. Etkinliğin kitap okuma kısmında okunacak olan kitabın bol görsel içermesi çocuğun kitabı anlamasını kolaylaştıracaktır. Öğretmen okuma eylemini gerçekleştirirken, ses tonunu çocuğun performans düzeyine göre ayarlamalı ve vurgu-tonlamalara dikkat etmelidir. Sağlıklı olmak, hasta olmak durumları ile ilgili kısa videolar izletilebilir. Çocuğun durumu somutlaştırması için canlandırmalar yapılabilir. Etkinliğin deney kısmında çocuğun performans düzeyine göre öğretmen model olabilir ya da akranı model olarak kullanılabilir. Deney başlamadan önce çocuğun gözlemci olması deneyi daha az yardımla tamamlamasını kolaylaştıracaktır. Etkinliğin afiş yapma kısmında, öğretmen "Değiştirin." yönergesini verirken yüzünü çocuğun görebileceği şekilde durmalı ve çocuğun dudak okumasına fırsat vermelidir. Öğretmen çocuğa yönerge verirken göz teması kurmalıdır. Yönergeler açık, anlaşılır ve kısa olmalıdır. Değerlendirme yaparken öğretmen çocuğun yakınında bulunmalıdır. Sorularını ve anlatımlarını görsellerle desteklemelidir. Çocukta dil ve konuşmaya yönelik bir yetersizlik varsa performansına uygun olarak dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar için yapılan uyarlamalardan faydalanılabilir.

7. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Sağlıklı olmakla ilgili okunan hikâyenin anlaşılır ve hikâyeyi betimleyici görseller içermesi ve bu görseller üzerinden zaman zaman durarak çocuğa kelime girdileri yapılması sağlanabilir. Sağlıklı olmak üzerine sohbet edilirken çocuğun cevap verebileceği şekilde sorular düzenlenmelidir. Örneğin "Sağlıklı olmak ne demek?" gibi bir soru sormak yerine "Sağlıklı insan güçlü mü olur, güçsüz mü?" şeklinde sorulabilir. Çocuğu cevaba yönelik cesaretlendirmek amacıyla akran modeli kullanılabilir. Dil düzeyine göre soruların "Evet/Hayır", tek kelimeli cevaplar, iki kelimeli cevaplar, üç kelimeli cevapları olacak şekilde sorulması sağlanmalıdır. Örneğin "Sağlıklı olmak ne demek?" sorusu "Yataktaki öksürerek yatan bir çocuk sağlıklı mıdır?" şeklinde sorulabilir. Çocuk cevap veremiyorsa akranı model olarak kullandıktan sonra çocuğa sorular yöneltilebilir. Çocuk konuşurken "hayır" demek yerine "hayır" diyorsa çocuğun söylediği sözcük "r" sesine baskı yapılarak düzeltilir ve çocuğun tekrar etmesi sağlanabilir. Çocukta bir kekemelik durumu varsa çocuğun heyecanlanması durumunda sakinleşmesi beklenerek kelimeyi tekrar-

lamak ve çocuğun da tekrarlamasını sağlayarak cesaretini arttırabilir ve dili kullanmaya teşvik edebilirsiniz.

8. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar İçin

Çocuğu yakınınıza, sürekli göz ve fiziksel temas kurabileceğiniz bir yere oturtabilirsiniz. Çocuğun dikkatini çeken uyaranlar ortamdaki kaldırılmalıdır. Hikâye çocuğun ilgisini çeken canlı ve renkli görsellerden hazırlanabilir. Hikâye okurken zaman zaman durarak çocuğa sorular sorup dikkati çekilebilir. Yönergeler net, sade ve anlaşılır olmalıdır. Çocuğun yönergeleri anladığından emin olunmalıdır. Çocuğun deney aşamasında aktif rol alması sağlanmalıdır. Afiş tamamlama aşamasında istediği masada çalışmasına izin verilebilir. Hareket etme ihtiyacı içinde olan çocuğun kendi isteğinden ziyade etkinlik içeriğine uygun şekilde hareket ihtiyacının karşılanmasına önem verilmelidir. Çocuğun hareket ihtiyacı sınıf düzenini ve etkinliği bozmayacak şekilde karşılanabilir. Örneğin etkinlik sırasında afişleri masalara dağıtma görevi verilerek sınıf içinde hareket etmesi sağlanabilir. Etkinlik aşamalarında gerekiyorsa

her basamakta model olunarak ya da akran desteği sunulurken etkinliği tamamlaması sağlanabilir.

9. Bedensel Yetersizliği Olan Çocuklar İçin

Etkinliğin afiş yapma kısmında çocuğun yetersizliği ellerindeyse kullanımı daha kolay olan büyük boy üçgen mum boya kullanımı, kalem tutma aparatı kullanımı ve parmak boya kullanımı sağlanabilir. Çocuk tekerlekli sandalye kullanıyorsa deney masası sandalyenin boyutuna göre ayarlanmalı ve çocuğun deneyi tamamlanması sağlanmalıdır. Etkinliğin afiş yapma kısmında öğretmen “Değiştirin.” yönergesi verdiğinde çocuğun yer değiştirmesi için akran desteği kullanılabilir. Aynı zamanda her afiş için bir başkan belirlenerek, başkanların masadan ayrılmaması sağlanabilir. Bedensel yetersizliği olan çocuk başkan olarak seçilebilir. Sınıf ortamı çocuğun rahat hareket edebileceği şekilde düzenlenmelidir. Öğretmen deney sırasında çocuğun performans düzeyine göre sözel ya da fiziksel yardımda bulunabilir. Çocuğun etkinlik içinde bağımsız olması için gereksinim duyduğu miktardan daha fazla yardım sunmamaya dikkat edilmelidir.

ÖĞRETMEN NOTLARI